

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**JAZYK PO AD PRO D T I V E
STANICI RADIO MARYJA**

**THE LANGUAGE OF CHILDREN
PROGRAMMES IN THE RADIO MARYJA**

**JAZYK PO AD PRO D T I V E
STANICI RADIO MARYJA**

VYPRACOVALA: Romana Soukupová

VEDOUCÍ PRÁCE: Dr. Michal Hanczakowski

2019

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 18. 3. 2019

podpis

Děkuji Dr. Michalovi Hanczakowskému za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytl.

podpis

OBSAH PRÁCE

ÚVOD	6
1 ROZHLAS JAKO MÉDIUM A MEDIÁLNÍ INSTITUCE	7
1.1 DEFINICE ROZHLASU	7
1.2 ROZHLAS Z POHLEDU VLASTNICTVÍ A FINANCOVÁNÍ.....	8
1.3 KONCENTRACE VLASTNICTVÍ MÉDIÍ	11
1.4 ROZHLAS Z POHLEDU ÚZEMNÍHO ZÁSAHU	12
1.5 ROZHLAS Z HLEDISKA VYSÍLANÉHO OBSAHU.....	13
2 ROZHLASOVÁ PROGRAMOVÁ SKLADBA A JEJÍ ZÁKLADNÍ POJMY	14
2.1 SPECIFICKÉ VLASTNOSTI ROZHLASU A JEJICH VLIV NA PROGRAMOVOU SKLADBU	15
2.2 ZÁKLADNÍ POJMY TEORIE PROGRAMOVÉ SKLADBY	17
3 ROZHLASOVÁ TVORBA A JEJÍ JAZYKOVÁ SPECIFIKA.....	22
3.1 ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA ROZHLASOVÉ TVORBY	22
3.2 LEXIKÁLNÍ PROSTŘEDKY V ROZHLASOVÉ TVORBĚ	31
3.3 SYNTAKTICKÁ STRÁNKA ROZHLASOVÉ TVORBY.....	43
3.4 JAZYKOVÁ NORMA V ROZHLASOVÉ PRODUKCI.....	45
3.5 PSÁNÍ PRO ROZHLAS	48
4 ROZHLASOVÁ STANICE RADIO MARYJA.....	50
4.1 CHARAKTERISTIKA ROZHLASOVÉ STANICE.....	50
4.2 ZDROJ FINANCOVÁNÍ STANICE A KONCENTRACE DALŠÍCH MÉDIÍ	51
4.3 CÍLOVÁ POSLUCHAČSKÁ SKUPINA A POSLECHOVOST	52
4.4 PROGRAMOVÁ SKLADBA	53
5 PROGRAM PRO DĚTI V RADIU MARYJA.....	54
5.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA DĚTSKÝCH ROZHLASOVÝCH PROGRAMŮ	54

5.2	TYPY PO AD PRO D TI	55
5.3	FORMA A JAZYK PO AD PRO D TI.....	55
5.4	PO ADY PRO D TI V ROZHLASOVÉ STANICI RADIO MARYJA.....	56
6	ANALÝZA PO AD PRO D TI A JEJICH JAZYKA VE STANICI RADIO MARYJA.....	62
6.1	P EDM T ZKOUMÁNÍ.....	62
6.2	ZAM ENÍ PO AD	64
6.3	HLAVNÍ TÉMATA PO AD A JEJICH JAZYKOVÉ UCHOPENÍ.....	66
6.4	JAZYKOVÁ SPECIFIKA ZKOUMANÝCH PO AD	142
6.5	CELKOVÉ VYHODNOCENÍ ZKOUMANÉHO MATERIÁLU	152
	ZÁV R.....	156
	RESUMÉ.....	158
	SEZNAM POUFITÉ LITERATURY	162
	SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJ	163
	P ÍLOHA - SEZNAM NAHRÁVEK.....	163

ÚVOD

Ve své diplomové práci se chci zabývat polskou národně-katolickou rozhlasovou stanicí Radio Maryja, která představuje zcela originální typ tohoto média s vysílaným signálem. V českém mediálním prostředí nenajdeme nic, co by se jí alespoň vzdáleně podobalo. Radio Maryja se stalo doslova fenoménem, o něm se postupně začíná dovídat i široká veřejnost v sousedních zemích, včetně České republiky. Nejde jen o to, že se jedná o katolické rádio, protože v podstatě české veřejnosti je s tímto pojmem spojena například rozhlasová stanice Proglas. To, co tolik upoutává pozornost je především způsob, jakým Radio Maryja provádí náboženskou a společenskou osvětlu a jak funguje.

Má diplomová práce bude zaměřena na analyzování programů, které nesou potenciál zásadně ovlivnit své posluchače na celý život. Jedná se o programy pro děti Dzieci Dzieciom Misji, Anioł Stróż, Ks. Proboszcz ze Świątem i Piosenk a Dzwoneczki Kaszubskie, jež jsou zaměřené na nejmladší členy odběratelského spektra. Cílem mé práce bude zjistit, jaká témata se v těchto programech objevují, jak jsou prezentována a jakými jazykovými prostředky se realizují.

Úvodní částí mé práce budou zaměřeny na specifikaci rozhlasu jako média, které prošlo od svého vzniku do dnešních dnů velkou změnou. Zabývat se budu typy rozhlasu podle financování, teritoriálního působení a tematického zaměření, dále pak programovou skladbou a typologií rozhlasových programů a v neposlední řadě také jazykovými prostředky, které se v rozhlasové produkci uplatňují.

Druhá polovina práce se bude především zabývat rozhlasovou stanicí Radio Maryja, přičemž použiji poznatky z úvodní části. Provedu stručnou charakteristiku této rozhlasové stanice a následně představím její formální strukturu a programovou skladbu.

V praktické části práce, která bude následovat po teoretickém úvodu k Radiu Maryja, se budu zabývat jednotlivými programy a jejich charakteristikou. Především pak provedu analýzu témat a jazykových prostředků, které jsou v těchto programech použity. Zajímat mě bude především, o jaká témata jde a jakým způsobem jsou prezentována. Z analyzovaných dat pak vyvodím závěry.

1 ROZHLAS JAKO MÉDIUM A MEDIÁLNÍ INSTITUCE

1.1 DEFINICE ROZHLASU

Za celou dobu svého působení prošel rozhlas i rozhlasové vysílání velkými změnami. Z hlediska stáří se řadí spíše k novým médiím (v nejširším pojetí), a koliv bývá v dnešním kontextu považován společně s televizí za tradiční médium s vysílaným signálem.

Slovník mediální komunikace definuje rozhlas jako: šprostedek pro systematické šíření slovesných a hudebních programů v-eho druhu za pomoci elektromagnetických vln bezdrátově nebo pomocí drátů, a to pro neomezené množství rozptýlených posluchačů, kteří jsou vybaveni příslušnými přijímači nebo přijímači, kteří tento program simultánně přijímají, ať už individuálně i ve skupinách.¹

Rozhlas, nebo též rádio, jak se v českém prostředí zafilo i toto označení je definován také jako: šprostedek masové komunikace založený na akusticko-auditivním principu, šířící podle slovesné, hudební a smíšené, zpravodajské, publicistické, vzdělávací, umlecké a zábavné pro masové auditorium i specifické skupiny posluchačů, například děti, ženy, sportovní fanoušky, motoristy atd.² Obě tyto definice říkájí totéž: rozhlas je masové médium, které pomocí vysílaného signálu, jež zachytávají přijímači za šíření posluchačů, přenáší produkce různých charakteru disperznímu publiku.

Vznik rozhlasu se datuje na počátek 20. století, konkrétně na prosinec roku 1906, kdy se Američanům R. A. Fessendovi a L. D. Forrestovi podařilo uskutečnit první nekódovaný přenos hudby a mluveného slova. Svým technickým zaměřením tehdy navazoval rozhlas na telegraf a telefon.³ První pravidelné rozhlasové vysílání zahájila britská veřejnoprávní stanice BBC (British Broadcasting Corporation) v roce 1922. Od té doby se začal jako hlavní médium prosazovat po celé Evropě, dokud jeho prvenství v 50. letech nevystídala televize.

Princip jeho fungování je založen na vysílání elektromagnetických vln, které se šíří i kmitotočným spektrem na určitém území a které přijímají koncová přijímači za šíření. To potom reprodukuje obsah sdělení příjemci. Jelikož je kmitotočové spektrum velmi omezené,

¹ Reifová I. a kol., Slovník mediální komunikace, Praha 2004, s. 217

² Osvaldová B, Halada J. a kol., Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace, Praha 2007, s. 181

³ Reifová, 2004, s. 217

musí být po et stanic (a ufl rozhlasových nebo televizních) regulován p íslu–nou státní institucí.

S nástupem internetu a digitalizace ale toto pravidlo p estává platit. Díky šneomezenému prostoru, který nabídl internet, je možné obsah voln ěít, anifl by musela rozhlasová stanice e–ít problém, kde a na jaké vln ě bude vysílat. To zp sobilo, fle se zna ná ást obsahu p esouvá práv ě do virtuálního prost edí, kde se k ní m fle dostat mnohem v t–í mnofství poslucha ě, a tím pádem se snáze ě í i reklama, která bývá zpravidla hlavním zdrojem financování. V sou asnosti není neobvyklé, fle existují rozhlasové stanice, jeffl p sobí výhradn ě na internetu. Tento trend ve zm ěn ěn zp sobu vysílání obsahu se ozna uje jako **konvergence** neboli prolínání r ězných typ ě médií. Konvergence má mnoho projev ě a d sledk ě, mj. umo fl uje poslucha ěm, aby se sami podíleli na obsahu vysílání zasíláním p ísp ěvk ě o vlastních zpráv, fotografií a videí.

Je mnoho kritérií, podle kterých lze rozhlas jako mediální instituci i samotné rozhlasové vysílání roz lenit. V následující ásti budou uvedena jen n která z nich.

1.2 ROZHLAS Z POHLEDU VLASTNICTVÍ A FINANCOVÁNÍ

Pohlíffl–li se na rozhlas jako na mediální instituci, pak jednou z jeho nejd ěfflit j–ích vlastností je, do jakého typu vlastnictví pat í a jaký je zdroj jejího financování, kdo je jeho majitelem a zda není sou ástí n ějakého mediálního konglomerátu. Vlastnictví médií totifl bývá považováno za jeden z faktor ě, který významn ě ovliv uje obsah.⁴

Média, a tím pádem i rozhlas, se z hlediska vlastnictví d ílí na⁵:

- 1) Soukromá média (komer ní média)
- 2) Média ve ejné slufly (ve ejnoprávní média)
- 3) Státní média

⁴ Reifová, 2004, s. 313

⁵ Reifová, 2004, tamtéž

1.2.1 SOUKROMÁ MÉDIA

Jak ufl název napovídá, majiteli soukromých médií (rozhlasových stanic) jsou soukromé fyzické nebo právnické osoby, které disponují dostate n velkým kapitálem na to, aby mohly podnikat v mediálním pr mysln. Hlavním zdrojem p íjm soukromých stanic bývá zpravidla **reklama a komer ní innost**, ale nemusí to tak být úpln . Mohou fungovat i jako neziskové organizace a být **financovány jako nadace**.⁶

šZákladním principem financování je prodej vysílacího asu inzerent m. Cena za vysílací as ov-em není jednotná a m ní se podle mnofství oslovených p íjemc , tedy i umíst ní reklamního sd lení do vysílání⁷ (nejdrafší je tzv. prime-time, neboli hlavní vysílací as, který se pro rozhlasové vysílání pohybuje ráno mezi 6. ó 9. hodinou a pak odpoledne mezi 15. ó 17. hodinou). Vlastníci komer ních stanic se ale nemusí spoléhat jenom na zisk z prodeje vysílacího asu. Finance mohou získávat i vedlejší dopl kovou inností, jako je nap : prodej publikací, které souvisejí s provozem stanice, prodej doprovodných produkt (knifní verze seriál i rozhlasových her, hra ky, suvenýry atd.), prodej vysílacích práv, koproduk ní smlouvy nebo pronájem vlastních nevyuflitých kapacit. fiádná z t chto inností se ov-em nevyrovná zisku z prodeje reklamy.⁸

Soukromé stanice mají mnohem v tší svobodu ve výb ru vysílaného obsahu, ale i soukromé stanice se musí ídit zákony a p edpisy, které v daném stát platí. V p ípad jejich poru-ení m fle stát vymáhat sankce. Tyto sankce zpravidla ud luje specializovaná státní instituce, která se zabývá kontrolou médií a jejich obsahu. V eské republice za tímto ú elem funguje **Rada pro rozhlasové a televizní vysílání**, jejífl leny jmenuje Poslanecká sn movna Parlamentu R⁹. Mezi její hlavní úkoly pat í dohlížení na dodrfování právních p edpis , ud lování licencí, evidence provozovatel mediálního vysílání, kontrola vysílaného obsahu a ukládání sankcí. V Polsku podobné úkoly zastává **Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji**, jejífl leny volí Sejm.

⁶ Reifová, 2004, tamtéž

⁷ Burton G., Jirák J., Úvod do studia médií, Brno 2001, s. 97-98

⁸ Burton, Jirák, 2001, s. 98

⁹ Reifová, 2004, s. 136

1.2.2 MÉDIA VE EJNÉ SLUŽBY

Šve ejnoprávní média jsou z ízena zpravidla zákonem k tomu, aby napl ovala ve ejný zájem v oblasti mediální komunikace, tj. aby napl ovala posláním poskytovat službu ve ejnosti výrobou a vysíláním rozhlasových i televizních programů, pop . dalšími ve ejn komunika ními aktivitami (nap . agenturní produkcí zpravodajství).¹⁰ Posláním konkrétního média ve ejné službě bývá popsáno v p íslu-ném zákoně, který jej z izuje. Na ve ejnoprávní média bývají v t-inou kladeny **p ísn j-í nároky**, které se týkají hlavn nezaujatého a p esného zpravodajství, služeb celospole enského zájmu, vysílání programů pro men-iny, roz-í ování kulturního pov domí a vzd lávání.

Nejvýznamn j-ím zdrojem financování jsou pro média ve ejné službě **koncesioná ské poplatky**, které bývají vynucovány zákonem. ŠJsou vybírané za uflívání funk ního rozhlasového i televizního p íjma e bez ohledu na to, jestli majitel p íjma e sleduje tu i onu stanici. Jedná se tedy o solidární platbu, jejímfl prost ednictvím se ob ané škládají- na existenci služby, jejífl zaji-t ní je ve ve ejném zájmu a kterou sami ani bezprost edn nevyuflívají.¹¹

Druhým nejd leflit j-ím zdrojem p íjm je pak reklama, která by ov-em m la slouflit pouze jako dopln k k uhrazení náklad ů na fungování média. Tento druh p íjmu lze ov-em zákonem zcela vylou it. Další p íjmy, nap . z vlastní hospodá ské innosti, z prodeje autorských práv apod., ufl tvo í skute n jen malou a velmi okrajovou ást.

Koexistence ve ejnoprávních a soukromých médií na trhu se ozna uje jako **duální vysílací systém**.

1.2.3 STÁTNÍ MÉDIA

Státní média, na rozdíl od ve ejnoprávních, jsou z ízena, vlastn na a **zcela ovládána státem**. Fungují jako státní aparát, jeho fl cílem je -í ení ideologie vládnoucí skupiny. V dne-ním evropském kontextu se státní média nevyskytují. V období vlády komunistického režimu funkci státních médií plnily v tehdej-ím eskoslovensku eskoslovenský rozhlas a eskoslovenská televize a v Polské lidové republice Polskie

¹⁰ Reifová, 2004, s. 138

¹¹ Burton, Jiráek, 2001, s. 98

radio a Telewizja Polska. V současnosti je možné příklady státních médií hledat v zemích, ve kterých vládne nějaký druh autoritativního vládního režimu, jako je například KLDK.

1.3 KONCENTRACE VLASTNICTVÍ MÉDIÍ

V rámci vlastnictví médií se vyskytuje fenomén koncentrace, kdy se různé mediální organizace slučují do jedné. Denis McQuail rozlišuje koncentraci médií:

- 1) Vertikální
- 2) Horizontální

1.3.1 KONCENTRACE VERTIKÁLNÍ

Nejčastěji se objevuje v podobě vlastnictví různých stádií výroby a distribuce (například filmové studio vlastní síť kin). K vertikální koncentraci může ale docházet i v geografickém smyslu (například celostátní koncern skupující místní i lokální noviny)¹²

Projevuje se tím, že struktura všech společností je hierarchicky uspořádána tak, že je podřízena jedné (zpravidla holdingové) společnosti. A této společnosti velmi často vládne jeden podnikatel (ať už je to jedinec, rodina nebo skupina).

Znamená to tedy, že všechny funkce celého podniku jsou od zdroje, ze kterého výrobek pochází, přes výrobní procesy až po distribuci a prodej výrobku jsou soustředěny v rukou jedné organizace.¹³

Příkladem vertikální koncentrace může být společnost, která vlastní zároveň papírny, tiskárnu a knižní i novinové vydavatelství.

¹² McQuail D., Úvod do teorie masové komunikace, Praha 2009, s. 240

¹³ Burton, Jiráček, 2001, s. 90 - 91

1.3.2 KONCENTRACE HORIZONTÁLNÍ

Týká se sloučení mediálních společností v rámci stejného trhu na jedné úrovni (například sloučení telefonní a kabelové sítě), ale může probíhat i napříč různými odvětvími (noviny, i rozhlasový kanál může vlastnit ne-mediální podnik).¹⁴

Věchny takto spojené instituce lze označit za **konglomeráty**, což jsou součástí sbírky společností, je-li jsou spolu vlastnický spojené, ale nemusí věchny nevyhnutelně operovat v oblasti médií.¹⁵

Formou této koncentrace jsou i případy tzv. **křížového vlastnictví** médií, kdy jeden subjekt ovládá média různých mediálních typů (například celoplošná rozhlasová stanice a regionální tisk).¹⁶

1.4 ROZHLAS Z POHLEDU ÚZEMNÍHO ZÁSAHU

Rozhlas lze členit i podle teritoria, na kterém působí. Podle toho se rozlišují:

- 1) Rozhlasové stanice celoplošné
- 2) Rozhlasové stanice regionální
- 3) Rozhlasové stanice internetové

1.4.1 ROZHLASOVÉ STANICE CELOPLOŠNÉ

Jejich vysílání je zachytitelné na celém území daného státu. Jejich počet je omezen v důsledku ohraničeného kmitočtového spektra. Občas se stává, že se frekvence celoplošné stanice může lišit region od regionu. Kmitočty stanicím přiděluje telekomunikační úřad, který může v určité oblasti přidělit regionální stanici frekvenci, na které normálně vysílá celoplošná stanice. Jelikož má celoplošná stanice právo vysílat na celém území, dostane proto jinou frekvenci. V tisku ale celoplošné stanice vysílají na jedné, pevně stanovené frekvenci. Jedná se **především o veřejnoprávní stanice a pak velké komerční rozhlasové stanice.**

¹⁴ McQuail, 2009, tamtéž

¹⁵ Burton, Jiráček, 2001, s. 91

¹⁶ Reifová, 2004, s. 313

1.4.2 ROZHLASOVÉ STANICE REGIONÁLNÍ

Působí jen na určitém omezeném prostoru a to buď samostatně (soukromé stanice), nebo v určité vazbě na ústřední studio (regionální studia ve veřejné stanici). Zpravidla je jejich **obsah zaměřen na daný region**. Svým posluchačem přináší informace o místních událostech, akcích, dopravních nehodách atd. a také pořady, které propagují místní kulturu, zvyky a jazyk.¹⁷

1.4.3 ROZHLASOVÉ STANICE INTERNETOVÉ

Poměrně novým fenoménem jsou rozhlasové stanice, které působí pouze v internetovém prostředí, a tím pádem je jejich dosah neomezený. Lze je poslouchat kdekoli, kde je připojení k internetu. Tento typ stanic většinou zastupují **nové nebo studentské projekty**, které by si klasické vysílání (technická vybavení, zakoupení licence atd.) nemohly finančně dovést. V mnoha případech se také jedná o **stanice s alternativním obsahem**, které mají pouze omezený počet posluchačů, a tudíž by na trhu neměly žádný velký komerční úspěch. V Polsku se prvním takovým projektem stalo Radio NET, které začalo vysílat v roce 1998. Příkladem typického českého internetového rádia s alternativním obsahem je například Svobodný vysílání, který se zabývá konspiračními teoriemi.

Kromě ryze šestanic na internetu vysílají i zavedené (celoplošné i regionální) stanice, kterým on-line prostředí poskytuje více prostoru pro sebevyjádření a šíření dodatkového obsahu.

1.5 ROZHLAS Z HLEDISKA VYSÍLANÉHO OBSAHU

Obsahové hledisko je jedno ze základních kritérií, podle kterých lze dělit média obecně. Neopominutelným elementem jsou **příjemci** posluchači, kteří se mohou, anebo nemusí, vyznačovat určitými charakteristikami. Základem je programová struktura a jednotlivé pořady, které poslouchá stanice vysílá a které svou charakteristikou mohou mít buď obecné zaměření, tudíž jejich odběratelem může být kdokoli, anebo se specializují na specifickou

¹⁷ Osvaldová, Halada, 2007, s. 183

skupinu příjemce. Podle toho vypadají i výsledné mediální produkty, které vycházejí vstříc potřebám cílové posluchačské skupiny.¹⁸

1.5.1 BROADCASTING

Jedná se o vysílání orientované na široké publikum. Charakterizuje ho širokospektrální programová skladba, která zahrnuje informace, zábavu i osvětlu. Cílem je oslovit co nejvíce lidí napříč různými sociálními skupinami bez rozdílu v věku, pohlaví, etnického původu apod.

1.5.2 NARROWCASTING

Jedná se o vysílání specializované na určitý okruh příjemce. Je pro něj charakteristická monotematická a úzce specializovaná programová skladba, která je spíše typická pro kabelové a satelitní televizní vysílání. Cílem je oslovit publikum se specifickými vlastnostmi, jako je například věk (rozhlasové stanice pro děti, mladistvé i starší lidi), zájmové zaměření (rozhl. stanice pro sportovní fanoušky, posluchače rockové hudby, zemědělce), původ (rozhl. stanice pro jednotlivé etnické menšiny).

2 ROZHLASOVÁ PROGRAMOVÁ SKLADBA A JEJÍ ZÁKLADNÍ POJMY

Rozhlasovou tvorbou se z pohledu všech jejích aspektů (personálních, technických atd.) zabývá **teorie programové skladby**. Programová skladba je nedílnou částí rozhlasové produkce nebo má zásadní vliv na to, jak bude obsah posluchači přijímán. Programová skladba je ovlivněna specifickými rysy rozhlasu, tj. objektivními vlastnostmi rozhlasové komunikace, jež jsou pro rozhlas typické.

¹⁸ Reifová, 2004, s. 136

2.1 SPECIFICKÉ VLASTNOSTI ROZHLASU A JEJICH VLIV NA PROGRAMOVOU SKLADBU

Specifické vlastnosti rozhlasu a jejich vliv na programovou skladbu zkoumá rozhlasová teorie a z velké části také rozhlasové praxe. V rozhlasové teorii se ustálily dva termíny, která zcela vystihují charakteristiku rozhlasu. Podle J. Maršíka jsou jimi **specifičnost** a **rozhlasovost**.¹⁹

2.1.1 SPECIFIČNOST

Specifičnost spoívá v základní podstatě rozhlasu a v **akustickém principu fungování**. Obsah rozhlasového vysílání se k posluchači šíí výhradně zvukovou, neboli **auditivní cestou**, proto bývá rozhlas označován jako tzv. šblind médium, neboli médium bez tváře²⁰. Tvářce rozhlasového programu musí tuto skutečnost respektovat, protože vnímání při auditivním přijmu probíhá odlišně například při sledování televizního vysílání. Velký význam zde hraje aktivizace pozornosti a myšlenkových procesů. Tomuto faktu musí odpovídat nejen jazykové vyjádření, které tvářce poufije, ale také prostředí skladebné. Posluchač nemá možnost reagovat na autora sdělením dotazy a připomínkami. Také se nemůže vrátit k té části programu, kterou zcela nepochopil.²¹

Specifičnost se projevuje i v dalších aspektech. Dlejší vlastností rozhlasové komunikace je také **posluchačova dobrovolnost výběru a poslechu rozhlasového programu**, kdy má možnost poslechu kdykoliv přerušit. K tomu dochází zpravidla ve chvíli, kdy pro něj obsah vysílání přestane být zajímavý. Proto se pravidelně provádějí výzkumy, které ukazují, jaké typy programů a pořadů mají naději na úspěch a které s velkou pravděpodobností nebudou přijaty.

Neméně významným faktem je také to, že obsah rozhlasového vysílání bývá velmi často sledován při vykonávání jiných činností, jako je například jízda autem nebo domácí práce. Tento jev se označuje jako **sdrufený, doprovodný i kulisový poslech**, n kdý také jako **příslech**. Nemusí nutně znamenat nepozornost posluchače, ale jasně ukazuje, jak poslech rozhlasu velmi splynul s běžnými denními aktivitami. Proto zaaly vznikat programy, které s příslechem v domě poítají.

¹⁹ Maršík J.: Úvod do teorie rozhlasového programu, Praha 1995, s. 41

²⁰ Markiewicz W., Radio – „świat dźwięków“, v Kita M. a kol.: Język w radiu. Antologia, Katowice 2018, s. 15

²¹ Maršík, 1995, tamtéž

Poslední neoddlitelnou vlastností je výskyt tzv. **poslechových -pikó** asových intervalů během vysílacího dne, kdy program sleduje nejvíce lidí, které se označují také jako **prime time** (hlavní vysílací čas). Tomu se přispívá i programová skladba.²²

2.1.2 ROZHLASOVOST

Vyjadřuje míru uplatnění specifických vlastností. Je-li například jeden pořad označen za rozhlasový a druhý, znamená to, že jsou v něm ve větší míře uplatněny objektivně existující znaky rozhlasového vyjadřování, než u druhého pořadu. Rozhlasovost je proto důležitým indikátorem a předpokladem efektivnosti rozhlasové programové tvorby.²³

2.1.3 DALŠÍ JEVY, KTERÉ OVLIVNÍ PROGRAMOVOU SKLADBU

Kromě výše uvedených specifických vlastností se na programové skladbě podílejí další jevy, které se v bývalých socialistických zemích začaly ve větší míře prosazovat po roce 1989. Jedná se především o:

- 1) Rozpad monopolu státního rozhlasu a vznik nových komerčních stanic, které ve svém vysílání preferují především **atraktivnost a zábavnost programu**. Tento trend začaly přijímat i veřejnoprávní stanice, aby si udržely svůj okruh posluchačů.
- 2) **Převahu hudebního programu nad slovesným**, zábavného nad publicistickým i vzdělávacím apod.
- 3) **Zvýšení adresnosti vysílání** – program je speciálně připravován pro určitou skupinu posluchačů s určitým životním stylem, zájmy a poslechovým chováním. Tomu je přispívána i jazyková úroveň, která má za úkol zmenšit vzdálenost mezi posluchačem a novinářem, například familiárnost, přímé oslovování posluchače, hovorový jazyk apod.²⁴
- 4) **Snahu o navázání kontaktu** (soutěže, ankety, písničky na přání) a **možnost posluchače podílet se na tvorbě pořadů** (veřejné nahrávky, telefonáty do studia, četění elektronických příspěvků nebo SMS posluchače).
- 5) **Stabilizaci poslechovosti** ve veřejnoprávních i komerčních stanicích.

²² Maršík, 1995, s. 42

²³ Maršík, 1995, s. 43

²⁴ Kita M.: Diskurs radiowy, v Kita M. a kol.: Język w radiu. Antologia, Katowice 2018, s. 16

6) **P** esun zna né ásti vysílaného obsahu, v etn dopl ujícího, **do prost edí internetu.**

2.2 ZÁKLADNÍ POJMY TEORIE PROGRAMOVÉ SKLADBY

Teorie programové skladby pracuje s n kolika základními pojmy, které jsou pro pochopení rozhlasové praxe klí ové. V minulosti bývaly n které z nich ásto zam ované, nebo jim chyblá dostate ná teoretická definice. A koliv se tento problém poda ilo odstranit, v praxi nadále dochází k nesprávnému ozna ovaní n kterých základních pojmech, se kterými tento obor pracuje. P edev-ím se jedná o pojmy rozhlasový program a rozhlasový po ad.

2.2.1 ROZHLASOVÝ PO AD

Jedná se o šrelativn samostatný a uzav ený prvek programu, který je od ostatních ástí odd len slovn (ohlá-ením), hudebním nebo jiným akustickým signálem (zn lkou, gongem, pauzou apod.) nebo skladebn (tematickým nebo flánrovým odli-ením).²⁵ Krom samostatných po ad jsou vysílány také **po ady složené** (bloky a sestavy), které seskupují n kolik po ad podle ur itého reflektivního a dramaturgického zám ru s p íbuzným tematickým zam ením, funkcí, orientací na ur itou skupinu poslucha apod. Bloky tvo í uzav enou ást programu s p esn vymezenou délkou, periodicitou a ásovým za azením do vysílání. Jednotlivé ásti bloku spojuje moderátor. Sestavy jsou oproti tomu tvo eny voln j-ím seskupením po ad se stejným tematickým zam ením, které je p ípravováno zpravidla k n jaké aktuální společenské události, nap . k Vánocím, Silvestru nebo k výro í vzniku republiky.²⁶

Rozhlasové po ady se s pomocí r zných klasifika ních kritérií t ídí do n kolika skupin, nap . podle²⁷:

- a) funkce ó informativní, zábavné, vzd lávací, reklamní atd.
- b) typu cílové poslucha ské skupiny ó pro d ti, mladistvé, fleny, motoristy, sportovní fanou-ky, fanou-ky ur itého hudebního flánru atd.
- c) periodicity ó pravidelné, nepravidelné, víkendové
- d) teritoria ó domácích, zahrani ní, regionální

²⁵ Osvaldová, Halada a kol., 2007, s. 155

²⁶ Maršík, 1995, s. 38

²⁷ Osvaldová, Halada a kol., 2007, s. 155

- e) struktury o jednoduché, složené, smíšené
- f) dominantního flánu o zpravodajské, publicistické, hudební atd.
- g) technické realizace o monofonní, stereofonní, digitální, vysílané v přímém přenosu, vysílané ze záznamu

Rozhlasový program tvoří **základní stavební prvek rozhlasového programu.**

2.2.2 ROZHLASOVÝ PROGRAM

Rozhlasový program je pojem nadřazený k rozhlasovému programu. Vyjaduje konečný výsledek záměrné programotvorné (programovací) činnosti, který je rozhlasovými technickými prostředky předán posluchači. Nejastěji je charakterizován jako integrovaný celek a blíže vymezen jeho podstatnými znaky.²⁸ Dále bývá definován také jako: obsahová a formová náplň vysílání, zahrnující všechny druhy mluvených, hudebních a smíšených relací, které zdrazují jeho vnitřní mnohotvárnou diferencovanost, která je v souladu s jeho výrazovými možnostmi a zájmy rozhlasových posluchačů.²⁹

Rozhlasový program je tedy chápán jako **souhrn všech rozhlasových programů v určitém časovém úseku**, například, večerní a týdenní program.

Všechny rozhlasové organizace vytvářejí své programy na základě určitých principů a zásad, které se mohou lišit například podle toho, zda se jedná o organizaci veřejnou nebo soukromou. Různé stanice uplatňují své zásady v programové tvorbě rozdílně. U komerčních stanic hraje důležitou roli, na jakou posluchačskou skupinu se prioritně zaměřují. Proto ve vysílání pro mladší posluchače převládá hudební program. Pro náročnějšího posluchače je zase určen program s dominantní hudební a slovesnou složkou. Rozhlasový program se vyvíjí podle toho, jak se mění společenské podmínky, v nichž působí. Lze jej rozdělit do několika programových typů.

²⁸ Maršík, 1995, s. 10

²⁹ Malá encyklopédia žurnalistiky, in Maršík 1995, s. 11

2.2.3 TYP ROZHLASOVÉHO PROGRAMU

Štímto pojmem se označuje skupina podob, vytvářejících programový celek, které mají určitý specifický znak, jenž bude sloužit jako kritérium pro klasifikaci.³⁰ Tato kritéria jsou rozmanitá a v praxi jsou volena s ohledem na účel, kterému má klasifikace sloužit, například výzkum, prognózy, výrobní účely atd. Patří k nim hlediska³¹:

- a) teritoria o celoplošný, regionální, místní, lokální program
- b) funkce o informativní, vzdělávací, umlecký, zábavní program
- c) cílové posluchačské skupiny o program pro děti, sportovce, lidi, národnostní menšiny atd.
- d) obsahu o fernalistický, hudební, literární dramatický program
- e) p evaflujícího flánu o zpravodajský, publicistický
- f) asová o ranní, víkendový, letní, vánoční program
- g) formální o seriálový program
- h) p evaflující interpretace o moderovaný program
- i) technická o stereofonní, digitální program

Typologie rozhlasových programů se ve velké míře promítá v programové skladbě. Základním kritériem pro následující typy programů, které se v produkci rozhlasových stanic nejčastěji objevují, je obsahové kritérium³².

2.2.3.1 FURNALISTICKÝ PROGRAM

Představuje jeden ze základních typů celkového programu rozhlasové stanice. Člení se do dvou základních skupin, podle nichž se také podobují podobně podle. Jedná se o **oblast zpravodajskou a publicistickou**. Obě oblasti se od sebe liší mírou subjektivity v přístupu k tématu, zájmem, jazykovými prostředky a způsobem interpretace. Zpravodajství, jehož hlavním úkolem je pouze informovat, by mělo být založeno na faktech, a podle toho by mělo užívat pouze neutrální výrazové prostředky. Úkolem publicistiky je vysvětlovat stávající fakta a n jakým způsobem je hodnotit, proto je u ní hodnotící a citově zabarvené vyjádření přípustné, n kdy dokonce podmi ují. Do fernalistického programu lze zahrnout i n které další relace, které svým aktuálním

³⁰ Maršík, 1995, s. 12

³¹ Maršík, 1995, tamtéž

³² Popis následujících typů programů převzato z Maršík, 1995, s. 12 - 37

flunalistickým vyznáním doplují a rozvíjejí skladbu rozhlasového flunalistického vysílání. Jedná se například o některé druhy tzv. úlového zpravodajství jako je dopravní zpravodajství, odpověď po asi, policejní zpravodajství, zpravodajství s reklamním zaměřením atd.

2.2.3.2 UM LECKÝ PROGRAM

Vysílání umleckých, respektive kulturních pořadů se u komerčních stanic objevuje zřídka. Typické je spíše pro kulturně zaměřené veřejnoprávní stanice nebo stanice s alternativním obsahem. Do umleckého typu programu lze zařadit pořady, které se v nich **realizaci umleckých děl** (záznam koncertů, recitace, herecké monology, literární montáže, adaptace divadelních her i vlastní rozhlasové hry), **umlecké slovesné pořady** i **umlecké publicistické pořady**, které se zabývají aktuálním kulturním děním.

2.2.3.3 VZDLÁVACÍ PROGRAM

Sleduje především didaktické cíle, tj. **doplování a rozvíjení poznatků** posluchače. Rozhlas na rozdíl od jiných typů médií, jako televize či film, nemůže využít různé typy vizuálních prostředků (náčrtky, fotografie, animace), které jsou pro vysvětlení problematiky velmi pomocné. Proto nebyla didaktická funkce rozhlasu delší dobu uznávána jako dostatečně efektivní. Vzdlávání pomocí médií obecně bylo dlouho bráno pouze jako doplněk k přímému vzdlávání ve škole. Odpřeci tohoto tzv. nepřímého vzdlávání, které je zprostředkované technickým prostředkem, argumentovali tím, že sice doplují a rozvíjejí poznatky, ale s různou mírou systematickosti a cílev domosti. Také poukazovali na to, že **vzdlávací funkce není v pořadech dominantní, ale doplující funkce jiné, zejména funkce zábavní**. Dnes je pohlíženo na vzdlávací funkci médií jinak.

Čím dál častěji využívají pedagogičtí pracovníci média jako vhodnou didaktickou pomůcku, která je v mnoha případech schopna nahradit klasický výklad. Zábavní funkce se stala pozitivním faktorem, jež motivuje děti a mladistvé ke sledování vzdlávacích pořadů. Do vzdlávacího programu tedy patří různé **populární naučné pořady** pro různé věkové skupiny, **v domostní soutěže**, umlecké pořady s ponaučením nebo doplující vzdlávací funkce (adaptace pohádek, povídek, bajek apod.), **cestovatelské pořady**, **výchovné a osvětové pořady** a magazíny atd.

2.2.3.4 ZÁBAVNÍ PROGRAM

Odjakživa patří zábavné pořady k neodmyslitelné součásti rozhlasového vysílání. Přispívají k duševnímu odpočinku a psychickému uvolnění posluchače a vytvářejí atmosféru dobré nálady. Zpočátku tvořila zábavní obsah vysílání lehká populární hudba a následně různé typy reportáží, zejména sportovní. Postupně se měnila zábavných pořadů rozšířila. Programová tvorba rozlišuje zábavní program podle následujících forem zábavného obsahu:

- a) **Zábavná hudba** závisí na zaměření stanice, ale obecně populární, taneční, rocková atd.
- b) **Slovesné a hudební zábavné pořady** o volném, hudební hitparády, studiové a živé estrády, kabarety, soutěže pořadů atd.
- c) **Literární a dramatické pořady** - komedie, scénky, představení pokračování z humoristických románů, frašky a lidové báchorky, anekdoty, vyprávění atd.

Zábavně laděný dnes prostupuje veškerým obsahem rozhlasového vysílání. J. Maršák v polovině 90. let tuto tendenci šezábavování popsal takto: „V současné době je typický posun k volnějšímu, odlehčenému rozhlasovému projevu, zpravidla moderátorskému, který se vtipem snaží o vtip a humor jako prostředky k vytvoření příjemné atmosféry k poslechu.“³³ Zábava se postupně z jednotlivých, k tomu účelu určených, pořadů přesunula do celého vysílání. Humor je jednou ze základních vlastností, jež by neměl rozhlasový moderátor a pořad postrádat. Tento trend je patrný také ve veřejnoprávních médiích i přes veškeré snahy udržet si vyšší úroveň vysílaného obsahu.

2.2.4 PROGRAMOVÁ SKLADBA

Představuje specifickou rozhlasovou činnost, kdy se komponují jednotlivé části rozhlasového programu do uspořádaného integrovaného celku. V praxi se často pod tímto pojmem rozumí i samotný výsledek této činnosti. Programová skladba má značný vliv na úspěšnost rozhlasové stanice. Dlouhodobé výzkumy ukázaly, že program, jehož vnitřní struktura je uspořádána podle určitých pravidel, vyhovuje posluchači lépe než program, jehož části jsou do výsledného celku poskládány nahodile. Racionální nebo

³³ Maršák, 1995, s. 26

emocionální úinek na posluchače může být vhodnou programovou skladbou posílen a utlumen. Proto působí jako důležitý integrační prvek, je-li má zásadní vliv na příjemce.³⁴

Programoví pracovníci jsou ale při skladbě po ad limitováni n kolika faktory. Patří k nim především již zmíněné specifické vlastnosti rozhlasové komunikace, pak technické předpoklady, délka vysílacího dne, zaměření programu (podle příslušné stanice), poslechové zvláštnosti cílových skupin, programová nabídka z redakcí a externích pracovníků. Důležitou roli při tvorbě rozhlasového programu hraje také programová skladba televize. Základní podoba rozhlasového vysílání, která je tvořena stabilními prvky v delším časovém úseku, se označuje jako programová struktura.³⁵

3 ROZHLASOVÁ TVORBA A JEJÍ JAZYKOVÁ SPECIFIKA

Rozhlasová produkce se vyznačuje zcela odlišnými pracovními postupy, než jaké lze najít u tvorby psané a televizní žurnalistiky. To je způsobeno, jak už bylo řečeno, tím, že zcela postrádá vizuální složku, a je tudíž výhradně odkázán na zvuk a vše, co s ním souvisí. Předávání informací pouze auditivně vyžaduje především vynikající profesionální schopnosti redaktora slovního, který musí sdělení formulovat tak, aby bylo posluchači zcela srozumitelné, neboť nemá šanci se k němu znovu vrátit nebo se zeptat na pasáže, kterým zcela neporozumí.

Z toho vyplývá, že ani jazyk a jeho vnitřní dílčí složky nelze libovolně používat. Je třeba dbát na určitá pravidla, která mohou v maximální možné míře eliminovat případné neporozumění.

3.1 ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA ROZHLASOVÉ TVORBY

Zvuková stránka je nedílnou součástí rozhlasové tvorby, která na ní stojí. Základem je **správná výslovnost**. Jednotlivé hlásky musí být od sebe odlišitelné, aby nedošlo k záměně slov a tím pádem i k neporozumění výpovědi. Správná výslovnost může být velkým problémem u slov, zvláště jmen, cizího původu. V případě, že takové slovo i jméno v sdělení vyskytuje, je nezbytné zjistit, jak se vyslovuje podle pravidel jazyka, ze kterého pochází.

³⁴ Maršík, 1995, s. 27

³⁵ Maršík, 1995, s. 27 - 28

D kladná výslovnost jednotlivých hlásek a slov nejsou jedinými klíčovými faktory, které ovlivují srozumitelnost. Také tok výpovědi musí být nějakým způsobem organizován, aby bylo možné předávanému sdělení porozumět. Lidská řeč obsahuje dvě základní roviny:

- 1) **Rovina prostě sdělovací** – základní, slouží k dorozumívání a pro novináře je prioritní
- 2) **Rovina emocionální** – doplňuje základní vcné sdělení o postoje a emocionální stav mluvčího

Způsob, jakým organizovat řeč, aby bylo rozhlasovému sdělení zcela jasné a bezchybně porozumět, detailně popisuje Vlastimil Strahl. Ve své práci se pro rozhlasové hlasatele vykládá nejen kolik základních prostředků, jimiž lze dosáhnout srozumitelné řeči³⁶:

- a) Slovní přízvuk
- b) Melodie slova a taktu
- c) Emocionální výpovědi
- d) Pauza
- e) Intonace
- f) Další prostředky umožňující plastičnost výpovědi

3.1.1 SLOVNÍ PŘÍZVUK

Jedná se o nejzákladnější způsob, jak v toku řeči jednotlivá slova. Projevuje se zesílením hlasu na jedné slabice, které je obyčejně doprovázeno i změnou výšky jejího tónu oproti slabikám sousedním.³⁷ V **eském jazyce** se slovní přízvuk standardně realizuje **na první slabice** víceslabičného slova, např. *rozhlás, sanitka, diamant, kladivo* atd. V **polštině** pak **na poslední slabice**, např. *piędziesiąt, przedyskutowa, karabin, nazwisko* atd. V obou jazycích existují výjimky, při kterých se pozice přízvuku posouvá.

V **češtině** se nejčastěji přízvuk objevuje na přední jednoslabičnou předložku (takovou, která nevznikla zkrácením odvozené dvouslabičné předložky) a takové předložkové spojení se potom tělo slova, např. *z republiky, nahorách, podpostelí*.

³⁶ Strahl V., *Novinář před mikrofonem*, Praha 1993, s. 69 - 88

³⁷ Strahl, 1993, s. 69

V pol-tin dochází k přesunu výslovnosti ve více případech. K zásadní změně dochází podle Hanny Jadacké v těchto následujících skupinách³⁸:

1. Slovesa, jež obsahují pohyblivé částice (tvary minulého času a podmínavacího způsobu), se vyslovují tak, jako by v sebe neměly osobní koncovky (minulý čas) a morfémy podmínavacího způsobu. Přívuk se tak posouvá:

a) na třetí slabiku od konce (u 1. a 2. osoby mn. č. v minul. čase a ve všech osobách 3. j. a ve 3. os. č. mn. podmínavacího způsobu), např. *grali my, wykonali cie, narysowali bym, przekonali by, wystąpił by, nauczyliby*.

b) na čtvrtou slabiku od konce u 1. a 2. os. mn. č. podmínavacího způsobu, *namalowali by cie, podziwiali by my*.

2. Podstatná jména zapůjčená z latiny, a to buď přímo, nebo přes jiný jazyk, jež končí na *óyka* a *óika*, mají ve všech pádech kromě sedmého přívuk na třetí slabice od konce, např. *astronautyka, botanika, geofizyka, pedagogika, profilaktyka, polityka*. V sedmém pádu se přívuk uskutečňuje standardně na předposlední slabice.

3. Jednoslabá podstatná jména, která začínají částí arcy-, wice- a eks-, mají přívuk na poslední slabice: *arcymistrz, wicekról, eksmistrz*.

4. Výrazy složené z dvouslabých základních slov a částí okro-, -sta, -set, mají přívuk na třetí slabice od konce, např. *czterysta, osiemkro, siedemset, dziewięćset*.

5. Spojky, které jsou spojené s pohyblivými osobními koncovkami sloves (- my, - cie) a morfémy podmínavacího způsobu, mají přívuk na třetí slabice od konce: *aby my, eby cie, je eliby, je liby, poniewa by*.

6. Jednotlivá podstatná jména cizího původu, jejichž přívuk připadá zpravidla na třetí slabiku od konce, např. *komitet, maksimum, minimum, prezydent, Rzeczpospolita, uniwersytet*. Dále pak **veškerá vypůjčená slova v podobě** se vyslovují tak, jak v jazyce, ze kterého pocházejí, např. francouzské výrazy *emploi* [ampl~~o~~], *foyer* [f~~o~~je], *turnée* [turne], *vinaigrette* [winegret] mají přívuk na poslední slabice.

Všechny výše vyjmenované výjimky se týkají pouze tzv. **normy wzorcowe** - standardu jazyka, který by měl být závazný pro mluvené i psané projevy představitelů státu,

³⁸ Veškeré následující dělení včetně popisů a příkladů v Jadacka H., Nowy słownik poprawnej polszczyzny, Varšava 2000, PWN, s. 1613-1615, in Bartmiński J., Prozodia, fonetika, fonologia, Lublin 2013, s. 167 - 171

spole enských autorit a noviná . V b fném dorozumívání se uplat uje tzv. **norma u ytkowa**, jeřl je více p izp sobena jazykovému úzu. Tato norma **povoluje standardní výslovnost v–ech výjimek na p edposlední slabice**. Více o t chto normách je uvedeno v ásti práce zabývající se jazykovou kulturou v rozhlase.

Krom samotného slovního p ízvuku je d leřlitý také rytmus výpov dí. šV e–tin existuje pom rn velké množství jednoslabi ných nep ízvu ných slov, jako jsou nap . r zné tvary zájmen (*mi, t , ho, je*), tvary slovesa býti (*jsem, jsi, jsou*), podmí ovací tvary (*bych, by*) a spojky (*a, i, fe, kdyřl, neřl*), která navazují na slova p ízvu ná (bu stojí p ed nimi, nebo za nimi), vyuffívají jejich p ízvuk a vytvá í tak ucelený rytmický celek, nap . *přl bych, dej mi to, a dál, zdá se mi to drahé*. Takové rytmické spojení bývá ozna ováno jako **takt** a jeho p ízvuk za **p ízvuk taktový**. Slova o více neřldvou slabikách mívají je–t podruřlný, tzv. **vedlej–í p ízvuk**. Ten svou rytmizující funkcí napomáhá sdruřlovat slabiky del–řho, obtřřln vyslovitelného slova do men–řch celk . Ty pak lze lépe artikulac n zvládnout.³⁹

3.1.2 MELODIE SLOVA A TAKTU

Obecn platí, ře p i citov neutrálním projevu je základní melodie eských slov (a takt) mírn sestupná, protoře první slabika je p ízvu ná a ostatní za ní pozvoln klesají. V pol–tin dochází k mírnému vzestupu, který vrcholí na p edposlední slabice a pak rychle klesá dol . Pokud se ve v t objeví slova s jiným melodickým schématem, znamená to, ře mluv í svou výpov dí signalizuje n co, co souvisí s významem v ty.

3.1.3 LEN NÍ VÝPOV DÍ

Samotná výpov není zalofená na izolovaných výrazech, ale p edev–řm na shlcích slov, které spolu významov t sn souvisí a nelze je od sebe odd lit, aniřl by tím nevznikl problém v porozum ění. Tyto základní kameny zvukové osnovy výpov dí se ozna ují jako **úseky**. Mohou být dvouslovné i víceslovné, ale vřldycky jsou **neodd litelné**, nap . *nejvý–e polořená záchranná stanice, chladný podzimní vítr, nové ervené boty, nasze drogic rodzice, wie e zimne powietrze, najwibitniejszy przedstawiciel mřdego pokolenia*. Tyto úseky se pak dále spojují do v t–ř ucelené výpov dí. ásti v ty, kde z et zení t chto úsek (dřř řch celk), dává dohromady dřř ř ucelenou my–řenku, se potom ozna ují jako **fráze**.

³⁹ Strahl, 1993, s. 70 - 71

len ní na fráze neboli frázování, má dvojí ú el: vyd luje z v ty vhodné my-lenkové celky a podle pot eby vhodn nazna uje my-lenkové vztahy mezi nimi.

Správné len ní v ty výpov poslucha i zp ehled uje, a napomáhá tak podstatn k jejímu dobrému porozum ní. Pat í tedy k základním dovednostem interpreta.⁴⁰

3.1.4 PAUZA

Jejím úkolem spole n s frázováním je zp ehlednit výpov . Funguje stejn jako interpunk ní znaménka v psaném textu. Je proto významným prost edkem pro segmentaci výpov di. Krom toho je její délka schopna i odstup ovat míru závažnosti jednotlivých úsek . Platí tu pravidlo, fle **ím je úsek d leffit j-í, tím v t-í pauzu je t eba za ním ud lat.**

Samoz ejm se jedná o p ípady, kdy mluv í s pauzou po ítá a pouffije ji zám rn . **Nezám rné pauzy** by se z profesního hlediska nem ly v rozhlasovém vysílání v bec objevit. Ob as se ale i tyto elementy do vysílání dostanou, zpravidla pak p i rozhovorech s hosty i poslucha i, kte í nemají fládnou zku-enost s rozhlasovým mluveným projevem. V praxi se asto pauza nemusí projevit pouze tichem, ale také r znými zvukovými projevy. Tyto nezám rné pauzy, které naru-ují plynulost mluvy, rozd luje Urszula Kriger na vypln né a nevypln né⁴¹.

1. **Nevypln né pauzy** p edstavují chvíle ticha, kdy mluv í neví, co íct. Od rozhlasových moderátor a hlasatel se o ekává maximální míra profesionality a pohotovosti, tudífl je u nich nevypln ná pauza nep ípustná. V p ípad , fle k ní dojde nap . u hosta po adu, musí moderátor zasáhnout a n jak mluv ího navést.

2. **Vypln né pauzy** Kriger d lí na⁴²:

a) vypln né nelexikálními zvuky, nap . hláskami é, í, m apod.

b) tzv. false start ó mluv í nejprve za ne výpov nebo vysloví slovo, pak se zarazí a celý za átek vysloví znovu a jinak; n kdy se po n jaké dob vrátí k p vodnímu slovu nebo za átku výpov di v jiném míst promluvy.

⁴⁰ Strahl, 1993, s. 72

⁴¹ Kriger U., Czy pauza w komunikacji językowej jest wyznacznikiem składniowej segmentacji tekstu mówionego?, in Bartmiński J., Prozodia, fonetika, fonologia, Lublin 2014, s. 228

⁴² Kriger, in Bartmiński, 2014, tamtéž

c) opakování slov, která ale nemají vliv na změnu smyslu výpovědi.

Vyplněné pauzy jsou rovněž pro rozhlasové pracovníky nepřipustné. U hostů bývají celkem běžné, proto, pokud je rozhovor předtím samotným vysíláním, se udělají zvukové úpravy nahrávek, kdy jsou veškeré pasáže s výše uvedenými nedostatky vystřihány. V případě přímého vysílání s těmito interferencemi do smyslu výpovědi nelze moc dlat. Moderátor se maximálně může pokusit zopakovat výpověď mluvčího tak, jak ji pochopil on sám, a tlumočit ji tak posluchačům.

Je to trochu jiný případ tzv. **psychologická pauza**, která se nachází před důležitým místem stojícím na konci věty (zpravidla jádrem výpovědi). Jejím úkolem je zvýšit napětí z očekávání výsledku sdělení. Nemusí být vždycky dlouhá. Častěji jsou krátké pauzy před jádrem výpovědi, které slouží k jejich vyniknutí a označují se jako **odsazení**.

3.1.5 INTONACE

Jedná se o melodická schémata realizovaná pod jedním přízvukem. Uplatňují se na posledním taktu úseku. V určitém smyslu bývá intonace označována jako kadence a dělí se podle své specifické funkce do tří základních skupin⁴³:

- 1) kadence konkluzivní
- 2) antikadence
- 3) polokadence

U všech kadencí se dále rozlišují formy:

- a) bezpříznakové (emocionálně neutrální, pro rovinné sdělovací)
- b) příznakové (emocionálně více či méně zabarvené)

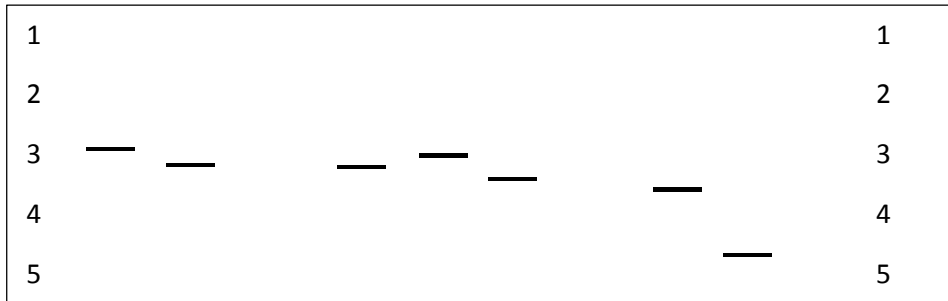
3.1.5.1 KADENCE KONKLUZIVNÍ

Indikuje konec věty oznamovací, rozkazovací nebo zvolací. Bezpříznaková forma končí obvykle na posledním taktu a typické je pro ni výrazné **klesání**. Nepotlačuje význam

⁴³ Pozn. V polské teorii prozodie se vyskytují pouze pojmy kadence (kadencja) a antikadence (antykadencja). Termín polokadence se nepoužívá, ačkoliv je její realizace v mluvě rozlišována. Veškeré následující dělení i s popisem je podle Strahl, 1993, s. 75 - 84

ostatních částí víceslovného jádra. V případě rozkazovacích vět je intonace na začátku velmi vysoká a ke konci velmi rychle klesá.

Oznamovací věta: *Mamy nie być w domu.*

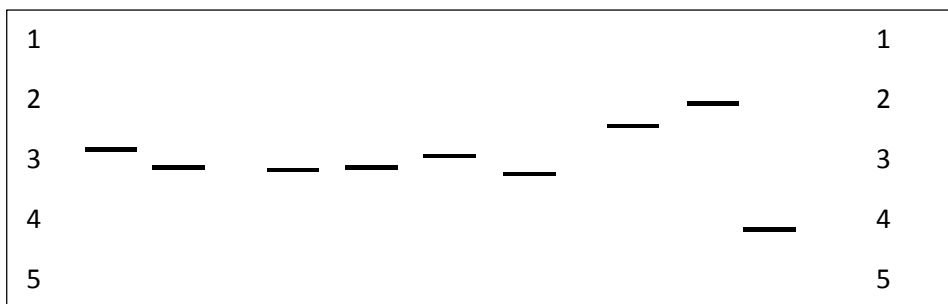

Rozkazovací věta: *Napij si wody!*

Příznaková forma má dvě podoby. První je jen o stupeň zvýšená kadence bez příznaková, jen posunutá výš. Zvýrazuje pouze poslední slovo úseku a zatáhne uje do pozadí předcházející část, blíží se zvolání. Uplatňuje se i v otázkách doplňkových.

Zvolací věta: *Oni przyjechali w niedziel !*

3.1.5.3 POLOKADENCE

Signalizují konce vnitřních úseků a frází. Jedná se tedy o prvek vnitřní lenící, který avizuje nejen konec dílčího úseku ale i to, že výpověď bude dále pokračovat. Musí se z etelně oddělovat od kadence konkluzivní i antikadence. Může být jak klesavá, tak stoupavá. U každé realizace se opět vyskytuje forma pízňaková i bezpízňaková.

3.1.6 DALŠÍ PROSTĚDKY PLASTIČNOSTI VE I

Věchny předchozí typy intonací se mohou dále uplatňovat jako prostředky pro další členění textu. Prvním z nich je **vytýkání**, které umožňuje vyjádřit kontextové souvislosti, jako rozdílnost a přitichlost i upesnění jaký pojem nebo fakt. Vytýkat lze jak pízňakovou konkluzivní kadencí, polokadencemi, tak i antikadencí. Druhým případem, kdy se intonace uplatňuje jako prostředek pro členění výpovědi, jsou **uvozovací vety**. Ve zpravodajství se vyskytují výjimečně a nejastěji se používají jen při delších citátech z projevů (hlavně u projevů zkracovaných). Jedná se především o vety, které stojí za citátem, méně o vety vložené do citátu, a zcela zřídka o vety stojící před samotným citátem. Citát je třeba od uvozovacích vět oddělit, aby nedošlo k nedorozumění.⁴⁴

Mluvený projev si často fládá více, nežli mu umožňuje vytýkání, jímž lze do popředí vyzdvihnout pouze jednotlivá slova. Pro samotnou informaci jsou důležitější celé skupiny slov, tedy celé úseky. Aby bylo možné dostat úsek do popředí, užívá se tzv. **povyování**, či komplexnější vyzdvižení celé pasáže ze základní mluvní polohy do polohy vyšší. U této metody nehrozí nebezpečí citového zabarvení, tudíž je vhodná pro přednes zpravodajského obsahu. Musí však být zachována neutrální melodická podoba celého úseku včetně bezpízňakové koncové kadence. Povyováním se zvýrazní i celá věta. Lze jej využít jak v základu výpovědi, tak i v jádru. Plastičnost projevu je možné dosáhnout i opačným postupem, tedy znevýznamněním nevýznamných úseků, je-li se označuje jako **ponížení**. Nízký tón promluvy se používá při pronášení vsuvek, dodatků, poznámek na okraj a také uvozovacích vět. Po ponížení stačí důležitý úsek pronést v základní mluvní poloze, nebo k vyjádření kontrastu ufl do.⁴⁵

⁴⁴ Strahl, 1993, s. 84 - 88

⁴⁵ Strahl, 1993, s. 88 - 91

Dalším prostředkem k strukturování dle lefilitosti jednotlivých částí výpovědi, zpravidla rozdíly v závažnosti mezi jádry jednotlivých vět, je kromě povysování, které nelze používat donekonečna, **zm na tempa e i**. Dle lefilitý úsek se pronese **volnějším tempem**, pevně se rozslabikuje, neboli **proloží**. Prokládání si stejně jako povysování zachovává citovou neutralitu, přitom dobře slouží k diferenciaci závažných úseků. Ke zvýšení kontrastu mezi dle lefilitými a nedelefitými částmi výpovědi lze samozřejmě opět použít opačný postup, tedy **zrychlení tempa**. Užití je v tomto případě podobné jako u ponížení, což slouží k pronesení zanedbatelných úseků.

Posledním prostředkem k diferenciaci významnosti jednotlivých úseků výpovědi je **zm na síly hlasu**. Zesilování je ale krajním děním, protože umohl ujet promít pouze zvýraznění na dle raz. Ten uhl ale má emotivní nádech, a tudíž tento prostředek není vhodný pro přesvědčovací zpravodajství. Částečně lze dojem emocionality zabránit tím, že se síla hlasu zvýší jen mírně a jeho intenzita se rovnoměrně rozloží po všech slabikách povýšeného úseku. Zesílená akcentace, tj. zesílení jen prázdných slabik, uhl je také chápána jako emocionální projev.⁴⁶

3.2 LEXIKÁLNÍ PROSTŘEDKY V ROZHLASOVÉ TVORBĚ

Kromě zvukové stránky, patří k významným aspektům jazykové rozhlasové produkce také slovní zásoba. Uplatnění prázdných lexikálních prostředků podle jejich dílčích částí se do značné míry liší podle konkrétní stanice. Teze, že ve veřejné a seriózní (zpravodajsko-publicisticky zaměřené) komerční stanice tihnou spíše ke spisovnému vyjádření a tím pádem i k spisovným a citově neutrálním výrazům, zatímco komerční stanice, zvláště ty, jež se zaměřují na věkově mladší publikum, vyžívají spíše hovorové a nespisovné jazykové prostředky, pomalu přestává platit. V moderní rozhlasové produkci se v hojně míře uplatňuje **rozvolněný styl vyjádření** plný expresivních výrazů, hovorových slov včetně dialektismů, a módních výpovědek z cizích jazyků (hlavně z angličtiny). Následující část bude věnována základním vrstvám slovní zásoby, jejím dílčím slofkám a způsobu jakým by se měla uplatňovat v rozhlasové tvorbě a i tomu tak skutečně je.

⁴⁶ Strahl, 1993, s. 92

3.2.1 LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY PODLE P ÍSLUŇNOSTI K HOVOROVÝM ÚTVAR M NÁRODNÍHO JAZYKA

Ve které jednotky této oblasti patří k hovorové slovní zásobě, je-li se vyvíjí především v prostředí lovacích komunikátů. Některé z nich se také objevují v rozhlasové produkci, a koliv je jejich užívání často nevhodné. U těchto útvarů se rozlišují lexikální jednotky, které se od sebe liší z hlediska geografického výskytu (dialektismy a regionalismy) nebo z hlediska výskytu v určitých sociálních skupinách (sociolekty).

3.2.1.1 DIALEKTISMY A REGIONALISMY

Lexikální jednotky náležící do této vrstvy bývají užívány pouze na jednom území a p ísluŇník m jiných geografických oblastí je jejich význam naprosto neznámý, nebo je pro n ět ěko srozumitelný. U regionalismů dochází k přechodu slov z jednoho ná e í do druhého, tím pádem je jejich užití rozšířeno na v ět ě oblast.

V Polsku se vyskytuje p ět základních dialektů :

a) **Dialekt mazowiecki** ó je charakteristický tzv. **mazu ením**, t.j. zám nou hlásek *cz, d, sz,* za hlásky *c, dz, s, z,* např. *zaba* místo *aba*, *ceka* místo *czeka* . Typická je pro n ěj také tvrdá výslovnost po hlásce *l*.

b) **Dialekt małopolski** ó krom mazu ení je pro n ěj typická náhrada nezn ělých hlásek na konci slova hláskami zn ělymi, např. *brad* místo *brat*.

c) **Dialekt wielkopolski** ó není u n ěj p ětomno mazu ení, ale vyzna ěuje se labializací, ěli výslovností *ɸ* ed samohláskou *o*, např. *ɸkno* místo *okno*, *gɸra* místo *góra*.

d) **Dialekt l ski** ó krom mazu ení je u n ěj p ětomna specifická výslovnost nosových samohlásek (zvlášt na koncích slov), např. *ida* místo *id* , *sie* místo *si* .

e) **Dialekt kaszubski** ó na rozdíl od p ědchozích dialektů nese status samostatného regionálního jazyka. Typický je pro n ěj jev podobný mazu ení, tzv. **kaszubienie**, tzn. zám na m ěkkých hlásek *, , d a* za *s, c, dz a z*, např. *kosc* místo *ko* , *sostra* místo *siostra*.

Krom výe jmenovaných dialektů jsou na území Polska tzv. **nové smí-ené dialekty**, které vznikly jako d ěsledek územních zm ěn po 2. sv ětové válce.

Příklady dialektismů z oblasti Podhale: *baca, juhas, wietlic* (od wi ta izba), *strzy a* (drobna kra)

Příklad dialektismů z oblasti Łódzka: *strop* (sufit), *apfelzina* (pomarač), *fater* (ojciec), *zic* (siedzenie)

Příklady krakovských regionalismů: *bil* (wie a ścinina), *jadzi si* (ropie), *krachla* (woda sodowa), *prymariusz* (główny lekarz w szpitalu), *masarnia* (włóknina)

Příklady poznaňských regionalismů: *w borek* (wiadro), *skopowina* (baranina), *petronelka* (biedronka), *szablak* (fasola)

Využití dialektu je obecné, vzhledem k jeho obtížné srozumitelnosti jiným mluvčím, v rozhlasové tvorbě **minimální**. Ve vztahu k ní se mohou regionální výrazy vyskytovat ve vysílání komerčních regionálních stanic, kdy je obsah připraven pro oblast, ve které daná stanice působí. Účelem takové svobody vyjádření je jednak to, aby posluchač slyšel neotřelý a zcela odlišný projev, nejen ten který je z rozhlasu zvyklý, a také, aby měl do jisté míry pocit jakési štetnické přináležitosti k regionu, ve kterém žije. V této souvislosti se ale v takovém případě jedná pouze o jednotlivá slova. Fonetické zvláštnosti dialektu nelze v běžném projevu použít, nebo by takovému vyjádření i obyvatel daného regionu nemusel dokonale porozumět.

Dialekt se však v rozhlase čím dál tím stává **součástí zábavného programu** stanice, kdy se využívá například v zábavných scénkách, rozhlasových inscenacích, estrádách a jiných podobách. Stává se z něj prostědek zábavy a nezřídka jej používají i samotní moderátoři i pokud jde o obzvláštní vlastního mluveného projevu. Úplně výjimečně se s ním lze setkat **v jazykových vzdělávacích pořadech**, je-li jsou určeny pro obyvatele příslušné oblasti a jejich hlavním úkolem je seznámit posluchače s místní jazykovou tradicí. Takové pořady se mohou vyskytnout pouze v regionálním vysílání ve veřejném rozhlasu nebo v rozhlasové stanici s alternativním obsahem.

3.2.1.2 SOCIOLEKTY A SLANGISMY, PROFESIONALISMY A ARGOTISMY

Sociolekty se vyskytují **v ohraničených sociálních skupinách**. O slangismech se hovoří v případě, jedná-li se o mluvu a slovní zásobu nějaké zájmové i pracovní skupiny, například *rodák* je slang studentů a učitelů, *informatik*. Typický je svou synonymií a expresivností. Profesionalismy slouží k přesnému a srozumitelnému

vyjadřování píšou striktně ohraničené pracovní skupiny. Vycházejí z odborných termínů a uflivatelům slouží jako zjednodušující synonyma. Argot označuje slovní zásobu závodových členů společnosti, jejímž cílem bylo (a je) znesnadnit porozumění sdělovaného obsahu.⁴⁷ Argotismy se do hovorové mluvy dostávají skrze mládež, která si některá slova zapůjčuje a uflivá je, nebo se jí jeví jako originální a zajímavá.

Příklady –oférského slangu: *ropniak* (samochód na ropu), *benzjniak* (samochód na benzyn), *transportówka* (samochód do transportu), *wóz, wózek, maszyna* (samochod), *praca za kółkiem* (praca kierowcy)

Příklady argotismů: *ki*, *ciupa* (wi zienie, areszt), *kapowa*, *kapa* (szpiegowa, szpieg), *ciuchy* (kradzone rzeczy), *majcher* (nóž), *dolina* (kieszka), *szczupak* (nóž skradany), *chelichy* (pieniędzy), *skica* (pies)

Použití sociolektu je považováno v rozhlasovém vysílání za **nepřípustné**, nebo slouží k dorozumívání se pouze v sociálně ohraničených skupinách a pro zbytek společnosti jsou prakticky nesrozumitelné. Argotismy a slangismy ale bývají někdy součástí umleckých děl, která jsou součástí rozhlasových umleckých pořadů, jako například povídek a úryvků z románů, rozhlasových her apod. Mimo to se mohou objevit v zábavných rozhlasových scénkách jako autentické jazykové prostředky představených členů společnosti. Tyto pořady tvoří jedinou výjimku, kdy má posluchač možnost se za normálních okolností s tímto typem vyjadřování v rozhlase setkat.

3.2.2 LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY PODLE SLOHOVÝCH PÍZNAKŮ

Podle slohových příznaků se ve slovní zásobě rozlišují slova hovorová, knižní, termíny, publicismy a poetismy. Jakákoliv jiná slova, jež nelze zařadit do žádné z výše vyjmenovaných skupin patří k vrstvě stylů neutrální, jejíž lexikální prostředky lze libovolně použít k každému druhu projevu v kterékoliv stylové oblasti.

3.2.2.1 SLOVA HOVOROVÁ

Používají se v mluvených projevech stylové oblasti běžného dorozumívání. Hovorová vrstva lexikálních jednotek je pořád v neustálém vývoji, proto některé výrazy postupně ztrácejí

⁴⁷ V polštině argotu odpovídá pojem żargon przestępczy či żargon więzienny.

svoji nespisovnost a mohou přejít ke spisovnému lexiku. Hovorová slova se dělí na slova spisovná, jež patří mluvené formě spisovného jazyka, a slova nespisovná, která patří k územní a sociálně vydaným variantám jazyka (viz výše). Část těchto nespisovných výrazů má citové zabarvení.⁴⁸

Vzhledem k charakteru rozhlasové komunikace, jež vykazuje známky běžné lidské komunikace, je výskyt hovorových slov **poměrnostý**. Dnešní obsah rozhlasového programu tihne k zábavě a neformálnosti, s čímž koresponduje i vyjádření. Hovorová slova tak v projevu **přesobí přirozeně a nenuceně**. Přímé spisovné vyjádření hlasatel a moderátor by posluchače po nějaké době odradilo. To ovšem neplatí i v případě zpravodajství, kdy je naprosto nezbytné zachovat neutrální předses. Použití hovorových slov, z nichž mají některá emoční nádech, je v takovém případě nevhodné. Míra uflívání spisovnosti a nespisovnosti se řídí podle charakteru jednotlivých stanic a v mnoha případech i podle konkrétních moderátorů a hlasatelů. Ti mají, z výše uvedených důvodů, možnost svobodně vyjádření.

3.2.2.2 SLOVA KNIFNÍ

Jsou primárně vázána na psaný jazyk a mohou se vyskytnout **v jakémoliv stylové sféře**. Používají se v komunikátech, které vyřadují spisovný jazyk, a objevují se v slavnostních mluvených projevech. Mnohá z nich mají charakter archaismů.⁴⁹

Použití knifních slov je v každé stylové oblasti příznakové. V běžném rozhlasovém vysílání se s nimi **prakticky nelze setkat**. Výjimku by v takovém případě tvořil **přímý rozhlasový přenos slavnostního mluveného projevu**, například prezidenta republiky nebo nějaké jiné významné osobnosti.

3.2.2.3 SLOVA POETICKÁ

Poetická slova neboli **poetismy** se používají především pro potřeby literárního díla v rámci umlecké stylové oblasti. Každé literární období a dokonce i autoři si vytvářejí vlastní poetismy. Spousta poetismů zanikla, některé se staly slovy knifními, jiné přelily

⁴⁸ Jílek V.: Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty, 2006, s. 13 - 14

⁴⁹ Jílek, 2006, s. 14 – 15

k archaism m. N které z nich ztratily sv j p íznak a dnes jsou poci ovány jako slova neutrální.⁵⁰

Podobn jako slova knifní **nejsou** poetismy **b fínou sou ástí rozhlasového obsahu**. Vyskytují se **jedin v um leckých po adech** (rozhlasový p ednes poezie, tení literárních d la apod.).

3.2.2.4 TERMÍNY

Termíny a terminologická spojení jsou typická pro odbornou stylovou oblast. Jejich základními vlastnostmi jsou **jednozna nost, pesnost, ustálenost, nosnost a neexpresivnost**. Pes dí í oblast populariza ní mohou termíny p echázet do stylové oblasti publicistické a n kdy i do hovorové. Taková slova a spojení mohou ztratit sv j p vodní pesn vymezený obsah. Tím dojde k jejich tzv. **determinologizaci** a p estanou tak mít platnost termín . Mnohé z nich se mohou stát módními slovy jako nap . *optimální, stimul, sféra* aj.⁵¹

S termíny se lze v rozhlase setkat **v publicistických a vzd lávacích po adech**, kdy odborník z n jakého v dního oboru mluví na ur ité téma. V-echny pouflité termíny by m ly být v po adech jas n vysv tleny nebo zjednodu-eny, aby jim mohl porozum t b flný poslucha , jefl p íslu-nému v dnímu oboru nem fle rozum t.

3.2.2.5 PUBLICISMY

š**Publicismy** jsou jednotlivé i víceslovné lexikální prost edky, které vycházejí vst íc specifickým pofladvk m komunikát ur ených pro -ír-í publikum (noviná ských, politických, reklamních).⁵² Na jejich vzniku se podílejí **automatizace** (stereotypnost vyjad ování z p í iny asového tlaku) a **aktualizace** (snaha vytvo it nové, neotélé pojmenování). Vznikají posunem významu lexikálních jednotek p vodn nálefljících do jiných stylových oblastí, ale i jednotek zcela neutrálních. Mohou také vzniknout nov jako neologismy na základ obrazných pojmenování anebo pozm n ním frazeologism . Mnohé publicismy jsou naduffívané a získávají charakter **kli-é**. Jsou charakteristické pro

⁵⁰ Jílek, 2006, s. 18

⁵¹ Jílek, 2006, s. 15

⁵² Jílek, 2006, s. 18

publicistickou stylovou sféru, ale n které z nich (zvlá-t ty, jeff vznikly na základ obrazných pojmenování) mají charakter expresivních neologism .

Publicismy jsou **nedílnou sou ástí publicistického stylu** a velmi ásto se objevují v publicistických po adech. V r zných rozhlasových debatách je mnohdy vyuffívají moderáto i po ad jako aktualiza ní a aktiviza ní prost edek, který diváka u po adu udrffí. Pro svou expresivitu by se nem ly vyskytovat ve zpravodajských relacích, které slouffí pouze k informování.

3.2.3 LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY PODLE ASOVÝCH P ÍZNAK

Do této vrstvy lexikálních jednotek náleffejí na jedné stran pojmenování zastaralá (archaismy a historismy), na druhé stran taktéff pojmenování nová (neologismy).

3.2.3.1 ARCHAISMY A HISTORISMY

Jedná se o lexikální jednotky, které jiff nejsou uffívány nebo které jsou z uffívání vytla ovány. Archaismy p edstavují pojmenování, jeff ustupují nov j-ím výraz m a mnohdy uffí nejsou sou ástí slovní zásoby uffivatel jazyka. Historismy pak ozna ují v ci, jevy a skute nosti jiff zaniklé. Jejich uffití je vázáno na odborné a um lecké texty. Podobn se i v rozhlasovém programu objevují **v po adech um leckých a vzd lávacích**.

3.2.3.2 NEOLOGISMY

šNeologismy jsou relativn nová pojmenování, která dosud pevn nezakotvila v pov domí v-ech uffivatel jazyka (mohou být uffívána omezeným okruhem osob, n kdy pouhým jedincem), pop ípad jsou jako nová poci ována. S rostoucí frekvencí uffívání tyto jednotky ztrácejí sv j p íznak novosti, pronikají do obecného uffívání a stávají se neutrální sou ástí lexikálního systému.⁵³ Aby se nov vzniklé slovo mohlo stát slovem b ffí uffívaným, platí pro n j následující zásady: 1. musí odpovídat pofadavk m jazykového systému, 2. není ú elov vytvo eno pro jednorázové pouffití. 3. jeho perspektivnost prov í kolektivní uffívání. Z toho je patrné, ffé existují také jednotky, které tyto zásady nenaplní a nestanou se b ffí sou ástí lexikálního systému. Jedná se o neperspektivní neologismy,

⁵³ Jílek, 2006, s. 21

okazionalizmy (příležitostná pojmenování), autorská slova (vytvořená konkrétním autorem pro potřebu jeho díla) a etapová pojmenování (v určitých dobách užíváná, ale po nějaké době se z užívání vytratila).

Užívání neologismů hodně souvisí s jazykovou módou. Rozhlas se stejně jako televize snaží reflektovat současnou dobu, a to i z hlediska slov. Proto se **často** objevují **v rozhlasových slovesných projevech**, a užit se jedná o relace zpravodajské i publicistické. Jedním z nejčastějších příkladů neologismů v rozhlasové produkci, jsou tzv. neologismy sémantické. Jedná se o taková slova, u kterých vznikl zcela nový význam, a koliv se tato slova v jazyce používají, například artikulovat (ve smyslu cokoli říci), korespondovat (být shodné s něčím), myšlenka (pořadová). Dalším velmi frekventovaným typem neologismů v rozhlase jsou neologismy cizího původu (patří do nich i kalky), jejichž užití podobně jako u výpůjček, přebírá módní a neotele, například *supervisor*, *afterparty*, *brexit*. Dříve byly pro rozhlas charakteristické frazeologické neologismy, které v mnoha případech vznikly aktualizací stávajících frazeologismů. Tyto neologismy užit se řadí mezi publicismy (viz výše). Dnes je tento typ neologismů méně častý.

3.2.4 EXPRESIVNÍ LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY

Většina slov ve slovní zásobě nese svůj původní význam, který pouze pojmenovává realitu. Je to o nociónálním významu. Existují ovšem slova, která kromě toho mají ještě příznak citový nebo volní. Tyto lexikální jednotky se označují jako expresivní. Expresivní výrazy vyjadřují postoje původce sdělení, jeho hodnocení, to, jestli danou schvaluje či odmítá. Vzhledem k jejich emocionálnímu a hodnotícímu charakteru by se v žádném případě neměly objevovat ve zpravodajských sděleních. Také v publicistice se objevují spíše zřídka. Nejčastěji se používají v zábavných pořadech a v moderátorských vstupech.

Expresivitu lze dělit na kolika způsobů. Ze slovotvorného hlediska se lexikální expresivita dělí na: **inherentní** (vnitřně spjatá s lexikální jednotkou), **adherentní** (spjatá s ním kterým spoluvýznamem slova) a **kontextovou** (vyplývá z kontextu, ve kterém se slovo nachází). Z hlediska sémantického se expresivita dělí na jednotky s **pozitivním** a s **negativním citovým příznakem**.

3.2.4.1 EXPRESIVNÍ LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY S POZITIVNÍM CITOVÝM P ÍZNAKEM

Ozna ují pozitivní postoj mluv ího k dané v íci, osob ě nebo skute nosti. Do této kategorie se adí **eufemismy**, **deminutiva**, **hypokoristika** (domácká slova) a **domácká slova**. Vzhledem k mořnostem využití pro rozhlasovou tvorbu, budou blíře specifikována pouze deminutiva a euphemismy a hypokoristika, nebo domácká slova nemají pro rozhlasové vysílání fládný v ítí význam a prakticky se nepouřívají, pokud se ovšem nejedná o n ějakou formu nifl-ího humoru, která na t ěchto lexikálních prost edcích staví.

1) DEMINUTIVA

Deminutiva neboli zdrobn liny se v rozhlasovém projevu vyskytují. Jejich užití závisí na kontextu. Mohou slouřit jako prost edek ironie, nap .: *Rozmazlený syná ek bohatých rodi ůfl zase ádil. On toho pití ka (alkoholu) nikdy nenechá. Jacek jest takie zdegenerowane arty ci tko*. V takovém p ípad ě se jedná jednozna ě o cílenou zm ěnu p íznaku z pozitivního na negativní. Funguje i v opa ěném sm ěru (viz dále). Krom ě tohoto p ípadu se deminutiva objevují v moderátorských projevech jako jakýsi módní slovní parazit. ím dál ěst ji se místo b ěfl uřlíváných p vodních, citov ě neutrálních, slov pouřívají jejich deminutivní odvozeniny. Nap . Po ránu si dáváme *kafí ko* (místo kávy). Po obídku (ob íd) p jdeme do *kavárni ky* (kavárny) na *ají ek* (aj) a kousek *dortí ku* (dortu). Za chvíli nás ekají *zprávi ky* (zprávy) o po así. Toto naduřlívání deminutivních výraz ů p sobí vlezle a vyskytuje se krom ě rozhlasu a televize i v ti-t ěných médiích (nap . asopisech a magazínech pro fleny) a pomalu se tak stává sou řástí b ěflé mluvy.

2) HYPOKORISTIKA A DOMÁCKÁ SLOVA

Pouřívají se p eváfl ě v rodinném prost edí, odkud se dále p ená-ějí do blízkého společenského okolí. Zahrnují pojmenování rodinných p íslu-ník ů i s jejich zdrobn lými formami, nap . *mama, tata, mamusia, tatu , bracisek* atd. Hypokoristika p edstavují domácké obm ěny vlastních jmen, nap . *Alexandra ó Ola, Katarzyna ó Kasia, Maciej ó Maciek, Ryszard ó Ryszek, Stanisław ó Sta* atd.⁵⁴

⁵⁴ Charakteristika expresivních lex. jednotek z Jílek, 2006. s. 26 - 27

S užitím deminutiv a hypokoristik souvisí **zvýšená míra familiárnosti ve vyjadřování**, která se nejvíce projevuje v dialogických kontaktech: mezi moderátory i mezi moderátorem a posluchačem, ev. hostem pořadu. Jejím cílem je smazat rozdíl mezi hlasateli/moderátory pořadu a jejich příjemci.

3) EUFEMISMY

Jedná se o obrazná pojmenování, která nahrazují přímá pojmenování nějaké nepřímé, společensky nevhodné a neřádné skutečnosti (např. společenského tabu). Mají meliorativní (zjemňující) charakter. V rozhlasovém projevu se mohou objevovat i jako aktualizací synonyma. Např. *navždy nás opustil* , mladý muž, *jemně* Pán B. *hned* , se rozhodl, *leží* , *Swiecie* spíše známá aktorka *í* atd. Některé eufemismy se vzhledem ke změně slovní politiky používají buď místo obecných označení, např. *postížený/handicapovaný* (místo mrzák), *duševně chorý* (místo blázen) apod.

3.2.4.2 EXPRESIVNÍ LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY S NEGATIVNÍM CITOVÝM PŘÍZNAKEM

Do této kategorie lexikálních jednotek se řadí **slova pejorativní** (hanlivá), **slova zhrublá**, **vulgární slova** a **dysfemismy**. Vyjadřují negativní, odmítavý i pohrdlivý vztah mluvčího k dané skutečnosti.

Hanlivou povahu mají i některá **augmentativa** (slova zveličelá): *psisko*, *chopisko*, *babsko*, *sztuczność*. Stejně jako v případě deminutiv mohou v závislosti na kontextu změnit svůj negativní citový příznak na příznak pozitivní, např. *To naše roztomilé psisko u-até! Karolu, z ciebie stać si chopisko* jak dříve.

Obecně se v médiích tato pojmenování (občas s výjimkou augmentativ) **neobjevují**, nebo jsou silně urážlivá. Bohužel se někdy do vysílání dostanou. Problém v tomto směru představují živé vstupy, kdy (např. u rozhovoru) nelze ovlivnit vyjadřování hosta, který může nechtěně použít jakéhokoli nevhodného výrazu. Z tohoto důvodu se i živé vstupy vysílají s několika sekundovým zpožděním, aby se zabránilo dostání případného vulgarismu do vysílání. Vulgarismy a zhrublé vyjadřování mohou být rovněž součástí pokleslé formy některého z rozhlasových zábavných pořadů.

3.2.5 LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY CIZÍHO P VODU

Slova cizího p vodu tvo í zna nou ást slovní zásoby. N která z nich jsou natolik adaptovaná, že si jejich cizí p vod uflivatelé ani neuv domují. Tyto výp j ky sloufí jako jeden ze zp sob obohacení slovní zásoby. Klasifikace p ejetých slov se opírá o t i základní kritéria: p edm t výp j ky, p vod a stupe adaptace.

3.2.5.1 KRITÉRIUM P EDM TU VÝP J KY

Podle tohoto kritéria se rozli-ují výp j ky:

1) Vlastní

Cizí slova byla p ejata společ n s jejich významem (eventuáln se u nich upravila výslovnost a písemná podoba), nap . v pol. *atás, embargo, burmistrz*, v e-. *savana, samuraj, bor-* atd.

2) Strukturní ó kalky

Doslovné p eklady cizích slov i slovních spojení. P eklad v rn kopíruje strukturu originálu. Rozli-ují se:

a) **slovotvorné kalky** ó vznikají p ekladem slovotvorných ástí cizích slov za pomcí domácích morfém , nap . *pode-psat / pod-pisa* (unter-schreiben), *sou-cit / wspóœpoczucie* (Mit-gefúhl), *zá-jmeno /za-imek* (pro-nomen) atd.

b) **frazeologické kalky** ó doslovný p eklad ustálených slovních spojení, nap . *ud lat n emu konec* (Ende machen), *punkt widzenia* (point de vue), *nie ma sprawy* (no matter)

c) **sémantické kalky** ó domácí výraz p ijme význam, který má jeho obecný ekvivalent v cizím jazyce, nap . *my-/mysz* (po íta ová) z angl. *mouse*, (elektrický) *proud / pr d* z n m. *der Strom*

3) Sémantické

P ejímá se pouze význam, který dopl uje jiný, ufl dávno známý význam, nap . *korespondovat / korespondowa* (provozovat korespondenci s n kým ó d íve výp j ka z latiny) v dne-ním významu odpovídat n emu (vliv anglického *to correspond*)

4) Um lé

Výrazy daného jazyka jsou vytvo eny pomocí cizích morfém . Nej ast j-í jsou výrazy slofené pomocí eckých a latinských morfém , nap . *tele-vize/tele-wizja, logo-pedie/logo-pedia, kilo-gram*.

Speciálním případem jsou tzv. **hybridní slofeniny**, které jsou tvořeny elementy r zného p vodu, např. *infra- červený, mini-sukna*, v pol. *auto-ocena, foto-k cik* atd. Nejastjším typem hybridních slofenin jak v češtině, tak i v polštině je tvoření slov pomocí prefixů a sufixů cizího p vodu jako např. *anti-, sub-, ultra-, bio-, -ace, -ismus, -ista, -fobie* atd.

3.2.5.2 KRITÉRIUM STUPNĚ ADAPTACE

Stupeň adaptace indikuje podoba cizího slova v jazyce i frekvence jeho používání. U často používaných výpůjček dochází k pizpůsobení výslovnosti i psané podoby a také k jejich včlenění do gramatického systému. Podle toho se vydělují:

1) Slova a slovní spojení, u kterých nedošlo k žádným změnám

Vystupují v nezměněné podobě. Jedná se o **ustálené citáty, citátová slova a frazeologismy**, např. *Carpe diem!, Hannibal ante portas! de facto, corpus delicti, faux pas, happy end, face to face, par excellence* apod.

2) Částečně adaptované výpůjčky

Jejich výslovnost i písemná podoba jsou pizpůsobené, ale z d vodu jejich netypové flektivní stavby se neskloňují (neexistuje pro ně žádný vzor skloňování), např. *boa, kiwi, saké, tabu, guru* (v češtině skloňné i nesklonné).

3) Zcela adaptované výpůjčky

Pizpůsobené jazyku ve všech ohledech (skloňování/ asování, písemné podoby, výslovnosti), např. *paragon, džem, byznys, džiny, gyros, čaj* atd.

3.2.5.3 KRITÉRIUM P VODU

Toto kritérium zahrnuje velké množství jednotlivých skupin, např.:

Anglicismy *ó trend, stres, kovboj, džiny, hamburger, hit, rewolwer*

Germanismy *ó rytíř, í-ě, radnice, purkmistr, -lechta, plundrovat, zegarmistrz, sztuka*

Galicismy *ó -ofér, garáž, manikúra, bufet, aféra, kofák, butik, bagietka*

Rusismy *ó gulag, samizdat, samovar, borůvka, čajník, zsyčka*

Italianismy *ó pizza, fontána, -pagety, citadela, pomidor, szparagi*

Latinismy *ó historie, seminá , -kola, termín, cirkus, revoluce*

Grécismy *ó olympiáda, teorie, praxe, k est, and l, eutanázie*

Turkicismsy *ó jogurt, chomout, klobouk, tulipán, pilaf, karabá*

Arabismy *ó algebra, alkohol, karafa, jasmín, karavana, káva, minaret*

Speciálním p ípadem výp j ky jsou **internacionalismy** *ó slova, jeff se vyskytují v mnoha jazycích a jejichfl význam je stejný, pouze se li-í formou. D íve -lo p edev-ím o ecko-latinská slova, dnes se jako internacionalismy uplat ují v hojně mí e slova anglického p vodu, nap . rádio, totalitarismus, echo atd.*

Slova cizího p vodu se v rozhlasové produkci objevují **v hojně mí e**. Pomalu se ím dál více dává p ednost cizím slov m p ed jejich domácím ekvivalenty. Stoj za tím do ur ité míry tendence k intelektualizaci a také jazyková móda, která je ovlivn na p eváfln angli tinou. **N které anglicismy** za ínají být **naduffvané**, nap . *globální/globalny* (místo obecný, celkový), *lídr/lider* (místo v dce), *potenciál/potencjona€* (moflnost), *preferovat/preferowa* (dávat p ednost n emu), *klient* (zákazník), *produkt* (výrobek) atd.

3.3 SYNTAKTICKÁ STRÁNKA ROZHLASOVÉ TVORBY

Skladba rozhlasové výpov di se také vyzna uje specifickými vlastnostmi. Rozhlasová komunikace se do jisté míry podobá b flné mluvené mezilidské komunikaci, k jejímfl jednotlivým ástem se také nelze vrátit, ale u mezilidské komunikace je -ance zjistit nepochopený význam položením otázky. U rozhlasu tato moflnost chybí. Z toho vyplývají i pofladavky na v tné len ní.

Základním pravidlem je pouffívání jednoduchých v t a nekomplikovaných krátkých souv tí. Z jednoduchých v t se uplat ují **v ty dvoj lenné** s podm tem (i nevyjád eným) a p ísudkem, nap . *Neznámý pachatel p epadl benzinovou stanicí na dálnici u Olomouce. Odnesl si [pachatel] peníze a zboží v hodnot -edesáti tisící korun.* S nástupem tendence stírání hranic mezi noviná em/moderátorem/hlasatelem a p íjemcem i celkovým uvoln ním jazykových standard nejsou v rozhlasových projevech výjimkou **v tné ekvivalenty**, a ufl v podob jmen, názv a hesel, tak i v podob citoslovcí, zákaz a povel , nap . *Radio Zet ó si€u muzyki, ... nejposlouchan j-í stanice na celé Morav , Ach!, Uff!, Hurá!, Wszyscy r ki do góry!, Teraz wiadomo ci.* Spí-e výjime n se objevují v ty

jedno lenné slovesné (*Bylo o tom rozhodnuto. Pr-í.*). To neplatí pro **v ty jedno lenné ásticové**, jeřl se b fln pouřřívají v mezilidské komunikaci, nap . *Ano. Ne. Tak. Nie. Ov-em. Zajisté. Oczywi cie.*

B flné je uřřívání i **souv tí**, a to jak **sou adných**, tak i **pod adných**. Tato souv tí by ale nem la být p íli–dlouhá a složitá. Nej ast j-í je proto spojení dvou v t, z ídkakdy více, nap . *Ztrátou dvou řřivot skon íla sobotní dopravní nehoda [VH], p i které se srazil osobní v z s kamionem [VV p ívlastková]. Policie záleřřitost vy-et uje jako nehodu [VH] a zatím se k události nevyjád íla [VH].*

Sou asná **polská v tná stavba**, jeřl je hojn řřekventovaná v rozhlasové mluv , **se od té eské li-í**. Z jazykových výzkum vyplývá, řře aby se rozhlasový mluvený projev p íblřřil skladb b flného dorozumívání, vyuřřívá ve skladb krom uřřl vý-e zmín ných v tných ekvivalent , **vy-í zastoupení souv tí sou adných** na úkor pod adných, **dopl kových konstrukcí za pomoci tzv. verb dicendi** (sloves mluvení) a **slořených souv tí s citacemi**. Typický je také chud-í repertoár spojek a dávání p ednost p í jiné spojce *bo*, která byla vřřdy povařřována za hovorovou, p ed spojkami *poniewa* a *gdy* .⁵⁵ Typické je i pouřřívání p echodník a p echodníkových konstrukcí, které se v e-tin prakticky neobjevují, nap . *Niestety, Kamil Knop i Aleksander Czuba nie zdořřali przebi si do finařřu, odpadaj c w kwalifikacjach.*

Z hlediska v tného len ní a slovosledu se pouřřívá **objektivní slovosled**, tedy tematicko-rématická konstrukce, kdy je jádro výpov řři situováno na konci v ty. *Neznámý pachatel [T] vyloupil n kolik chat v blízkosti Ptení [R]. Policie [T] po n m pátrá [R].* Z ídka se m řře jádro p esunout na za átek, aby na n j byl p ídán d raz. Takový slovosled se ozna uje jako subjektivní a bývá pat í n prozodicky vyzdvihnut (viz. oddíl v novaný zvukové stránce jazyka rozhlasové tvorby). *Ařřlo dvacet korun více [R] zaplatíme v p í-tím roce za elekt inu [T].* Tento typ slovosledu není vhodný pro zpravodajská sd lení.

Z odchylek od pravidelné v tné stavby se v rozhlasové produkci nej ast ji uplat uje **elipsa** (výpustka), jeřl je sou ástí b flné mluvy. Vyskytuje se v rozhovorech a dialogických interakcích moderátor . Dále se je-t m řře objevit **apoziopeze**, a koliv její uřřití se vyzna uje silnou p íznakovostí. Dal-í odchylky jako atrakce, anakolut, zeugma

⁵⁵ Kita M., *Dyskurs radiowy, in Język w radiu. Antologia, Katowice 2018, s. 39*

a kontaminace jsou nepřípustné, a koliv se v nepřipravených a nepromyšlených projevech objevují.

3.4 JAZYKOVÁ NORMA V ROZHLASOVÉ PRODUKCI

Rozhlas jako prostředek masové komunikace má zásadní vliv na formování jazyka a jeho ukotvení v povědomí posluchače. Obecně by mělo platit, že v médiích se používá **výhradně spisovný a kodifikovaný jazyk**, ili nejvyšší standard, jaký v národním jazyce existuje. V dnešní době **toto pravidlo neplatí** a v rozhlase se **ím dál ast ji** objevují **hovorové formy** jazyka, **zvláště pak ty nespisovné**⁵⁶. V Polsku pojetí spisovného jazyka odpovídá **norma jzykowa**, neboli soubor jazykových jednotek a pravidel jejich kombinace a užívání, který je jazykověci přesně definovaný a kodifikovaný. Tyto jednotky vycházejí z **jazykového úzu** (zvyku) užívatele daného jazyka.

Jazyková norma má v poltině dvě podoby (úrovně). První z nich je tzv. **norma wzorcowa**. Představuje onen nejvyšší jazykový standard, jenž by měl být využíván v oficiální komunikaci, zvláště v takové, která má vliv na utváření kulturních a jazykových vzorů, například v projevech v dění, politiků, intelektuálů a především novinářů a publicistů. Tato norma se udrží ve školách. Druhou podobou jazykové normy je tzv. **norma u ytkowa**, která se používá ke každodennímu dorozumívání. Jazyk chápe jako nástroj komunikace a nepřidává žádný důraz na formování nějaké jazykové kulturní úrovně. Podle jednotlivých jazykových prostředků se dále dělí na normu všeobecnou hovorovou (norma potoczna ogólna), regionální (norma regionalna), kterou reprezentují regionalismy, a profesní (norma profesjonalna), do níž náleží profesionalismy. V současné rozhlasovém mluveném projevu **výrazně převládá norma u ytkowa** nad normou wzorcovou. Pomalu proniká i do vysílání ve veřejných stanicích⁵⁷, které si asi nejvíce ze všech snaží zachovat jistou míru profesionality a s tím i spojenou jazykovou úroveň.

⁵⁶ V ČR nejvyšší standard představuje **spisovná čeština**, jejíž kodifikaci obstarává Ústav pro jazyk český, který vymezuje, co do spisovného jazyka patří a co ne. Součástí spisovného jazyka je i **hovorová čeština**, neboli mluvená forma spisovného jazyka, která toleruje používání některých koncovek. V současné době její funkci nahradila **obecná čeština** – český interdialekt, který je nespisovný a který se v masovém měřítku rozšířil právě díky médiím. Obecná čeština kromě spisovného hovorového jazyka vytlačila z užívání i jednotlivé dialekty a regionalismy.

⁵⁷ Kita, Dyskurs radiowy, in Język w radiu. Antologia, Loewe I. a Kita M., Katowice 2018, s. 37-38

3.4.1 SPECIFIKA NORMY U YTKOWE

Pravidla normy u ytkowe se od normy wzorcowe zásadně liší, a to na všech úrovních jazyka. Prvním z nich je celková jednoduchost. Tam, kde se vyskytují jazykové výjimky, má norma u ytkowa tendence je odstranit, zjednodušovat a připravit je tak nejčastěji užívaným formám. Druhým pravidlem je rozvolněnost. Norma u ytkowa nepříliš spoléhá na systémových pravidlech a toleruje některé podoby slov a slovních spojení, zvláště pak inovace.⁵⁸

3.4.1.1 ÚROVEŇ ZVUKOVÉ STRÁNKY

Z hlediska výslovnosti je pro normu u ytkowou akceptovatelná **výslovnost slovního přízvuku na druhé slabice od konce** i v případě slov, u kterých je přízvuk realizován v jiném místě, například u slov latinského původu zakončených na *óika/-yka*⁵⁹. Tudíž místo *matematyka*, *logika*, *botanika* se vyslovuje *matematyka*, *logika* a *botanika*.

3.4.1.2 ÚROVEŇ GRAMATIKY

Norma u ytkowa (dále jen n. u.) má svá specifika i na úrovni morfologie i syntaxe. Příkladem mohou být **slovesa mlít, plít a stlát**, která mají podle normy wzorcowe (dále jen n. w.) tvary *mle*, *ple* a *stła* a v minulosti 1. os. 3. j.: *mełem*, *pełem* a *stłem*. Jelikož se tyto tvary nepoužívají, vystupují proto výše uvedená slovesa v n. u. ve tvarech *mieli*, *pieli* a *cieli*. Tím pádem jejich minulé tvary 1. osoby 3. j. mají podobu: *mieliem*, *pieliem* a *cieliem*. Dále pak dochází k **nahrazování koncovek neřivotných slov koncovkami slov řivotných**, například místo *jem kotlet/batonik*, *wysyłam mail/sms*, *hoduj kaktus* (4. p. = 1. p.) se v normě u ytkowe používají *jem kotleta/batonika*, *wysyłam maila/smsa*, *hoduj kaktusa* (4. p. = 2. p. jako u muflských slov řivotných). Podobné je to se slovy *wóła* a *bawóła* která podle n.w. mají ve 2. p. podobu *woła* a *bawoła*, ale v n. u. *woła* a *bawoła*. Typická je také **záměna na redukovaných koncovkách některých slov v 7. pádu za koncovky neredukované**, například místo (s) *li mi*, *ko mi*, *gał mi* používá n. u. (s) *li ciami*, *koniami*, *gał ziami*. V současné době bývá **5. p. p i oslovení nahrazován 1. p.**: *Aniu! Piotrze!* ustupuje formě *Ania! Piotr!* apod. Poslední výrazným

⁵⁸ Markowski A. a kol., Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN, Varšava 1999, s. 1701 - 1704

⁵⁹ Kompletní přehled výjimek ve výslovnosti se nachází v oddíle 3.1.1 Slovní přízvuk.

rozdílem v oblasti flexe je **analytický způsob stavění přídavných jmen, která lze stavět synteticky**, např. *odporniejszy, spokojniejszy* nahrazuje *bardziej odporny, bardziej spokojny*.

V syntaxi nejvíce rozdíl mezi n. w. a n. u. je v případě **íslovek souborových** (liczebniki zbiorowe), které se váží na názvy mláďat (istoty niedorosłe) a na podstatná jména pomnožná (pluralia tantum). Tyto íslovky se **nahrazují íslovkami základními**: *czworo kurcząt, pięć cioro dziewcząt, siedmioro drzwi, dwoje noży* → *cztery kurczaki, pięć dziewcząt, siedem sztuk drzwi, dwie pary noży*. Rozdíly jsou i ve vazbách, v kterých slovních spojení, např. *wysyłać coś na adres* (místo *wysyłać coś pod adresem*) a *dostarcza coś* (místo rozlišení *dostarcza czegoś* část něho a *dostarcza coś* celek).

3.4.1.4 ÚROVEŇ SLOVNÍ ZÁSoby

Z hlediska slovní zásoby toleruje n. u. **používání expresivních, výrazně hodnotících** a někdy i **dehonestujících a vulgárních výrazů**. Dále je pro ni typické **naduffívání módních výrazů a výpůjček**, především z angličtiny, např. *shop, newsy, lunch, chipsy* apod. Některé **tradiční výrazy a frazeologismy dostávají zcela nový význam** a někdy i **formu**, např. *sensat* - v původním významu předzadumaný a váfelný lovčák je v pojetí n. u. lovčák, který má rád senzaci a budí pozornost; kombinace spojení *odgrzwa rolę* a *spełnia funkcję* → *spełnia rolę*.

Ve slovtvorbě jsou pro n. u. typické **deriváty s expresivními koncovkami** (odvozeniny, slofeniny, univerbismy), např.:

a) koncovka *ówka*: *kablówka, rozmiarówka, zimówka* (grzyb zimowy)

b) koncovka *alka*: *magisterka, normalka*

c) koncovka *owicz*: *impresowicz, gapowicz*

d) koncovka *niak*: *przeciwniak, naiwniak, przystojniak*

e) koncovky *uch* a *us*: *komuch, pijus, ochlapus*

f) koncovky *ec* a *ol*, které tvoří znevažující názvy obyvatel: *Amerykanię* (místo Američanin), *Japonię* (místo Japoňan), *Angol* (místo Angolčan)

g) koncovky p řídavných jmen óaty a óowaty: *brzuchaty, dzieciaty, dupowaty, dzieciuchowaty*

h) p edpony ekstra-, super-, przy- atd.: *ekstraklasa, supergwiazdka, supersilny, przykrótki*

V n. u. vystupují také **názvy flenských profesí**, které se snaží vyrovnat ozna ení jejich muflských ekvivalent ,⁶⁰ nap . *dyrektorka, adwokatká, profesorka, premierka, psycholo ka* atd. Krom flenských názv profesí se asto **k p řjmením flen** dodává **koncovka óowa** (nap . *Nowak-owa*), která má za úkol pouze signalizovat flenskost⁶¹.

3.5 PSANÍ PRO ROZHLAS

A koliv je rozhlas zvukové médium, základem, na n mfl stojí celá produkce, jsou psané texty. V t-ina po ad , a ufl se jedná o zpravodajství nebo publicistiku, se pí-e. Rozdíl je ov-em ve zp sobu, jakým jsou texty pro tyto po ady napsány. Nejv t-í d raz bývá kladen v t-inou na zpravodajství a zp sob, jakým se zprávy p edávají. Základní faktory pro výb r informací, ale v zásad i pro výb r rozhlasových p ísp vk obecn , jsou⁶²:

1) **Aktuálnost** ó poslucha i o ekávají nejnov j-í informace

2) **Informace a nikoliv vysv tlování** ó délka v t-iny p ísp vk nep esahuje (zde hlavn zpravodajských) p l minuty, tudífl mluv í nemá as na zdlouhavé vysv tlování. U publicistiky a jiných del-ích slovesných po ad tento faktor samoz ejm neplatí, ale nap . i krátké mluvené vstupy mezi jednotlivými hudebními pásmy nejsou nijak zdlouhavé a spí-e se soust edí na podstatné v ci.

3) **Zvuk** ó asto se vybírají pro po ady takové události, které mají zajímavý zvuk, i kdyfl jinak by si tolik pozornosti nezasloufily

4) **Specifika psaní**

Vlastnosti, kterými se ídí psaní pro rozhlas, jsou **p esnost, jasnost, stru nost, barvitost** a v neposlední ad také **bezprost ednost**. Jak jifl bylo uvedeno vý-e, stru nost a jasnost jsou nezbytné pro napln ní asového limitu. Z tohoto dvodu je nezbytné co nejvíce

⁶⁰ Mnoho profesí je v polštině pouze mužského rodu. V současné době jsou tendence k umělému vytváření jejich ženských ekvivalentů. Některým z nich se podařilo zcela adaptovat, např. *lekarka, dziennikarka, sprzedawczyni, aktorka*

⁶¹ Koncovka -owa se dříve používala pro označení toho, že je žena vdaná.

⁶² Celé dělení převzato od Stowal J. G., *Píšeme pro rozhlas a televizi: přesnost v éteru*, in *Příručka pro novináře střední a východní Evropy*, Mallette M. F., Praha 1991, s. 122-124

zjednoduší tený text, například vynecháváním předavných jmen, příslovcí a trpného rodu, i používáním převážně jednoduchých vět. Barvitost zaslouží informace předtím, než je pro posluchače. Pozornost je nezbytně získat už od počátku, proto jsou první slova často důležitější než celé sdělení. Bezprostřednost slouží k tomu, aby byla v maximální možné míře zachována aktuálnost sdělení. Proto jsou **informace** v rozhlasovém zpravodajství zpravidla **v přítomném tónu**, a koliv se událost stala před několika hodinami. Z hlediska slohového se uplatňuje v hojnější míře **hovorový styl**.

Pravidla pro obsah a styl psaní pro rozhlas shrnuje následující pohled⁶³:

- a) **Funkce osob** se uvádí **před jménem** místo: *Beata Szydłová, polská premiérka*, se používá: *polská premiérka Beata Szydłová*
- b) **Vyhýbat se zkratkám** i tehdy, musí-li se opakovaně uvádět plný název s výjimkou tvoří pouze dobře známé zkratky jako například *OSN, NATO, EU*
- c) **Vyhýbat se přímým citacím**, pokud to není nezbytně nutné s **lepším parafrázováním**, když už je to nevyhnutelné, upozornit na citování před jeho začátkem, nikoliv až na konci *ó Ministr zdravotnictví prohlásil, že návrh zákona o posunutí vnitřní hranice pro konzumaci alkoholu na 21 let je absurdní a v žádném případě by tato novela nevyšla prodejem alkoholu mladistvým.*
- d) Používat minimum interpunkčních znamének
- e) **Čísla a statistické údaje zaokrouhlovat** *ó ŠP i loupežném úpadku banky lupiči ukradli okolo tří a půl miliónu korun*
- f) V případech, kde je to vhodné, **dávat sdělení osobní tón** *ó například: „Za energie letos zaplatíme o něco více“*
- g) Vyhýbat se používání symbolů a značek
- h) U neznámých slov a u slov, která se těžko vyslovují, uvést fonetického přepis
- i) **Vyhýbat se zájmenům** *ó například: „Krajský soud odsoudil Alexandra Nováka za přetvárnou vraždu k výjimečnému trestu. ~~Tento muž~~ loňského roku zabil svou ženu, jejich děti a souseda.“*

⁶³ Převzato od Stowal, in Příručka pro novináře střední a východní Evropy, Mallette, Praha 1991, s. 126-128

j) **Používat slovesa v přítomném tase** ó pokud se událost skute n ufl stala (nap . v era, p ed tédnem atd.), pak se samoz ejm poufije **minulý as** ó nap . *Britská premiérka Theresa Mayová jedná s EU o zmír ní dopadu brexitu na ob any Spojeného království. x Krajský soud uznal vinným Alexandra Nováka z p tinasobné vraždy.*

4 ROZHLASOVÁ STANICE RADIO MARYJA

Rozhlasová stanice Radio Maryja p edstavuje unikátní mediální projekt, jaký v Evrop prakticky neexistuje, a ufl z hlediska obsahu, tak i z hlediska vlastnictví a financování. Radio Maryja za alo vysílat v Toruni v roce 1991, kdy získalo licenci. Jeho vlastníkem je oficiáln ád redemptorist . Prakticky je ale ve-kerá moc soust ed na do rukou jednoho mufl ó otce Tadeusze Rydzyka, zakladatele stanice, který zárove spravuje i dal-í média. Rozhlasová stanice bývá ve ve ejném prostoru ozna ována jako ultrakatolická a siln nacionalistická. V minulosti elila obvin ním z-í ení antisemitismu, xenofobie a homofobie.

4.1 CHARAKTERISTIKA ROZHLASOVÉ STANICE

V Polsku, na rozdíl od v t-iny zemí, fungují krom ve ejnoprávních a soukromých stanic je-t tzv. **spole enské stanice**, jejímfl nejv t-ím a celostátním p edstavitelem je práv Radio Maryja.⁶⁴ Jako spole enské se ozna ují proto, fle je jejich obsah n jakým zp sobem vázán na spole nost a spole enské problémy. Zahrnují mj. i ty s **náboflensko-spole enským a nacionálním obsahem**. Jedná se v zásad o soukromé stanice, které ale nepoufívají reklamu jako sv j hlavní zdroj p íjm a ke svému fungování **vyuflívají jiné zdroje finan ních prost edk** .

Licence k vysílání z roku 2001 (Koncesja Nr 003/ P 2001-R) popisuje stanici Radio Maryja a její program jako: šprogram o náboflensko-spole enském charakteru, který p edstavuje téma k es anské víry a problém spole enského flivota z pohledu víry a nauky katolické církve.⁶⁵ Takový program má podle licence slouflit **k formování k es anských postoj** . P esné zn ní licence vypadá takto: šAudycje realizuj ce spo-€czno-religijn specjalizacj programu to audycje publicystyczne i edukacyjne o tematyce spo-€cznej,

⁶⁴ Kita M., *Dyskurs radiowy*, in *Język w radiu*. Antologia, Katowice 2018, s. 18

⁶⁵ Dziomdziora K., *Teoria praktyka propagandy na przykladzie audycji Radia Maryja*, Varšava 2008, s. 25

realizowane przez ró ne formy radiowe, w tym edukacja obywatelska, oraz audycje religijne (słowne, słowno - muzyczne, muzyczne), czyli przedstawiaj ce wielostronnie zagadnienia wiary i życia Kościoła; informacja i publicystyka na temat życia i działalności Kościoła Powszechnego i lokalnego, modlitwy, katechezy i homilie, transmisje mszy w., nabożeństw i uroczystości religijnych, edukacja religijna tj. edukacja w zakresie prawd wiary i społecznej nauki Kościoła, lektura Pisma świętego, nauczania papieskiego, pism ojców Kościoła i innych tekstów Kościoła, audycje literackie prezentuj ce teksty poświęcone wierze (poezja i proza religijna), audycje o tematyce religijnej adresowane do dzieci, muzyka sakralna, pieśni i współczesne piosenki religijne i inne.⁶⁶

4.2 ZDROJ FINANCOVÁNÍ STANICE A KONCENTRACE DALŠÍCH MÉDIÍ

Z hlediska vlastnictví se jedná o soukromou stanici, která ale na rozdíl od většiny soukromých stanic není financována z reklam. Hlavním zdrojem příjmu jsou pro Radio Maryja **dobrovolné příspěvky posluchačů**, které v zásadě fungují jako koncesionářské poplatky, jež zajišťují chod stanice. Veškeré hospodaření s příspěvky obstarává řád redemptoristů, který jako církevní právnická osoba **nemusí platit dan a ani je n jakým způsobem oficiálně vykazovat**. To je především díky tomu, že se s příspěvky nakládá nenáležitě. Vedlejším zdrojem příjmu je pak **vlastní podnikatelskáinnost** Tadeusze Rydzyka, kterou zastupuje **nadace Lux Veritatis**.

Kromě Radia Maryja existují i další sesterské projekty, které fungují na stejném principu. Tadeusz Rydzyk je mimo jiné zakladatelem a editorem televize **Trwam**, deníku **Nasz Dziennik** a měsíčníku **W Naszej Rodzinie**. W Naszej Rodzinie funguje i jako samostatný mobilní operátor, který poskytuje telefonní sloužby a bezplatné spojení se studiem Radia Maryja. Kromě toho je Rydzyk zakladatelem a bývalým rektorem **Vyšší školy sociální a mediální kultury** (Wyzsza Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej) v Toruni. Tento konglomerát je tak jasným příkladem horizontální mediální koncentrace a ne nadarmo bývá Rydzyk označován jako špolský Murdoch.

⁶⁶ Koncesja Nr 003/ P 2001-R ze dne 21. června 2001, in Dziomdziora, 2008, s. 25-26

4.3 CÍLOVÁ POSLUCHAČSKÁ SKUPINA A POSLECHOVOST

Radio Maryja samo sebe prezentuje jako katolické rádio, jež se snaží zachovávat tradiční společenské hodnoty. Cílí tedy především na osoby katolického vyznání, které tvoří přes 80% polské populace. A koliv je potencionální cílová posluchačská skupina velmi početná, poslechovost rádia za poslední léta nepřevyšuje 3 % a má tendenci klesat. Na konci roku 2017 stanici poslouchalo 2,1 %, na konci roku 2018 pak ufl jen 1,5 %. Na začátku roku 2019 došlo k drobnému nárůstu na **1,8 %**⁶⁷. V současnosti tak zůstává na osmém místě v celostátní poslechovosti rádií, přičemž dříve stanice stabilně stála na pátém místě.

Zastoupení jednotlivých posluchačských skupin rádia podle věku je následující⁶⁸:

lidé ve věku 60 - 75 let	41 %
lidé ve věku 40 - 59 let	40%
lidé ve věku 25 - 39 let	14 %
lidé ve věku 15- 24 let	5,6 %

Z výše uvedených dat vyplývá, že Radio Maryja zaujímá malou část mediálního trhu. Jejími posluchači jsou **spíše starší lidé**. Krzysztof Dziomdziora je popisuje takto: „Posluchači Radia Maryja jsou osoby, které se nemohou v dnešním Polsku najít. Jsou zklamané a rozčarované léty transformace, která jim neprospěla. Cítí, že zůstaly zbaveny vlivu na současnou dobu. Největší podíl posluchačů Radia Maryja se charakterizuje základním a stárným vzděláním. Přitom je vzděláním základním předpokladem úspěchu a orientace v dnešním světě. Osoby, které svět nerozumí a nedrží s ním krok, mají silné tendence k uzavírání se ve vlastním prostředí, odmítání reality a hledání viníka stávajícího stavu v cíli.“⁶⁹ Dziomdziora dále upozorňuje na fakt, že posluchači Radia Maryja jsou lidé vědomí, inní a praktikující členové římskokatolické církve, a že patří k tradiční lidovému typu vědomích, jež se vyznačují nedostatkem hlubší teologické reflexe a značnou ovlivnitelností hierarchickým kultem katolické církve.⁷⁰

⁶⁷ Radio Track, SMG/KRC Millward Brown Co., za období prosinec 2018 – únor 2019, posluchačská skupina nad 15 let

⁶⁸ Czackowska E. K., Radio Maryja i jego inteligency sluchacze, Rzeczpospolita, publikováno 2. 12. 2011

⁶⁹ Dziomdziora K., 2008, s. 29

⁷⁰ Dziomdziora K., 2008, tamtéž

4.4 PROGRAMOVÁ SKLADBA

Jak ufl bylo e eno, Radio Maryja se soust e uje na k es anské, respektive katolické poslucha e - Poláky. Z toho vyplývá i zam ení programu, jehofl hlavní náplní je propagace k es anských hodnot a zabývání se společenskými problémy z pohledu katolické církve. Ve vysílání proto p evaflují po ady s náboflenským obsahem jako modlitby, tení a výklad evangelíí, meditace a duchovní hudba. Nedílnou sou ástí vysílání jsou také p ímé p enosy bohosluflb a poutí. Dal-í významnou sloflku vysílání tvo í zpravodajsko-publicistický program, který je zastoupen mnofstvím r znorodých po ad , a ufl to jsou zpravodajské relace, i publicistika ur ená r zným společenským skupinám, jako nap . po ad pro manflele a rodi e, pro rolníky, pro mladistvé atd. Z dal-ích typ programu lze u Radia Maryja nalézt program vzd lávací i kulturní.

Program Radia Maryja lze rozd ílit do t í pilí ⁷¹:

1. Modlitba

2. **Katecheze**, která stojí na nauce o katechismu katolické církve

3. **Kontakt s poslucha i**, kterým dává stanice mořnost vyjád ít vlastní názory a kte í tak dostanou společnou odpov na nejoflehav j-í problémy sou asnosti

Licence definuje i podíl jednotlivých sloflk vysílaného obsahu:

náboflenské typy po ad	44 % vysílání
zpravodajství a publicistika	22 %
hudba	21,5 %
po ady pro d íti	3,4 %
jiné slovesné a hudebn slovesné po ady	2,7 %
vzd lávací po ady	2,5 %
um lecké po ady	1,5 %
zábavní po ady	0,6 %

Radio Maryja je stanice, u které ve velké mí e **p evafluje mluvený obsah**. Ten tvo í skoro **78 %** oproti hudb , která je ve vysílání zastoupena necelými 22 %, p í emflrtivou v t-ínu (17%) tvo í hudba duchovní.⁷²

⁷¹ Dziomdziora K., 2008, s. 26

⁷² Zpráva Krajowe Rady Radiofonii i Telewizji za rok 2007, Varřava 2008, s. 87-88

Program Radia Maryja je **do jisté míry nepravidelný**. Svou roli v tom hrají p ímé p enosy m-í, ev. poutí. Na oficiálních webových stránkách stanice je vřdy vyv -en aktuální program, který sahá maximáln dva dny dop edu. N které po ady se pravideln opakují v p esnou denní dobu, jiné se ve vysílání objevují zcela nepravideln .

Základní osou programu je **modlitba k Pann Marii** (AnioPa ski), která probíhá t íkrát za den, a to v -est hodin ráno, v poledne a v -est hodin ve er. **Zpravodajský servis** je vysílán v t-inou **kafldou celou hodinu** s výjimkou vysílání katechezí a jiných speciálních po ad . **Hlavní zpravodajské relace** p ípadají **na 18:00 a 20:00**. Publicistické po ady reprezentují **Aktualno ci dnia**, ve kterých politici, publicisté a duchovní rozebírají aktuální spole enské d ní, zvukový záznam po adu televize Trwam **Rozmowy niedoko czone**, po ad pro zem d lce **Audycja dla rolników**, po ad pro mládeř **Audycja dla mędych**, po ad pro manřele a rodi e **Audycja dla ma€onków i rodziców** a také po ady pro d ti. V malé mí e jsou sou ástí programu vzd lávací a um lecké po ady jako nap . **Czyta aby by m drym**, dále pak r zné **receptá e** jako **Porady kulinarne**, **Porady lekarskie** apod.

5 PROGRAM PRO D TI V RADIU MARYJA

5.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA D TSKÝCH ROZHLASOVÝCH PO AD

D tské rozhlasové po ady p edstavují speciální řánry, který se od jiných po ad li-í p edev-ím svou formou, ale také jazykem a tematickým zam ením, jeřl musí být úm rné v ku cílové poslucha ské skupiny. V t-ina po ad pro d ti v sob spojuje n kolik funkcí, zpravidla se jedná o funkci zábavní, vzd lávací, v men-í mí e kulturní a informativní. Z hlediska v ku se rozhlasové po ady pro d ti d lí na:

- a) **po ady pro d ti p ed-kolního v ku** (cca 3-5 let)
- b) **po ady pro d ti mlad-řho -kolního v ku** (cca 6-11 let)
- c) **po ady pro d ti star-řho -kolního v ku** (cca 12-15 let)

5.2 TYPY PO AD PRO D TI

Každé vý-e uvedené v kové skupin je p izp soben formát a jazyk. P íkladem po ad pro d ti p ed-kolního v ku jsou nap . **pohádky, písni ky, vypravování**, v men-í mí e **vzd lávací po ady**, jeřl se zabývají jednodu—ími a pro d ti velmi blízkými tématy, které mohou pochopit. Pro d ti mlad-ího -kolního v ku je nabídka velmi podobná. Rozdíl m fle být ve vzd lávacích po adech, které se zabývají slořit j-ími tématy, jeřl áste n mohou souviset se -kolním u ívem. Typickým po adem pro tuto kategorii jsou **také r zné typy sout ří a kvíz , po ady, jeřl rozvíjejí vlastní tv r í innost** a do jisté míry i po ady v nované literatu e (nap . rozhlasová etba známých literárních d l pro d ti). V po adech pro d ti star-ího -kolního v ku uřl více p evařluje vzd lávací funkce po ad . Typické jsou **po ady populárn -nau ného charakteru, kvízy, sout fle, hudební po ady** a kulturní po ady jako **rozhlasové hry a rozhlasová etba**.

5.3 FORMA A JAZYK PO AD PRO D TI

Po ady pro d ti se od t ch pro dosp lé vyzna ují i speciální formou. Jak uřl bylo vý-e uvedeno v oddíle v novaném teorii programové skladby, rozhlas je médium, jeřl do zna né míry vyřladuje soust ed nou pozornost poslucha , jřfl je nezbytné b hem vysílání udržlovat, ale ne za cenu p ílí-ného unavování diváka. U d tí platí stejná zásada. To poslední, co rozhlasová stanice od svého produktu chce, je nud ní svých poslucha . Proto musí být po ady pro d ti p edev-ím **poutavé**. Poutavosti lze dosáhnout více zp soby, nap . chytlavou úvodní zn lkou a hudebními proklady, projevem moderátora a v neposlední ad obsahem po adu. Každý typ po ad dosahuje poutavosti jinými prost edky, ale zám r udržlení pozornosti divák z stává pro v-echny stejný. V dne-ní dob moderní techniky je tento úkol pro rozhlas ím dál tím t řl-í. D ti jsou ásto nadmíru aktivní a rozt kané a del-í soust ed ný poslech jim m fle d lat potířle.

S tím souvisí i dal-í d leřflitá vlastnost po ad pro d ti, a tím je **p im ená délka**. M lo by platit pravidlo, fle ím je po ad náro n j-í na poslech a p evařluje v n m mluvené slovo, tím by m l být krat-í, nebo n jakým zp sobem odleh ený (vtip, zajímavá historka, řlivý vstup). Délka takového mluveného po adu by se m la pohybovat do p l hodiny, p í emřl by m l být prokládán hudbou nebo jinými zábavnými prvky. U del-ích po ad je cíl udržřlet pozornost malého poslucha e t řl-í. Tvorba takových po ad pak vyřladuje dostatek zku-eností.

Posledním faktorem, který je typický pro po ady pro d ti, je **jazyk**. Jazyk rozhlasového vysílání by obecně neml být příliš komplikovaný a vysílání pro d ti vyžaduje takový jazykový projev, který je **jednoduchý, jasný, srozumitelný a přitom zábavný a poutavý**. Proto se mluva v po adech pro d ti vyhýbá složitým a cizím slovíčkům. Převažuje hovorový jazyk s obecným výskytem nespisovných slov. Absolutně vyloučené jsou vulgarismy a pejorativa. Deminutiva, hypokoristika a citoslovce nebývají v těchto po adech ničím neobvyklým. Veškerá slova jsou jasně a správně vyslovována. Převažují v ty jednoduché nebo jednoduchá souvětí. Projev je směřován přímo k posluchačům, čímž je dosažena jistá míra interaktivity. Typické jsou projevy emocionality jako radost a nadšení, nebo naopak smutek i pobouření.

Co se jazyka týče, mohou si po ady pro d ti dovolit některé prvky, jež jsou pro běžné vysílání nemyslitelné. Na druhou stranu musí být projev tak jednoduchý, aby mu porozumí i opravdu malé dítě.

5.4 PO ADY PRO D TI V ROZHLASOVÉ STANICI RADIO MARYJA

Po ady pro d ti ve stanici Radio Maryja tvoří okrajovou část tvorby, tudíž jejich archivaci není věnována dostatečně velká pozornost. Na webových stránkách je sice volný přístup k dílům po ad, nicméně se evidentně nejedná o všechno, co stanice během své existence odvysílala. Nejstarší díly po ad sahají do května 2012. Velký rozdíl je i ve frekvenci umisťování po ad. Zpočátku jsou jednotlivé po ady zveřejňovány prakticky denně a někdy i několikrát za den. S postupem času se doba prodlení mezi uvedením dalších dílů zvětšuje. Například za rok 2018 bylo zveřejněno 38 nahrávek, zatímco za rok 2017 to bylo více jak 45. Otázkou je, zda po ady pro d ti ustoupily do pozadí ať takovým způsobem, že se nové díly po ad prostě nenatáčejí, nebo zda obsah nových dílů nechtějí tvůrci ve stejném způsobu vysílat. Přitom vysílání určené dětským divákům probíhá dvakrát denně: jednou ráno v cca 10:00 a podruhé v podvečer okolo 19:30.

5.4.1 TYPY PO AD

Ve stanici Radio Maryja existuje několik typů po ad určených dětem. **Z programu vysílání není zcela jasné, který z nich bude vysílán, nebo všechny nesou název Audycja dla dzieci**. Na základě poslechu a dkladného prohledání webových stránek

stanice, jsem objevila následující po ady: **Dzieci dzieciom misji, Anioł Stró , Dzwoneczki Kaszubskie a Ks. Proboszcz ze Słowem i Piosenk** . Krom nich existují je-t samostatné speciální po ady, které se zabývají významnými polskými osobnostmi, významnými církevními osobnostmi, církevními ády a také povídkami s výchovnou pointou a pohádkami. Tento typ po ad ov-em tvo í malé mnoflství v porovnání z vý-e zmín nými. Hojně zastoupení mají na stránkách **po ady, které p vodn vznikly v sesterské televizi Trwam**. Jedná se o **katecheze pro d ti s biskupem Antonim Dęgoszem** a o **po ad katechetického charakteru** se zakladatelkou organizace Podwórkowe Kóła Ró a cove Dzieci a moderátorkou **Magdalenou Buczek**. V rámci praktické ásti své práce jsem analyzovala **pouze po ady**, které jsou **primárn produktem Radia Maryja**, tzn. Dzieci Dzieciom Misji, Anioł Stró , Dzwoneczki Kaszubskie, Ks. Poboszcz ze Słowem i Piosenk a speciální nau né po ady, povídkání a pohádky. **V k cílové skupiny** t chto po ad odhaduji na **6 ó 14 let**. V t-ina z nich je **zam ena na náboženskou výchovu**. **Délka** po ad je r znorodá, ale **nej ast ji** se pohybuje **mezi 10 ó 15 minutami**. Mezi krat-í po ady pat í ty speciální, v nované osobnostem, a pohádky.

V následujícím oddíle p edstavím jednotlivé po ady, stru n popí-u jejich typické znaky, kterými se odli-ují od t ch ostatních. Co se tý e jazyka a obsahu t chto po ad , je jim v nována samostatná kapitola 6.

5.4.1.1 DZIECI DZIECIOM MISJI

Dzieci Dzieciom Misji je výhradn slovesný po ad ur ený d tem, které jsou sou ástí Papežského misijního díla d tí (Papieskie Dzieł Misyjne Dzieci, dále jen PDMD) nebo t m, které uvaflují stát se jeho sou ástí. Po ad moderuje jedna ze sester franti-kánek. Nej ast ji probíhá v Nyse, základní -kole . 10 na území farnosti Matky Boffí Bolestné (Matka Bo a Bo-ésna). Vznik po adu za-ti uje sestra franti-kánka Iwona Glista, misioná ka Panny Marie. Po ad je zam en na misijní innost PDMD a na misijní innost obecni . Nej ast ji je po ad veden formou rozhovoru s hostem, v t-inou misioná em i misioná kou, ale m fle jím být i jiná zajímavá osoba. Tématem bývá zpravidla zem , ve kterých hosté p sobí jako misioná i a jakým zp sobem se podílejí na pomoci tamním obyvatel m. Krom šcestopisn ō zam ených rozhovor bývá sou ástí po adu povídkání

spojené s liturgickým rokem nebo plánem formálního programu PDMD. Nový díl po adu je vždy odvysílán po 14 dnech od toho předchozího.

5.4.1.1.1 SCHÉMA PO ADU

Všechny po ady, kterými se ve své práci zabývám, mají své originální základní schéma, které je více méně dodržováno ve všech dílech po adu. V případě Dzieci Dzieciom Misji jsou stejné body:

1. Hymna PDMD
2. Pozdrav posluchače (a případně zopakování názvu místa vysílání)
3. Představení hosta (v případě rozhovoru) / úvodní projev
4. Pozdrav Pochválen bu Ježíš– Kristus, anebo krátká modlitba
5. Samotné téma (v případě hosta jsou kladeny otázky)
6. Modlitba na rozloučenou a upozornění na další díl
7. Představení úinkujících a tvůrců po adu

Toto schéma se samozřejmě mírně mění v závislosti na konkrétním díle po adu, který může být v novém zcela jiném tématu.

5.4.1.1.2 ÚINKUJÍCÍ V PO ADU

V po adu se v závislosti od konkrétního dílu objevují tři typy úinkujících. Jsou to:

1. sestra moderátorka
2. děti
3. host

Sestra moderátorka, jejím úkolem je po adem provázet, se mění podle konkrétního dílu. V případě rozhovoru po adu moderuje nejčastěji sestra Gabriela Taczycza, někdy i sestra Iwona Glista. V případě témat svázaných s vírou a misijní činností je zpravidla moderátorkou bu sestra Iwona Glista nebo sestra Gabriela Chodźska. **Děti** tvoří specifický prvek po adu. Jejich role je podobná té moderátorské. Provázejí po adem a kladou hostům otázky. Výjimkou jsou vysvětlení evangelium nebo nějaký jev, kterým se zabývá církev. Jsou mezi nimi **hlavní dváta. Hostem** nejčastěji bývá, jak už bylo řečeno, někdo z misijní činnosti o **zpravidla kněžská sestra**, kteří působí v nějaké

daleké, méně známé zemi, popípadě i v Evropě. V téžinou se rozhovor s nimi točí kolem životních podmínek dané země, tradic, kuchyní, množství katolíků a v obcích, problémů, zajímavých zážitků atd. Hostem může být také nějaká výjimečná osoba, například hostem asi třeba dříve byla nevidomá hudebnice, která popisovala svůj život s handicapem a speciální typ hudby, který hraje.

5.4.1.2 ANIO/ STRÓ

Tento pořad má charakter divadelní hry, i přes její krátké scénky, ve které vystupují dvě postavy, které spolu mluví a řeší něco, co se nějakým způsobem týká víry, Bible a morálky. Představitelé dvou ústředních postav budou s největší pravděpodobností spojeni se Vyšší školou sociální a mediální kultury v Toruni. Muflský hlas pravděpodobně patří titulnímu andělu strážnému, flenský hlas představuje jeho svůdkyni Anielku. Pořad je typická hra se slovy, říkankami a básničkami. Svým pojetím cílí spíše na mladší publikum. Zabývá se jak tradičními tématy, tak i tématy novými a aktuálními.

5.4.1.2.1 SCHÉMA POŘADU

Akoliv je téma dialog jiné, panuje u každého dílu poměrně pevné pořadí jednotlivých částí:

1. Úvod o andělu přichází ke své svůdkyni, která se ním zabývá (zpívá písničku, te knihu, říká říkanku apod.)
2. První dialog o svůdkyni se andělem na něco ptá, eventuálně anděl chce vědět, co ji zajímá, nastolení tématu
3. Anděl vypráví příběh o analogie podobnosti, která svým ústředním předával Jeffí-
4. Druhý dialog o diskuzi nad příběhem
5. Konsensus o zpravidla se dojde k závěru, že je důležité být dobrý, milovat Boha a Jeffí-e Krista
6. Písnička na závěr o pojednává o tématu

5.4.1.2.2 ÚVODNÍ V POŘADU

Pořadem provázejí dvě postavy:

1. anděl strážný

2. jeho sv. enkyň Anielka

Jména jejich představitelů jsou zcela neznámá a nebylo možné je dohledat. Každá postava plní v příběhu svůj úkol. **Andl strážný poukazuje** Anielku o různých flivotných situacích a problémech, jejichfl předem je nedostatek morálních zásad a nedostatek lásky, respektive spíše neuvědomlá, láska k Bohu a k Ježíšovi Kristu. Úkolem andla strážného je na tento fakt upozornit Anielku a s ní i posluchače. **Anielka** představuje **malé nezkušené dítě**, které může snadno sejít z cesty. Proto má na zátku jiný názor než andl, například v bce netuší, o co se v daném tématu jedná. Pomocí příběhu-podobenství, které andl vypráví, je jí celá záležitost vysvětlena. Na konci zcela souhlasí s andlovým názorem.

5.4.1.3 DZWONECZKI KASZUBSKIE

Dzwoneczki Kaszubskie představují hudební slovesný pořad s církevní a biblickou tematikou. Celý pořad stojí na mluveném projevu a písničkách gdy ského dtského souboru Dzwoneczki Kaszubskie z Gdyni, jehofl vedoucím je kněz Piotr Topolewski. Tento soubor připravuje vlastní rozhlasové programy a kromě Radia Maryja vystupuje v dalších katolických rozhlasových stanicích a televizi Trwam. Piotr Topolewski je tvůrcem asi pětiset písniček s evangelizačním posláním a duchovní tematikou.⁷³ Rozhlasový pořad se často zabývá ktením a výkladem evangelia. Svým charakterem trochu připomíná část bohoslužby, takže jeho posluchači pravděpodobně budou starší dít.

5.4.1.3.1 SCHEMA POŘADU

Jak už bylo řečeno, pořad připomíná část bohoslužby. Stí dají se v něm mluvené pasáže s písničkami, které přímo souvisí s tématem. Základní schéma pořadu je následující:

1. Přivítání
2. Písnička
3. Nastolení tématu (výťah a ktení z evangelia nebo modlitba)
4. Písnička
5. Výklad tématu (ktení a výklad evangelia nebo modlitba)

⁷³ Oficiální webové stránky uskupení

7. Písni ka

Toto schéma m ůe být je-t dopln no o dodate nou záv re nou modlitbu a rozlou ení s poslucha i. N které krat-í díly mají pouze dv písni ky.

5.4.1.3.2 Ú INKUJÍCÍ V PO ADU

Po adem provázejí **d ti ze souboru Dzwoneczki Kaszubskie z Gdyni**. P esný po et d tí je t flko ur itelný, ale minimáln t i afl ty i r zné d tské hlasy lze na nahrávkách identifikovat. Po ad je p edem p ipravený a každé z d tí má za úkol p e íst ur itou ást textu. D lefité v ci, jako nap . odpov di na e nické otázky, jsou proná-eny dohromady (sborov). **Výjime n** v po adu vystoupí **kn z** (pravd podobn se jedná o Piotra Topolewského), jehoůl úkolem je p ednes modlitby.

5.4.1.4 KS. PROBOSZCZ ZE S/ OWEM I PIOSENK

Posledním po adem s del-í stopáůí a pravidelnou strukturou je po ad s kn zem, který v každém díle vysv tluje n které v ci z lidského ůivota (jako nap . smrt, zdraví a nemoc), p edstavuje reálie z církevního ůivota (k est, r ůenec, papeůl apod.) nebo se zabývá svatou Trojicí a Pannou Marií. Nikde není dohledatelné, kdo p esn po adem provází, ale vzhledem k podobnému charakteru, jaký má po ad Dzwoneczki Kaszubskie, lze soudit, ůe se znovu jedná o Piotra Topolewského. Stejn jako v p ípad po adu Dzwonecki Kaszubskie jde o hudebn slovesný po ad, ve kterém mj. zaznívají i výtahy z evangelia.

5.4.1.4.1 SCHÉMA PO ADU

Stejn jako u p edchozích po ad , i zde je dána pom rn pravidelná struktura.

1. Úvodní p ivítání
2. Písni ka
3. Nastolení tématu
4. Písni ka
5. Vysv tlení
6. Písni ka

7. Poselství na závěr

8. Písnice

5.4.1.4.2 ÚVODNÍ ÚVODNÍ V PO ADU

Hlavním a také jediným průvodcem po adu je **kněz**, který nastoluje témata a zároveň je vysvětluje. Často si ve svém vysvětlování pomáhá příběhy a úryvky z Bible nebo jinými. Pro jeho poadu je typické (stejně jako u poadu Dzwoneczki Kaszubskie) pokládání rétorických otázek.

4.4.1.5 DALŠÍ PO ADY

Mezi další poady Radia Maryja, které nepatří k žádnému z výše uvedených, lze zařadit obecné vysílání **pohádek a tení z knih, poady (pravděpodobně cykly) v novaném slavném Polákem, sv. textem a církevním řádem**, a v neposlední řadě také **vypravování s církevní tematikou**. Všechny tyto poady vytvářejí ve spolupráci Radia Maryja studenti Vyšší školy sociální a mediální kultury v Toruni. Jsou tak jasným důkazem efektivního fungování konglomerátu Tadeusze Rydzka.

6 ANALÝZA PO AD PRO DŮLEŽITOSTI A JEJICH JAZYKA VE STANICI RADIO MARYJA

6.1 PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ

Předmětem analýzy se staly **základní typy poadů pro důležitosti, které Radio Maryja vysílá a které vznikly primárně pro tuto rozhlasovou stanici**. Jedná se především o výše zmíněné poady Dzieci Dzieciom Misji, Dzwoneczki Kaszubskie, Anioł Stróż, Ks. Proboszcz ze Świątem i Piosenk. Kromě nich byly do analýzy zahrnuty speciální poady vzdělávacího a zábavního charakteru, které nejsou vysílány pravidelně, nebo jsou součástí krátkých a definitivně uzavřených cyklů.

Ve–kerý materiál byl získán z archivu na oficiálních webových stránkách stanice. B hem poslechu a analýzy jsem do–la k p esv d ení, fle se nejedná o ve–keré díly po ad , které kdy byly nato eny a odvysílány. To se projevilo práv ve speciálních po adech (cyklech po ad), ze kterých bylo patrné, fle na n co navazují, ale na stránkách nebyly k dispozici p edchozí, respektive následující díly.

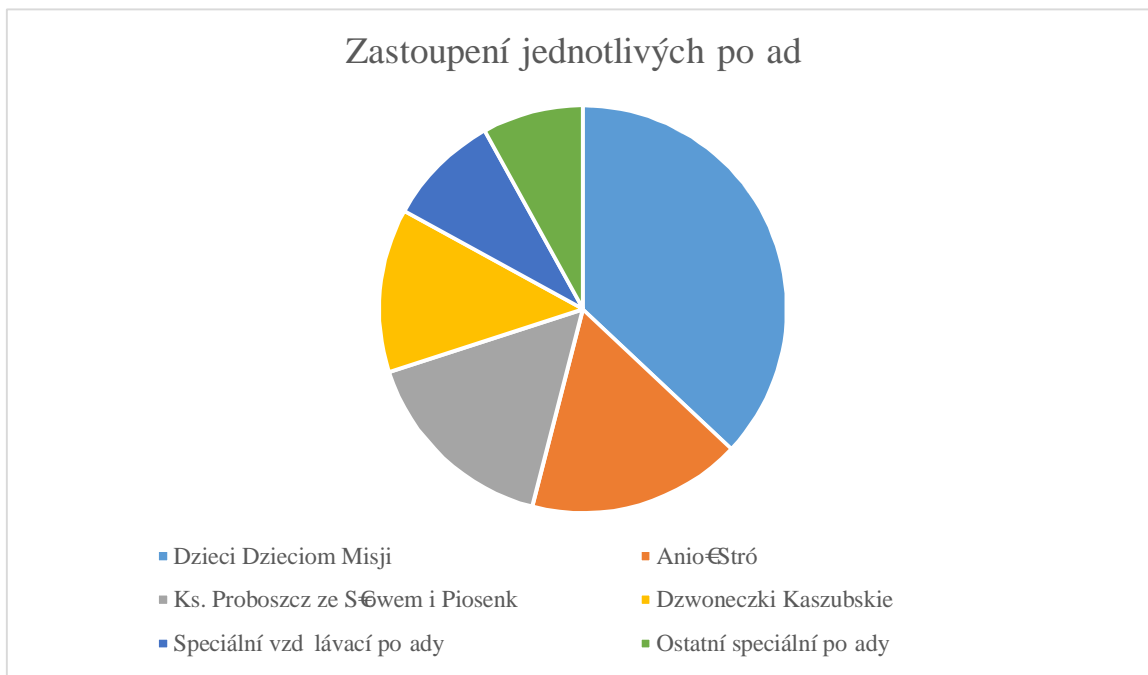
Materiál, který posloufil k praktické ásti mé práce, pochází z období zá í 2016 ó b ezen 2019. Rozsah zkoumaného vzorku odpovídá **100 nahrávkám** vý–e zmín ných po ad v celkové délce do cca **1500 min, ili 25 h**⁷⁴.

Celkové zastoupení jednotlivých po ad ze zkoumaného vzorku:

Dzieci Dzieciom Misji	37
Dzwoneczki Kaszubskie	13
Anio–Stró	17
Ks. Proboszcz ze S–wem i Piosenk	16
Speciální vzd lávací po ady	9
Ostatní speciální po ady (zvlá–t pohádky, povídání, tení z literárních d l)	8

⁷⁴ délka jednoho dílu výše zmíněných pořadů se pohybovala od 8 do 16 min, nejčastěji pak 15 min

Jak je z tabulky patrné, **nejvíce zastoupeným po adem** se stal po ad **Dzieci Dzieciom Misji**, který se objevil v 37 případech ze 100. Po ady Anio-Stró a Ks. Proboszcz ze S-owem i Piosenk , které jsou další v po adí, m ly velmi podobnou četnost výskytu. Nejmen-í zastoupení m ly po ady zábavného charakteru jako pohádky a povídání. **Pom r zastoupení po ad ilustruje následující graf.**

6.2 ZAM ENÍ PO AD

Jednotlivé díly vý-e uvedených po ad lze podle tematického zam ení rozdlit do n kolika skupin. Jedná se o:

a) **ist nábofenské zam ení**

V po adu se e-í téma, které **ist souvisí s k es anskou v roukou**, a **p evafluje** u n j spí-e **vzd lávací zám r p ed výchovným**. P íkladem takového po adu m fle být jeden **díl po adu Dywoneczki Kaszubskie týkajících se pa-ijového týdne** (nahrávka 2017.04.09.dzk_pasijovy_tyden). V tomto díle se te ást evangelia pojednávající o posledních dnech flivota Ježí-e Krista. Zcela chybí n jaké morální pou ení.

b) **ist výchovné zam ení**

Tématem po adu je n jaký **jev**, který je t eba vysv tlit a **ve v t-í mí e nesouvisí p ímo s k es anskou v roukou**. V po adu **p evaňuje výchovná intence**. Takové zam ení má nap íklad **díl po adu Ks. Proboszcz ze S wem i Piosenk o -kole** (nahrávka 2017.11.21.kp_skola) nebo **díl po adu Anio Stró o fíku** (nahrávka 2019.03.28.as_fik).

c) **Nábožensko-výchovné zam ení**

Nej ast j-í zam ení nap í v-emi stálými po ady. **Téma m fle být bu k es anské, které se n jak promítá ve výchov , nebo naopak výchovné, které souvisí s k es anstvím**. P íkladem prvního typu je **díl po adu Dzwoneczki Kaszubskie o poku-ení** (nahrávka 2018.02.18.dzk_pokuseni), p íkladem toho druhého zase **díl po adu Ks. Proboszcz ze S wem i Piosenk o zdraví** (nahrávka 2017.07.02.kp_zdravi).

d) **ist vzd lávací zam ení**

Takové zam ení se vyskytuje **p eváfn u speciálních (cykl) vzd lávacích po ad zam ených** nap . na významné osobnosti. P íkladem mohou být **nahrávky pojednávající o polských vládcích** (nahrávky 2018.04.12.velci_Polaci_Mieszko_I_Boleslaw_Chrobry a 2018.04.19.velci_Polaci_Przemysl_II_Wladislaw_Lokietek_Kazimierz_Wielki).

ist vzd lávací zám r se ob as vyskytuje **i u stálých po ad , nap .** **díl po adu Ks. Proboszcz ze S wem i Piosenk o barvách**, které se objevují b hem liturgického roku (nahrávka 2018.01.30.kp_liturgicky_rok_barvy).

e) **Zábavn -výchovné zam ení**

Zábavní prvky jsou ve v-ech po adech pro d ti v Radiu Maryja **siln utlumené**. Jedinými po ady, které mají tendenci pobavit svého poslucha e, jsou pohádky, tení z knih a r zná povídání. Nicmén í u pohádek a povídání je **patrné n jaké výchovné poslání**, nap . **v p íb hu o Zbyszkovi a bílých my-kách** je jasn e eno, pro není dobré lhát (nahrávka 2017.08.31.povidani_o_bilych_myskach), nebo pro se vyplatí být slu-ným

a uctivým jako v příběhu o fialce a dvou motýlech (nahrávka 2017.10.20.povidani_o_fialce_a_motylech).

6.3 HLAVNÍ TÉMATA PO AD A JEJICH JAZYKOVÉ UCHOPENÍ

Výše uvedené dělení popisovalo obecné a celkové zaměření díla po ad. To, čím se budu zabývat v tomto oddíle, úzce souvisí s konkrétními tématy, které se v po adech objevují, a se zp sobem, jakými jsou v po adu zachyceny. Převážně se jedná o specifický zp sob jazykového vyjádření.

Z jednotlivých témat, kterými se po ady zabývají, lze vylenit **n kolik nad azených témat**. Jedná se především o **zp sob vyjádření dichotomie dobra a zla** a jejich typických projevů, dále pak o **zp sob, jakým se vytváří pozitivní obraz katolické církve**. S tím souvisí i **zp sob, jakým je vytvořena image správného křesťana a hrdého Poláka**. Kromě těchto témat se budu speciálně zabývat i tématem **smrti**, které je pro dětské po ady velmi neobvyklé. Je třeba upozornit na fakt, že v rámci výše uvedených nad azených témat se v jednotlivých dílech po ad překrývají a kombinují, proto se například ukázka z jednoho dílu po adu mohou opakovat u různých nad azených témat.

Svou pozornost si zaslouží i jazyková specifika, která se běžně u po ad pro děti nevyskytují a jež budou v práci popsána dále.

POZNÁMKA: V episech fragment po ad se občas vyskytují pasáže, kterým z důvodu nedělné výslovnosti nebo nepřátelného stíhu po ad absolutně nebylo rozumět. Tato místa jsou v textech označena [?], písmeno je za nimi v hranaté závorce přesně uvedeno a srovnávané rozpětí nahrávky, v kterém se inkriminované pasáže nacházejí.

6.3.1 DOBRO A ZLO JAKO ZÁKLADNÍ DICHOTOMICKÁ DVOJICE

Obraz dobra a zla je pevně zakořeněn v lidské společnosti. Například v různých kulturách bez ohledu na náboženské vyznání bývá přesně definováno, co je dobré a co nepřátelné, a ve spoustě případů se tyto věci shodují. V mnoha lidských společnostech vystupuje například krádež, vražda a závist jako představitelé nepřátelných vlastností, tedy záporných jevů, které narušují harmonii. Na druhé straně pak například láska, laskavost a úcta ke starším zase patří k jevům a vlastnostem, jež jsou chváleny a nežádoucí bývají považovány za cnoti.

K es anství s pojmy dobra a zla hojn ě operuje. D leffitou ŝp ěru kouě pro definici dobrěho a ěpatněho je **Bible**. Ufl jenom na jejím za ětku stojě, fle v-e co B h stvo il, bylo dobrě, tuděfl v-e, co n jak souvisě s Bohem a jeho dělem je v samě svě podstat ě dobrě. Na sv t ov-em existuje i **zlo v podob ě h ěchu**, jefl toto dobro naru-uje a kazě. Za jeho p vodem stojě ěbel, ě lěpe Satan, kterě k n mu nabědal první lidi. Druhěm ukazatelem pro to, co je dobrě a ěpatně je **cěrkev** a její **dogmata**. Zjednodu-en ě eno **dobrě je to, co se d ělě v rěmci cěrkvě a pro cěrkev, ěpatně zase to, co jde proti ně**.

V po adech pro d ti ve stanici Radio Maryja jsou **dobro a zlo zěkladněmi kameny** těmat velkěho mnofstvě po ad ě. **Mohou stět** v rěmci jednoho dělu po adu **proti sob ě nebo zcela samostatn ě**. V kafděm z t chto děl je jasn ě eno, jak dobro vypadě a co je jeho podstatou. Stejn ě tak běvě definověno zlo a ěpatně jedněně.

6.3.1.1 ZP SOB VYJĀD ěNě ZLA

Zlo, kterě je p edstaveno v po adech pro d ti, lze rozd ělit do t ě kategoriě. Prvně z nich je **zlo v podob ě h ěchu a Satana**. Toto zlo p edstavujě děly po ad ě se zam ěněm na věklad evangelia a něboflenskou věchovu. Konkrětn ě se jedně o po ady Dzwoneczki Kaszubskie a Ks. Proboszcz ze S ěwem i Piosenk ě. V men-ě mě e se h ěch a ěblov o svěd ěně ke h ěchu objevujě v po adu Anio ě Strě. Dal-ě kategoriě je zlo v podob ě **zlěho a nesprěvněho chověně a jedněně**, a ufl se vztahuje k Bohu a jeho p ikězěněm, k ělov ku, a dokonce i k cěrkvi. Posledně věznamnou kategoriě jsou jednotlivě **jevy**, kterě se objevujě ve spole nosti a ve sv t ě, **kterě jsou prezentověny jako zlě a ěpatně**.

6.3.1.1.1 ZLO V PODOB ě H ěCHU A SATANA

Jak jěfl bylo ě eno zlo v podob ě Satana a h ěchu je doměnou po ad ě se zam ěněm na něboflenskou věchovu. Satan v nich vystupuje jako protivněk Jeŝfě Krista a dobrěho ělov ka, kterě by stejn ě jako Kristus m ěl svěd ěně ěbla odolat. ělov k ale tomuto svěd ěně velmi ěasto podlěhě a stěvě se z n j h ěněk.

Těmto těmatem se zaběvě děl Dzwoneczk ě Kaszubskich v nověně poku-eně (nahrěvka **2018.02.18.dzk_pokuseni**):

Jezu, ty byłeś na pustyni kusiony przez Szatana. My tak e jeste my kusieni, lecz cz sto niewiele nas to obchodzi. Jezu, ty na pustyni odrzuciłeś pokusy Szatana i pozostałeś wierny Bogu. My tak e jeste my kusieni, lecz cz sto ulegamy siom zła. Jezu, ty na pustyni zwyciężyłeś i aniołowe przyszli ci służyć. Pomóż nam zwyciężyć pokusy, aby my mieli radość, usiąść przy tobie, przy twoim stole i karmić się twoim chlebem życia. Ale musimy zapytać: Skąd bierze się to zło?

Tak jest. Kto, kto kusi nawet dzieci, a szczególnie ostro mędzie, to zły duch! To Szatan, który kusi i namawia: Zapalisz? Moje si napijesz? A moje trawki poci gniesz?

[8:13 - 9:11]

Posileství po adu je jasné: Tady ve sv t je zlo ó Satan, který nás svádí na scestí, ale my jsme k tomu úpln lhostejní. Nevadí nám, že jsme sváděni. A to je špatn . Po ad také zdrazuje i zp sob, kterým Satan rád svádí, a tím jsou alkohol cigarety a drogy. Z toho lze vyvodit, že jsou tyto věci zlé, nebo že za nimi stojí Satan.

Pokušení ze strany ábla se rovn fl objevuje v díle Anioł Stró a v novanému svádění k dovádění (nahrávka **2019.03.14.as_dovadeni**):

AS: Oj! Hej maću! Mruczysz tak jak trzynaste dziecko Baby Jagi! Albo jak ta maću rozbójniczka z ba ni O królowej niegu. Co by wpadł ci do serca jaki okruch diabelskiego zwierciadła z tej ba ni?

A: Nie jestem ani od Baby Jagi, ani od maćej rozbójniczki! Po prostu czasem co mi wpadnie do ucha i czy chcesz i czy nie chcesz, to si samo mruczy i nuci. Jak na zło albo na pokuszenie.

AS: Na zło ci pokuszenie. Hmm, co tu czu niedobrego, ale co to takiego?

A: No, bo widzisz. Niedaleko wyrosł nam jak z podziemi jaka dziwna dyskoteca z wielkim szyldem i neonem: Pohulanka.

AS: Oh!

A: Wiadomo, e nie dla dzieci.

AS: Na pewno nie.

A: Ale kŃ wej cia to u niej stoj dwa takie nadmuchane sympatyczne czerwone czarne diabŃki, ktŃre co takiego piewaj . ŃHulaj dusza! Hulaj dusza! ...Ń No i tak dalej.

AS: Hmm.

A: A ja kiedy wracam tamt dy ze szkoŃy, to co mnie kusi, eby tam zaj i zobaczy , co si takiego robi, gdy si tak hula. Bo pohulaŃbym sobie troszeczk na hulajnodze, ktŃrej z reszt nie mam! [0:49 - 2:08]

Z vŃe uvedenŃho fragmentu je op t patrnŃ, Ńe lov k je velmi nŃchylnŃ k podlehnutŃ svŃd nŃ ze strany Ńbla. To, co lov ka a zvlŃt dŃt svŃdŃ, je stejn jako v p Ńpad prvnhŃho h Ńchu **touha poznat n co, co je neznŃmŃ a tajemnŃ.** astokrŃt jsou tyto v ci rodi i ozna ovŃny jako zakŃzanŃ. A prŃv v tu chvŃli nastupuje zv davost a myŃlenka: **Co na tom teda je, kdyŃl mi to zakazujŃ?** Odtud je ufl jen malŃ krok k podlehnutŃ pokuŃnŃ. PoslŃnŃm po ad p ro d ti v Radiu Maryje je na tuto slabost d ti upozornit a popsat, jakŃ nŃsledky plynou z podlehnutŃ h Ńchu.

lov k (dŃt) si m Ńe poloflit otŃzku: Pro je h Ńch tak ŃpatnŃ? H Ńch i Satan jsou podle Radia Maryja ŃpatnŃ z mnoha d vod . Nap Ńklad ufl jen proto, Ńe urŃfjejŃ samotnhŃho Boha (nahrŃvka **2018.02.05.kp_zjeveni_Panny_Marie**):

Matka Bo a jest tak e matk ko cioŃa i chce pomoc zbawianiu ludzi. Przebywaj c w chwal , widzi lepiej ni my na ziemi niebezpiecze stwa, ktŃre nam gro z powodu niezliczonych grzechŃw nieustannie obra aj cych Boga. [7:38 Ń 7:56]

Satan v podob zlŃho, ne istŃho ducha nekodŃ pouze Bohu, ale v prvnhŃ ad p edevŃm lov ku (pokra ovŃnŃ nahrŃvky **2018.02.18.dzk_pokuseni**):

Tak jest. Kto , kto kusi nawet dzieci, a szczegŃlnie ostro mŃdzie , to zŃy duch! To Szatan, ktŃrŃ kusi i namawia: Zapalisz? Mo e si napijesz? A mo e trawk poci gniesz?

Tymczasem prawda jest taka, e alkohol, to trucizna, ktŃra osŃbia mŃzg i szkodzi sercu. Zaburza dziaŃanie w tr by, ŃŃdka i nerek. A wi c niszczy ciaŃ i hamuje rozvŃj psychiczny i duchowy czŃwieka! [8:56 - 9:29]

Jakékoliv spolování s áblem tedy nepřináší nic dobrého, ba naopak. Satan loví ka nabádá k pití alkoholu, ale ten významně škodí jeho zdraví. A od špatného zdraví je jen krůček k finální fázi flivota a tou je smrt.

D sledkem takového podlehnutí hříchu, které může skončit smrtí, popisuje nahrávka **2017.07.02.kp_zdravi**. Vypráví se v ní příběh dvou chlapců, kteří si chtěli zadovádat, a d sledky svého počinání nedomysleli:

Poslechněte, jak to nieraz lekkomy lníe dzieci nara aj si na choroby, a nawet na mier !

...

Tak to bywa, gdy dzieci urz dzaj sobie lekkomy lne zabawy. Co chwil sęszycie i czytacie w gazetach o takich i podobnych wypadkach. Tu dzieci poranięta petarda, któr si bawię. Tam znów pod innymi zęamaęsi zbyt cienki jeszcze lód. Gdzie indzie dziecko poparzyę si ogniem. Takie dzieci grzesz i to nieraz bardzo ci ko przeciw pi temu przykazaniu! Nakazuje ono bowiem szanowa zdrowie i ycie, a nie nara a go lekkomy lníe. Grzesz przeciw czwartemu przykazaniu. Przez swój lekkomy lno bowiem przestarzaj rodzicom cz sto wiele smutków i zmartwie . [5:11 ó 7:38]

Z textu je jasné, že děti, které dělají hlouposti a které jsou neopatrné, t fce h e-í proti pátému (Nezabije-) a tvrtému prikázání (Cti otce svého a matku svou, abys dlouho fliv byl a dobře ti bylo na zemi).

D sledky takového h e-ení ovšem sahají je-t dál. Po smrti se totiž ve-keré hříchy sítají a posuzují. Podle toho, jak moc loví k h e-il, bude rozhodnuto, jestli je eká v né zatracení v pekle i ne (nahrávka **2017.11.28.kp_smrt** a nahrávka **2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni**):

mierci musz si ba ci, którzy nie kochaj Boga, ci ko grzesz i nie chc si poprawi . [11:19 -11:28]

Wa ne jest to, co si stanie z nami po mierci. Ciało nasze pójdzie do ziemi a nad dusz odbędzie się sąd. Wi ty Paweł mówi: „Postanowiono ludziom raz umrzeć, a po tym sąd.” Pan Bóg wtedy powie podobnie: „Zdaj spraw z twego życia!” W wyniku sądu otrzymasz niebo, a jeżeli masz wobec Boga długi, pójdiesz do czyśćca, lub wreszcie, co niedaj Boże, potpisz się, jeżeli umrzesz w grzechach cięskich. [8:39 - 9:17]

Poselství je jasné: Nehé – a dostane – se do nebe. Aby lov k nehé – il, musí podle toho i jednat, a právjednáním se zabývá další část analýzy zla.

6.3.1.1.2 ZLO V PODOBĚ NEPŘÍPĚLNÝCH VLASTNOSTÍ A ZLÉHO JEDNÁNÍ

Zlé jednání i velmi nepřipné vlastnosti by samozřejmě lo také považovat za hříchy. V podoběch pro děti ve stanici Radio Maryja ovšem tvoří speciální kategorii, neboť n které z nich nejsou ve své podstatě samotným hříchem, pouze mohou k hříchu vést. V podoběch se také objevují vlastnosti a jednání, které jsou tvrdci podobně vnímány jako negativní. Jedná se zejména o nepřipné postupování v ří katolické církvi.

NEPŘÍPĚLNÝ LIDSKÝ CHARAKTER

Zlé vlastnosti charakteru mohou být velkou překážkou pro vedení dobrého a spořádaného života. Mohou lov ká zmítnit k nepoznání. Zlý lov k, jak je známo, po smrti navky skončí v pekle. Jednou z takových vlastností je **zlost, která se m ní v jed o otravuje v – e, co se kolem nachází. Příkladem fragmentu popisujícím tento jev je příběh z Anioła Stró a o jedovatém ch estý – i (nahrávka 2017.09.22.as_odpusteni):**

Kiedy To ka zobaczy Filipa, to a syczy ze zła ci: „Jak ja ci nie nawidz ! Nigdy ci tego nie zapomn ! Ty mnie popami tasz!” Dlaczego? Bo Filip ukradł zniszczył jej drogiego smartfona z mnóstwem adresów, aplikacji, zdjęć, gier i [?] [5:55 - 5:57] To był głupie i złe. Ale cho Filip tego ałuje, to wci mu upomina. A dzi ze msty ukłł go głęboko cyrklem a do krwi. Ksi dz Jan, który wrócił z misji w Afryce, opowiadz [?] [6:13 - 6:14] murzy sk bajk : Dlaczego grzechotnik jest tak jadowity? O tó pewien łagodny w został napadnięty przez zebr Dlatego syczał tym wsz dzie i gdy ujrzał zebr , to a mu si ogon trz słód zła ci! Koniuszek ogona od tej zła ci mu usechł grzechotał coraz

gł niej. O czym? O tej krzywdzie i m ciwo ci w a, który niezauwa a e to grzechotanie zamienia si w truj cyjad i przez cia w a przep do jego paszczy i z bów. Im wi ksza by i m ciwo w a, tym jad by bardziej truj cy. W grzechotnik chcia miertelnie uk si zebr , ale gdy [?] [7:16 - 7:17] go ma s ni tko, to na nim wypróbowa swój jad, zabijaj c je. Rozw cieczy to matk s nic . Mu tego nie zapomnia i po kilku miesi cach zdepta go. Jednak jadowite dzieci grzechotnika rozpe si ju po wiecie. To ka s cha uwa nie i zapyta: Ź Czy to do mnie ta bajka? Czy ja te jestem ju jadowita?" Na to ksi dz: Ź Mo esz troch , bo po tym zranieniu cyrklem Filipa musia on mie bardzo bolesne zastrzyki! A ty jakby zbrzyd troch od tej z ci i m ciwo ci! Mo e to ty Tosiu powinna teraz poprosi Filipa o przebaczenie." To ka zaczerwieni si , rozpkaka g nie a ksi dz: Ź Dobrze e p aczesz, bo y rozpuszcz ka d z ." [5:26 - 8:24]

Z obsahu po adu lze snadno vyvodit, fe zlo plodí jen dal-í zlo a fe zloba a jed zp sobují, fe lov k, který je ke svému okolí zlý a jedovatý, by mu n kdo p edtím ublífil, se stává pro své okolí (a i pro Boha) ím dál více o-kliv j-ím. lov ka ale d lají o-klivým i jiné v ci, jak je uvedeno dále.

Dal-í -patnou vlastností m fe být **povrchnost**, kv li ní lov k není schopen vid t d leflité v ci (nahrávka **2017.03.26.dzk_ciste_srdce_a_oci**):

W pi mie wi tym jest powiedziane: Ź Bóg natomiast patrzy na serce. Bóg nie potrzebuje urz dze i aparatów. Zawsze o ka dej porze widzi wn trze czowieka, jego serce i dusz .ö

Ludzie przewa nie patrz na ubranie, wygl d zewn trzny, i z t d przysowie: Jak ci widz , tak ci pisz .

Natomiast u Pana Boga wygl d zewn trzny nie ma takiego znaczenia.

...

Jak e innymi oczyma spogl da ewangeliczny kaleka, czowiek niewidomy.

Ci wszyscy przecie mieli wzrok cia, i jednak nie dostrzegli w Jezusie zbawiciela wiata! Oni mieli oczy cia, ale nie mieli oczu duszy, bo ich serca by zamkni te.

Tymczasem ewangeliczny kaleka, któremu Chrystus przywraca wzrok ~~cia~~, ~~widzia~~ i ~~s~~ysza ~~to samo~~, co inni. A jednak na pytanie: *š* Czy wierzysz w syna ~~cz~~owieczego?*ö* Odpowiedzia ~~ł~~

š Wierz , Panie.*ö* I odda ~~ł~~mu pok ~~ł~~on. [2:10 ó 8:48]

Typatné je také **pokritectví** (nahrávka **2017.11.05.dzk_pokritectvi**):

Zupe ~~ł~~nie inni byli **Faryzeusze**, **którzy wszystko robili na pokaz**. Chcieli, eby ludzie my leli o nich, i s ~~ł~~ bardzo pobo ni.

...

Oto jak Jezus **przestrzega przed przywódcami**, **którzy mówi , ale sami nie czyni** . Tacy przywódcy nie s ~~ł~~ , ale robi ~~ł~~ wszystko, by im s ~~ł~~ ono. Oni **chc** **tylko panowa wynio le i przewrotnie**. Z woli Boga i ludzi b ~~ł~~ d ~~ł~~ zlekcewa eni i odrzuceni.

...

Zastanówmy si , **czy my czasami te nie robimy czego na pokaz?** eby kto my la ~~ł~~ e **jestem dobry, pobo ny, m dry?** A mo e tak zapytamy siebie! Dlaczego ja czasem komu pomagam? Czy dlatego, e go kocham? Czy po to, eby kto ~~widzia~~ł moją dobro ? [3:31 - 8:40]

Negativn je pojímán také **nevď k**, zvlá-t pak k lásce Boha a Ježí-e Krista (nahrávka **2017.07.02.kp_zdravi**):

Pan Jezus przywróci ~~ł~~ zdrowie dziesi ciu tr dowatym. **Wydawa ~~ł~~ si , e za uzdrowienie z tak strasznej choroby padn mu do stóp i podzi kuj mu serdecznie**. Tymczasem **tylko jeden to uczyni ~~ł~~ Niewdzi czni!** A wy, czy jeste cie wdzi czni Bogu za zdrowie? Czy dzi kujecie mu za nie i szanujecie je tak nale ycie? **S dz , e nie zawsze tak czynicie**. [10:28 -10:59]

Nejhor-í ze v-eho jsou ov-em ty **vlastnosti, které brání ve spasení du-e**. Mnoho lidí podle po ad pro d ti v Rádiu Maryja se chce stát svatými a blaho e enými. Jsou ov-em jisté -patné vlastnosti, které jim v jejich cílu brání (nahrávka **2017.10.31.kp_blahoslavenstvi**):

Przeszkoda na drodze do nieba jest pycha. Człowiek pyszny myśli tylko o sobie, pragnie pochwałę i nie znosi nagany. Pan Jezus daje od nas wszystkich pokory. Wszak Bóg pysznym się sprzeciwia a pokornym łaskę daje. Przeszkoda na drodze do nieba jest złość i nienawiść do bliźniego. Kto chce kroczyć drogą do nieba, musi zachować cierpliwość, chociażby miał to dla siebie o kosztowne. Musi być uczynnym i chętnie przebaczać drugiemu. Przeszkoda do nieba jest nieskromność. Człowiek nieskromny nie ma wstydu. Powtarza brzydkie wyrazy i artykuły. Pan Jezus mówi wyraźnie: „Bóg osławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądają i bóg im da” Tym i wszystkim innym przeszkodom trzeba wypowiedzieć walkę zdecydowaną! Inaczej na drodze do nieba niewiele postąpię a serce twoje pełne będzie brzydkich wad. [12:52 - 13:58]

Podľa v-eho by se lov k cht l stát svatým, ale nemá k tomu dost odvahy a vytrvalosti. Je pro n j jednoduší podlehnout h íchu a chovat se nedob e. Z nahrávky plyne jasné poselství: **V-em t mto vlastnostem i nedostatkem víry a vytrvalosti je nutné vypov d t válku.**

TRPATNÉ JEDNÁNÍ

S vlastnostmi úzce souvisí jednání a chování. Trpatné chování v í Bohu, druhým a církvi není dobré. Pokud se s ním něco neudělá, mfe lov k skonit v pekle (nahrávka **2017.02.21.kp_hrisnici** a nahrávka **2017.11.23.as_carodejove** ó viz dále):

*Zosia i Krysia byly serdecznymi koleankami. Mieszkały w jednym domu. Razem się uczyły, razem bawiły. Tak jak inne dzieci i one w każdym pierwszym piątku miesiąca przystępowały do spowiedzi i komunii w tej. **Ró nie jednak korzystały z tych łask, które otrzymały.***

Krysia, która naprawdę szczerze kochała Pana Jezusa, starała się być zawsze dobrą, grzeczną, obowiązkową, dlatego mogła tę czcsto przyjmować Pana Jezusa w komunii w tej. I tą drogą pomnać w sobie łaskę u wiac .

Zosia była inna. Trochę roztrzępana i prdko zapominała o Chrystusie. To rodičůw nie posłuchała, komu krzywd wyrz dila, le zachowała si w kościele, na lekcji religii nie poszła. Nic wic dziwnego, e i łask Bo prdko traciła.

Wiele dzieci postępuje w życiu podobnie. Jedne kochają Boga i starają się jego przykazania w sobie pomnożyć. Inne znów tym przykazaniem, którym Chrystus na krzyżu wysłuchał, marnują przez swoje ciężkie przewinienia i grzechy. [9:35 - 10:58]

Zde uvedená Zofia dala špatné v chování proto, že neposlouchala rodiče a špatně se chovala k druhým, ale **přede vším proto, že nechodila na hodiny náboženství a špatně se chovala v kostele**. Takové děti ztrácejí slitování Boha a po smrti půjdou do pekla. Důraz je tu jasně položen na roli církve, kterou hraje v procesu spasení.

Za klasický příklad špatného chování a jednání je považováno to, **kdy se neposlouchá moudré autority**. Takový neposlušný člověk nemusí skončit dobře (nahrávka **2019.03.28.as_fik** a nahrávka **2019.03.14.as_dovadeni**):

A: *Hmmm, proč ne můžu ti zapytat o ten znak figy z makiem, czyli, eby kto si oprzed smakiem. Ja tego znaku nie cierpi. To tak, jakby raka pokazywała komuś jzyk! Skąd si to wziąć?*

AS: *Chaa, z ewangelii! Gdy godny Pan Jezus napotkał drzewo figowe i szukał na nim owoców figowych, a tam nie było nic a nic, tylko liście.*

A: *Musieliście si obejrzeć smakiem. Smutne to. Stąd, jak powiedziała, figa od wszystkiego się wymiga. Tak na przekór komuś, na złość! A wiesz, kogo mi ta figa przypomina?*

AS: *No, kogo?*

A: *Hmm, pajacyka Pinocchio, który nie chciał słuucha nikogo m drego i na złość robił co chciał co mu do tej drewnianej głupiej głowy wpadło!*

AS: *No tak!*

A: *Kiedy gadajcie wierszycz powiedziała mu, że dzieci, które buntują się przeciw rodzicom, mają kłopoty i będą tego ałować, pajac mu odpowiedział że śpiewaj sobie wierszyczu, co chcesz, bo ja i tak nie mam ochoty si uczyć i ciebie słuucha! Wolę być po drzewach i wybiera piskl ta z gniazd!*

AS: *Ej, to tak, jakby pokazał mu nie jedną, ale dwie piśtki zacięte w figi!*

A: *No tak! Ale potem, kto inny jemu zrobił co na złość, jakby pokazał mu jeszcze wiśsz fig!*

AS: *No, kto?*

A: Bo gdy Pinoccio był głodny i poprosił staruszkę w oknie o chleb, ten nakazał mu nastawić czapkę .

AS: I?

A: I luno! Na niego woda z wielkiej micy, tak i Pinocchio wyglądał jak zmokła kura!

AS: Chachachaaa!

A: A gdy już prawie umierał z głodu i w mięciach znalazł jajko, to z radości je ucałował i pił, czy je usmażył, ugotował czy wypił .

AS: No?

A: Lecz kiedy je rozbił ze skorupki wyleciały kurczaczki i zadowolony pofrunął przez okno! Taka była następna figa pokazana pajacykowi!

AS: Chachachaa! Doskonale pamiętasz te bajki! I prawie znasz ją na pamięć!

A: Bo to jest czasem mój rachunek sumienia, gdy pajacuj i robi głupoty. A czy ty znasz kogo prawdziwego podobnego do pajaca, robi cego na przekór i na złoto, nikomu drego nie słuchaj cego?

AS: Znam! Znam! I miałem w domu nie przezwisko Figa! Posłuchaj!

[opowiadanie]

Nikt nie był taki przekorny jak figa. Nie znosił prógów, barier, zakazów, jakby nie był chłopakiem lecz swawolnym ptakiem. Taka rogata dusza! Kiedy wyjechała zimą w Tatry i wyruszył z swoją grupą w góry, to wci pokazywał figę za plecami przewodnika, zwłaszcza gdy przewodnik ostrzegał: "Uwaga! Tu jest niebezpiecznie! Ostro nie! Tu jest bardzo blisko!" Figa wtedy mruczał: "A figa b d go słucha! Stary jest, to się boi, więc innym zabrania! A ja nie słucham nikogo, więc pójdę jak kot swoją własną drogą!" Odchodził, wracał gdy wszyscy schodzili powoli kręćciek, Figa ruszył na skróty, zjedził go na plecaku! Krzyknął tylko: "Huraaaa! Na przewaj!" Tak szybko zjedził go nie usłyszał wołania przewodnika: "Wracaj!" Ale tak nie słyszał dziwnego szumu za sobą. To obsuwał się za nim nieg, zmieniał się szybko w lawinę. Figa odwrócił się, aby pokazać wszystkim swoją figę, ale wszystko mu nagle zniknęło z oczu i on też zniknął z oczu wszystkim. Wtedy zapadła straszna cisza. Figi nie było. I nie ocaleli, bo byli w niej w ród kosodrzewiny. Przewodnik już telefonował po ratowników z psami, by spróbowali odszukać zasypanego przez lawinę Figę, ale czy on żyje jeszcze? Ratownicy przylecieli helikopterem i rozpoczęli długie poszukiwanie. Nagle jeden z psów szczekał i zaczął kopać w niego. Za chwilę pojawił się nieprzytomny Figa za szalik. Podbiegli do niego ratownicy i wtedy Figa otworzył oczy dziwnie się, a

wci ma swój pi zaci ni t w ge cie figy. Zdenerwowany przewodnik powiedział
šTy baćwanie! Gdyby lawina nie zatrzymała si przed przepa ci , to by została zawsze
pod wiecznym niegiem! A w domu byłby tylko pącz po tobie! I nie wiem, czy w niebie
by ciebie chcieli!" A gdy ratownicy z Fig , odlecieli, to powiedział do wszystkich:
šCzy chcecie wróci do domu? To niech ju nikt drogi nie skraca, by nie został czasem
baćwanem na wieki!"

[koniec opowiadania]

A: Jaki morać?

AS: No?

A: e wci nie brak pajaców i baćwanów na wiecie.

AS: A tak.

A: Nie tylko w bajkach. Pajacyunki i baćwanice te si zdarzaj , nie powiem. Bo sama co
wiem o tym.

AS: Chachaa!

A: Noo, a potem s kćopoty, oj kćopoty!

AS: Oj, prawie cać bajka o pajacyku Pinocchio opowiada o tych jego kćopotach.

A: A sk d byłby te kćopoty?

AS: No?

A: Z jego gćupoty! Bezdennej gćupoty, jak mówi moja babcia.

AS: No i ze szczególnej gćuchoty! Gdy nie chciaćsćucha ani m drego wierszcza, ani
dobrego taty, ani bćkitnej wybawicielki, a nastawiaćszu na potrzeb tych wszystkich
wrednych i wstr tnych typów jak lisica i kot. A gćupich, jak cho by ten knot!

[1:06 ó 8:15]

Niejeden synek mamy sćyszy wci z ust tej mamy: šB d przy mamie! Sćuchaj mamy!
Nie zasmucaj mamy!ö Dlatego ten synek jest przy mamie, sćucha jej i stara si jej nie
zasmuca . Ale czasem po cichu marzy, by tak uciec, ju jej nie sćucha i pohula , czyli
robi to, czego przy mamie nie wolno. Tak marzyćsobie Ada , zwćszcza gdy spotkać
czasem chćpaka z domu dziecka przezywanego Hula, który powtarzać šJa mam tak
dusz woln ! Robi to, czego nie wolno!ö Ada mu tego zazdro cić I którego dnia nie
być w domu mamy, wzi ć jej kart do bankomatu i pobiegćna spotkanie z Hul . A ten?
Wyprowadzićz krzaków dwie hulajnogi i ruszyli na nich przed siebie! Ada poczućsi ,

jakby miały skrzydła. „Pohulajmy po cukierniach!” krzyknęła Hula i weszli do jednej, drugiej, trzeciej, by obierać się lodami. „A teraz w internetowej kafejce pohulamy po internecie!” zawolała Hula i weszli do jednej takiej ciemnej. Oj, hulali po stronach okropnych, strasznych i bezwstydných! Kiedy wyszli, Adasiowi wszystko to wywiał się pod powiekami. „A teraz b d zjazd na złamanie duszy!” podkusiła Hula, prowadząc Adasia na stromicę k rowerów. „Ruszaj w dół! Zobaczysz, jak się hula!” krzyknęła i pchnęła Adasia do zjazdu, ale sam został. Ada ruszył ale takim p dem, jakby frunął prawie. A wpadła jakaś plot, trzasknęła w niego strasznie i nie mógł się już ruszać. Kiedy obudził się w szpitalu po operacji, był prawie cały w gipsie. Ktoś mu krztał się dwie panie pielgniarki. „Co to było? Hulaj dusza, bo mamy nie ma, tak?!” zapytała jedna. A druga dodała: „Mamy synek chciał zaszaleć, to teraz poleje kilka tygodni z polamanymi nogami i z potłuczoną duszą!” Ada rozejrzył się, czy może jest tu gdzie Hula. Ale nie. Tylko we drzwiach ukazała się przerażona ona i zapłakana mama, którą panie pielgniarki pocieszały. „Chłopak trochę pohulał ale wyjdzie z tego. No i czego się chyba nauczy?” [3:58 ó 7:01]

V obou případech malí hříšníci skončili dobře a pravděpodobně si z toho vzali i ponaučení. V případě chlapce Figi z první nahrávky se motivem jeho špatného jednání stala prostá lidská (nebo spíše dětská) hloupost. V druhém případě hrála jistou roli naivita a také nedostatek dobrých vzorů, které děti dávají rodiče. Více o tomto tématu v následující části analýzy zabývající se negativními jevy.

Pro úspěšnou cestu do nebe je ale nutné udělat víc než jen poslouchat moudré lidi a rodiče. Základem je **být pokorná v Bohu a Ježíše Krista**. Pokud tomu tak není, lze to rovněž považovat za nepekónatelnou překážku ke spasení, jak dokazuje nahrávka **2018.01.09.kp_krest:**

Když Pan Jezus jako Bůg-člověk přebyval na zemi, často zachodil do niego uczený yd imieniem Nikodem. Przychodil zawsze w nocy na długie rozmowy o Bogu, o niebie. Pewnego dnia takie zadał pytanie: „Powiedz mi mistrzu, co ma czynić człowiek, aby si zbawił i mieszkał w niebie?” Otrzymał wtedy tak odpowiad: „Za prawd powiadam ci, je li kto si nie narodzi na nowo, nie mo e ujrze królestwa Bo ego.” Zdziwił si Nikodem. „Co to wszystko ma znaczy? Jak mam to rozumie?” pytał Pan Jezus za

widz c jego zakłopotanie zaraz wyjaśnia dalej, a tu chodzi o duszk u wi c , o ycie Bo e, które daje duch wi ty przez sakrament chrztu wi tego. **„Je li si kto nie narodził z wody ducha wi tego, nie mo e wej do królestwa Bo ego.”**

Dzieci drogie, chrzest wi ty wyciska na duszy ka dego człowieka to niezatarte znamie przynale no ci do ko cioła, do tej wielkiej rodziny Bo ych dzieci. I ka dy z was otrzymał na chrzcie wi tym dusk u wi c i od tej chwili jest równie dzieckiem Bo ym. **Kto usłyszał radosn nowin o zbawieniu danym w Jezusie, a mimo to nie chce przyjąć chrztu, nie mo e by zbawiony!** [2:56 - 8:02]

K zatraceni je tedy odsouzen každy, kdo se nechce nechat pok ít, a koliv byl seznámen s obsahem Nového zákona. Lze p edpokládat, že malí poslucha i po adu jsou bez výjimky pok t ní, tudíž nahrávka svým obsahem nep ímo úto í na osoby, které nevyznávají k es anství. Tyto **nev ící tak eká zatraceni ufl jenom z principu, že n v í** v Ježí-e a v Boha.

A koliv lov k dostává od Boha samé dobré v ci, v mnoha p ípadech s nimi nenakládá tak, jak by m l. P íkladem m že být as (nahrávka **2017.10.27.ddm_cas** a nahrávka **2018.12.27.as_spech**):

*Zastanówmy si teraz, czy ten czas, który daje nam Bóg, dobrze wykorzystujemy? Tak, przez chwil niech ka dy z nas pomy li, jak korzystam z daru czasu? Czas, który dał nam Bóg, my l , e nie zawsze wykorzystujemy zgodnie z jego wol , której pragnieniem jest nasze szcz cie. Człowiekowi jest dany czas: czas, by kochał tworzyć dawał pomagał i bronił. Kiedy człowiek czyni to, jest szcz liwy. **Ale ludzie u ywaj czasu aby niszczy . W czasie danym aby kocha gniewaj si i zó ci . W czasie danym, by sobie wzajemnie pomaga , odwracaj si od siebie i sobie zazdroszcz . W czas dany na tworzenie dobrych i pi knych rzeczy marnotrawi . Przecieka im przez palce. Ludzie, którzy otrzymali od Boga wielki zapas czasu, wci twierdz , e maj go za mał.** [3:32 - 4:36]*

A: Powiedz, czy ty czasem mógłbyś się te nazywa Pan Po piech lub Pan Pospieszny?

AS: Oj, cz sto si spiesz . Trudno mi zd y , zwłaszcza na poci g. Po pieszny wca nie, cho cz sto opó niony. **Dlatego nie cierpi po piechu, zwłaszcza takiego kie-dy nie mo -na ju zca-pa od-de-chu.**

A: I [0:53 - 0:55] jak ciocia przezywana ciuchci .

AS: Chacha!

A: Tylko, e ona peszy si ju z przyzwyczajenia. Ona tak ju od rana jest jak ciuchcia zasapana! **Wspóczuj jej córeczce Sabine, która sęszy nad uszami wci ten sam wiersz.**

AS: I co takiego?

A: **Szybko! Wzbud si !**

Szybko! Wstawaj!

Szybko! Szybko!

Stygnie kawa!

Szybko! Z by myj i r ce!

Szybko! wiatca zga w cziencie!

Szybko! Tata na nas czeka!

Szybko! Tramwaj nam ucieka!

Szybko! Szybko bez chwasu [?] [1:29 - 1:30]

Szybko, szybko! Nie ma czasu!

AS: Uf!

A: Czy ty to czujesz?

AS: Ooo, doskona!

A: Od samego slichania tego mo na dosta [?] [1:41 - 1:45]

AS: Hmmm.

A: Ja tak nie chc i nie umiem! **Moja babcia to powiada, e po piech jest dzieckiem diabca!**
Bo mówi si : gdy si czowiek spieszy, to si diabećcieszy. Albo: co nagle, to po diable.

AS: Co w tym jest naprawd . **Bo taki zdyszany pospieszny czy pospieszna w tym po piechu gubi co , przegapia, wpada na co , pod co i do czego ! I wci podenerwowany powtarza: Niemam, niemam czasu ...**

A do dziecka, jak ta ciocia ciuchcia, biegnie i:

š Dziecko, szybko, szybko!

Musisz zd y moja rybko!

Musisz zd y na zaj cia!

Na balety!

Flety!

Zdj cia!

Basen!

Judo!

Angielski!ö

To styl nowy, wielkowiejski. [0:31 - 2:37]

...

A: Po pieszne serce! Hmm, ciekawe. Czy ciocia ciuchcia ma po pieszne serce?

AS: No.

A: Nogi napewno tak, r c te , i nawet ma po pieszne oczy.

AS: Chohoo!

A: Ale czy serce? Hmmm. Ona nigdy nie ma czasu na wa ne rzeczy, bo wci p dzi za takimi ma wa nymi. Nie ma czasu popatrze swojej córce Sabince dugo w oczy. Nie ma czasu wysucha jej do ko ca, gdy co opowiada. Nie ma czasu pomilcze z ni w ciszy, gdy jest jej smutno, ani pomodli si z ni wieczorem. Nie ma czasu pogapi si z ni na chmury, ani na to, jak cudownie nieg leci sobie z góry. Sama mówi, e nie ma do tego gowy.

AS: Ojej!

A: To i serca chyba te nie.... Chciaubym mie takie zgaduj ce serce, jak Maryja, no i jak mama Majki i Kajtka, no i moja mama te !

AS: No tak. [8:06 - 9:18]

V první nahrávce je zdrazněn fakt, že lov kás vyuffívá ke zlým in m a nepot ebným v cem. Z obou nahrávek vyplývá fakt: čím více lidé investují ás k innostem nemilým a nepot ebným, tím mén ho mají, nebo to alespo tvrdí. Druhá nahrávka ukazuje, že sp ch je nebezpe ný ufljen z toho d vodu, že se lov k m fle n jakým zp sobem zranit, protože v ás nepost ehne, že mu n co hrozí. Jako **problém** vidí druhá nahrávka, **kdyfl se ke zbyte nému shonu a stresu nutí malé d ti**. Umocn ní zrychleného tempa probíhá skrze krátké básni ky a ver-ování, které jsou velmi dynamické. Dynamiky je docíleno krátkými rozkazy a jednoslovnými zvoláními a také zp sobem p ednesu. Poselství je takové, že je dobré se na chvíli zastavit a v novat se druhým.

Podobné se tak děje se jménem božím, které lidé často berou nadarmo a neváží si ho, jak ilustruje nahrávka **2018.01.23.kp_jmeno_Jezis**. Zápatné je rovněž považováno z eknutí se svého jména a identity, které byly dány Bohem, a nahradit je jinými, jak patrné z nahrávky **2019.01.11.as_jmeno_a_znameni**):

Wa ne jest to, czy my, kochani, zachowujemy wi to imienia Jezus? Czy nie szargamy imienia syna Bo ego? Z jakim szacunkiem wypowiadamy to najdro sze dla chrze cian imi ? Dlaczego niekiedy nadu ywamy, i to niepotrzebnie, imienia Jezus? Czy zdarzy si nam, i to z byle powodu, wzywanie imienia Jezus? Czy te przysi ganie na to naj wi tsze z imion? [10:55 ó 11:32]

A: *Maskarada! Maskarada!*

Gra muzyka: rymcymcym!

Ka dy mask ju nakada.

Niewiadomo, kto jest kim.

AS: *Znów si za kogo przebierasz, ma? A za kogo to? Niedugo, to ciebie wcale nie rozpoznam! Albo pomył z kim innym!*

A: *Na balu przebiera ców b d ma Chink ! W czerwonym ubiorze zwanym šypao! O, tu mam chi ski kapelusik z óym smokiem, wachlarz z chi skimi znakami i na czole przyklej sobie taki znak jak tatua .*

AS: *Tatua ?! A co ten znak oznacza? Taki znak, to cz sto ca wyraz!*

A: *Nie wiem, co tam on oznacza, ale jest liczny, prawda? I taki tajemniczy. Moja ciocia ma na ramieniu podobny tatua , ale prawdziwy, i te nie wie doko ca, co on oznacza. Niewa ne, no!*

AS: *Ale wa ne!*

A: *Jak to?*

AS: *Jedno to to! Smok! Co ty masz wspólnego z chi skim smokiem? No i ten znak na czole? A gdyby, a gdyby to by brzydkie sówo? Albo jakie głupe przezwisko? I gdyby ci spotka prawdziwa Chinka, chacha, to by mia zabaw !*

A: *Ale to tylko maskarada! Teraz tatua e s supermodne, no nie wiesz?*

AS: *Wiem, i to mnie oburza, e kto wszczepia sobie pod skór znaki, których nie rozumie! Albo które mog go naznaczy czym zym i mrocznym na zawsze!*

A: *Czym zym?*

AS: No!

A: **Mrocznym?**

AS: A jak e!

A: **Naprawd ? Naznaczy ?**

AS: **No! A czy chciałyby by naznaczona jadowit kobr , skorpionem, zym zakl ciem lub przekl stwem? I nie móc ju tego zmy ani wywabi ?! I nosi to jak imi ?!**

A: **Nie strasz mnie! Nie! Jak tylko lubi si przebiera i poczu si kim , kim nigdy nie bym i nigdy nie b d ! Cho czasem bym chcia! No, bo nudno jest wci by t sam i tak sam ! Z tak sam twarz , imieniem!**

AS: **No i z Bo ym znamieniem, tak!?**

A: Znamieniem?

AS: No!

A: **A co to takiego? To taka plamka na skórze lub tatua ? We mi to, wytłumacz, bo czuj si zakr cona i zagubiona. Na jakim przykadzie ...**

[opowiadanie]

Kiedy si ma kilka przezwisk i nicków w internecie, to mo na prawie zapomnie swojego imienia! Tak by z Tolkiem, którego nazywano B d kiem, Marud , ókiem, Znikajw , Niktem, e czuəsi czasem jak nikt, w nie. Mo e troch dlatego, e nie miałtaty, który znikn gdzie , kiedy , a mama nic nie opowiadała Tolкови, jak to by, kiedy bymał. Dlatego lubi gry, w których miał nowe awatary, czyli wcielenia, jak sprawdził w swoim wirtualnym świecie. Czue si wtedy now postaci , ale szybko si ni nudził. I w nie kiedy szukał nowego awataru, odwiedził ich jego wujek i chrzestny, który trzy lata w drował po pustkowiach Syberii. Mama była w pracy, a wi ruszyli obaj na jaki obiad. Przechodz c ko ko cioła, weszli do rodka. Pusto by i cicho. Wujek ukl kłenisko i kilka minut modlił si cicho. Potem wstał obj ł ramieniem Tolka i podeszli do chrzcielnicy. "Tutaj pami tam," szepn ł wujek, "jak stałem si twoim ojcem chrzestnym, a ty moim chrze niakiem. Pi kne imi otrzymał wtedy. Teofil, czyli umiowany przez Boga jak Jezus." I wskazał na obraz, na którym brodaty Jan Chrzcielca polewa wod Jezusa, nad którym otwiera si niebo i szybuje srebrna go bica z napisem: ŹTy jest mój syn umiowany." Wujek chrzestny spojrzł Tolкови w oczy i spytał ŹTolku, czy ty o tym wiesz, e jeste te umiowany, jedyny i niepowtarzalny w oczach i w sercu Pana Boga?" **Tolek spu ciłoczy, bo dawno ju nie był tutaj, a na lekcjach religii te nie zawsze, a nawet o swoim imieniu nie pami tał. Wtedy jego chrzestny uchylił w jego chrzcielnicy, umoczył**

w wodzie palec i nakreśliła na czole Tolka znak krzyża. Otrzymała wtedy niewidzialne Boże znamię, które widzą aniołowie, zwłaszcza twój anioł stróż, który nie pomyli cię z nikim innym i rozpozna pod każdą postacią awatarem. Zostaniesz teraz na kilka miesięcy i postaram się, by odkryć kim jesteś i jaki mo esz być godny swojego imienia. Tolek nagle wtulił się mocno w chrestnego jak w tat, którego tam mu było brak.

[koniec opowiadania]

A: Imię i znamię. Hmm. A ja to swoje Boże znamię wcale nie zakleję tym chińskim znakiem.

AS: No widzisz! [0:28 ó 6:47]

Negativní konotaci má krom vý-e zmíněných případů i **patné chování k církvi a ke své vlastní víře**. Zlé je její **zapření a neodřívání církevních zvyklostí**. Příklad takového případu je nahrávka **2017.10.10.kp_ruzenec**:

Gdybym tak w tej chwili zapytał was kochani: Czy wszyscy macie róaniec? i Czy nosicie go zawsze przy sobie? Obawiam się, że **niewielu mogłoby mi go teraz pokazać**. Boj się tak, że **są dzieci, które nie tylko róca nie noszą, ale go nawet nie mają!**

...

Pewnego dnia po skończonych wykładach na widziale prawa uniwersytetu we Florencji studenci zauważyli, że jednemu z kolegów wypadł z kieszeni róaniec. **Z miejsca posypał się kpiny docinki. „Pobo niejsza mamy mi dzy nami!” A student zakłopotania zarumienił się jak gdyby pochwicono go na kradzieży. W końcu wyjął i powiedział: „Popatrzcie, co mi matka do kieszeni włożyła!” Wtedy jeden ze studentów z oburzeniem zawołał: „Tchórze! Twoja matka zasługuje na powaanie, a ty nie!” A potem zwrócił się do grupy kpiarzy: „Jeśli chcecie oglądać róaniec, to tu macie jeszcze mój!” Po tych słowach wyciągnął swój pianny róaniec, podniósł go w górę i rzekł: „Jeśli kto ma co przeciw temu róacowi, niech wystąpi!” Z różnych stron dały się słyszeć głosy uznania: „Brawo! Brawo!” A ów tchórz, wykpł swoję ziemską matkę i wstydził się matki niebieskiej, zbladł i wycofał się z tłumem. Dzielný student Fabio Giardi jest dziś znanym adwokatem. Nie wstydz się nigdy róca! [5:21 - 9:14]**

6.3.1.1.3 ZLO V PODOB NEĀÁDOUCÍCH JEV

Poslední z druh ůel, které se v po adech pro d ti v Radiu Maryja objevují, jsou **jevy a stavy**, za které v t-ina lidí primárn ěnem fle, ale jsou **výsledkem celkového společenského jednání a uspo řádání sv ěta**.

P říkladem takových jev ů jsou **problémy zemí t ětího sv ěta**, které popisují díly po adu Dzieci Dzieciom Misji zam ěné na vzpomínky a zku ěnosti misioná ů z t ěhto zemí, nap . nahrávka 2017.09.15.ddm_Zambie_II, 2017.08.04.ddm_misie_v_Kamerunu ě i 2017.01.20.ddm_rekapitulace_misijního_roku.

Dal ější jevy, které jsou považovány za zlé, a koliv s nimi dost ěasto nelze nic d ělat, je **nemoc a smrt**. Jelikoů je smrti v nován samostatná kapitola, p říkladem tohoto jevu bude nahrávka **2017.07.02.dzieci_kp_zdravi** :

Choroba bowiem to nic miěgo. Kto z was ju byě chory? Ale nie tak dla szkoěy, ale naprawd ě. Ten wie, jak wtedy jest przykro. Le y si w czterech cianach pokoju i tylko przez okno troch ě wiata Bo ego wida ě. Ból dokucza, apetytu nie ma, spa ě nie mo na a tu za oknem na ulicy bawi si wesoě koledzy. Tak by si wtedy chciaě zerwa z ě ka, pohasa z nimi, ale nie mo na, nie wolno. Tak wtedy jest przykro, bardzo przykro.

[2:25 - 2:59]

Nemoc nep ěiná ě nic dobrého. ělov k je na tom akorát ěkodný

Za zlé je považován **nedostatek vzd ělání** (nahrávka **2017.11.21.dzieci_kp_skola**):

*Uprzytomnijcie sobie kochani, jak wiele jest dzieci na caěym wiecie. Jest to armia przyszě ci! I tak wielka armia yj ca w maěych, cichych wioskach, wielkich, maěych miastach, nad brzegami jezior, rzek i mórz, pod upalnym sě cem poěudnia czy na mro nej póěnoocy, codziennie zd ě a do szkoěy. Wyobra cie sobie to mrowisko chěpców i dziecz t, ten niezmierny ruch, którego ka dy z was jest cz stk ě. **Pomy lcie jednak, co by si staě, gdyby ten ruch codzienny ustaě! Ludzie popadliby w barbarzy stwo i ciemnot ě. W szkole bowiem zdobywa si wiedz ě. Uczcie si sztuki pisania, poprawnego mówienia w j zyku polskim! Uczcie si dziejów ojczystych, matematyki, fizyki, geografii i caěgo szeregu***

innych przedmiotów! A wszystko po to, by stać się światłymi i warto ciowymi ludmi.
[10:05 -11:10]

Text jasny i klarowny, nie widać tu żadnych korzyści. Widać, że dzięki niemu stawa się jasnym i wartościowym. Ludzie bez wartości są blizną barbarzyństwa i ciemności. Dlatego jest także kładen na to, aby się do tego przystąpić i być pol-tinu.

Negativnie jest także postrzegane na **konzumny społeczność** a ludzi, którzy nie wiedzą, aby się w nich znaleźć. W nowościach bogosłubstwa i nawracali kosteły, chodzą do obchodnych domów i nakupują. W przypadku, że się niekiedy, kto jest dostojnym prorokem snajpów na tento jev upozornit, się k takowemu celowi obracają ządą, nebo mu dokonce wynadają, jak ukazuje nahrávka
2017.07.06.as_proroci):

Była niedziela i pod galerią były coraz więcej ludzi wpatrzonych w tablicę z napisem: PROMOCJA GIGANT. Kiedy otwarto drzwi, ludzie ruszyli tam jak do sezamu po bezcenne skarby.

Tylko przy śmiechu z ogłoszeniami stanął gitarzysta dziwny pan. Miała długie włosy, broda, dziwny szat z kapturem. Patrzył na tłum i piewał: **„Ej wy, co wci kupujecie, co pochłaniacie i ujecie, może choć w niebo spojrzycie, bo gdzie tam jest szczęście i życie! Powiedzcie mi to zbawiciel!”** Ale nikt na niego nie patrzył. Nikt go nie słuchał oprócz Majki. Bo ona nie cierpiała zakupów, ale musiała tu przyjść z ciocią, która ją była w rodku. Jedni ludzie tłoczyli się wchodząc a inni ją wychodzili niosąc pełne torby czegoś tam, a piewak zaglądał im w oczy i piewał swoje.

Ale oni odwracali się i szli do następnych kramów po inne zakupy. Majka przysunęła się do piewaka. Nie zbierała pieniędzy. Na szyi miała różaniec. Co i raz spoglądała w niebo, jakby oddychała kitem. Już tak godzinami piewała Majka zaczęła mu pomagać. Kiedy usłyszała, że piewak ochryplą sięgnęła do plecaczka, wyjęła sok i kubek, nalała i podała piewakowi. On odłożył gitarę. Wziął kubek, przełknął go krzyżem i wypił tak miękko, jakby dostał napój z samego nieba i z ręki anioła. **„Jezus cię przesyła”** powiedział do Majki i pogłodził jej włosy. **Wtedy zjawiła się ciocia. „Kim jest ten typ?” spytała Majka.** Ale ona nie wiedziała, co ma odpowiedzieć i piewakowi i cioci. W końcu rzekła: **„To chyba boży prorok. Piewa, co mu Pan Bóg powiedział”** Ale ciocia prychnęła: **„Dziwak jakiś! Bój się takich! Idziemy!”** I pocięła się za sobą Majkę, która obejrzała się

i pomachał prorokowi, który te z u miechem wskazał na niebo, jakby tam mieli si spotka . [3:27 - 6:15]

S konzumním stylem flivota úzce souvisí i zp sob **zm ny významu oslav církevních svátk** , jakými jsou Vánoce a Velikonoce, což je patrné nap . z nahrávky **2018.12.21.ddm_Vanoce:**

Dziewczyna 1: Kiedy my l o swoim wcze niejszym dzieci stwie, to z adwentem kojarzy mi si kalendarz adwentowy, który kupowali mi rodzice - na ka dy dzie jedna czekoladka. I oczywi cie liczenie dni do tego czasu, gdy b dziemy ubierali choink . A pod ni pojawi si prezenty.

*Dziewczyna 2: My l , e to spełnienia wielu z nas wcze nego dzieci stwa. **Niewiele lat upłyn** , ale sporo si **zmieni**. Bo dzisiaj choink niektórzy ubieraj ju na pocz tku grudnia.*

Dziewczyna 3: A w sklepach, na dworcach i nawet na ulicach czasami nawet ju od ko ca listopada wida kolorowe dekoracje wi teczne i nawet sucha d wi ki kol d!

*Siostra: Macie racje! **Dzisiaj do cz sto, gdy przychodz wi ta, ich urok ju przestaje nas cieszy** . Kiedy bym dzieckiem, choink ubierałm najpierw z rodzicami, a potem te z moim bratem, od samego rana w Wigili . Dla nas ten dzie bywyj tkowy. To oczywi cie wi towanie Bo ego Narodzenia, ale również dla nas dodatkowo dzie naszych imienin - Ewy i Adama. Ufam jednak, i pomimo tego, e zewn trzny wiat zmieniłsens oczekiwania na wi ta, to w wi kszo ci domów Bo e narodzenie nie utraci nic z tego co najwa niejsze. [1:52 - 3:06]*

Negativní nastavení ú inkujících je p edevším patrné z barvy a intonace jejich hlas . U t ch nelze zap ít pobou ení.

Jako złé vyznívají i **šnovéö svátky**, které byly zap j eny z anglosaských zemí, jako nap íklad Halloween (nahrávka **2017.11.23.dzieci_as_carodejove**):

AS: Powiedz ma, co si u ciebi dzieje?

A: Co si dzieje? Co si dzieje? **Ka dy chce by czarodziejem!**

AS: Oh!

A: Tak powiedziała dzi pani, gdy zadała nam napisa , kim kto chce zosta .

AS: Aha.

A: I nagle okazało si , e mamy w klasie same czarodziejki, czarownice, czarodziejów i czarnoksi ników!

AS: Uch! Uch! Uch!

A: Ju chciałam napisa , e chc zosta **Bab J dz** , bo tak mnie te czary zdenerwowały! **To chyba po tym gupim Halloween, gdy w szkole kr yły przebrane wied my z miotłami i jakie zdechlaki z wymalowanymi na sobie szkieletami. [0:30 - 1:10]**

Jako na problém je pohlífeno v p ípad , fle **dít ti chybí jeden z rodi** (zpravidla otec). Takové dít snáze propadá svod m zla nebo –patným návyk m, cofl dokazují jifl zmín né nahrávky **2019.01.11.as_jmeno_a_znameni** a nahrávka **2019.03.14.as_dovadeni**):

*Kiedy si ma kilka przezvisk i ników w internecie, to mo na prawie zapomnie swojego imienia! Tak byó z Tolkiem, którego nazywano B d kiem, Marud , ótkiem, Znikajw , Niktem, e czuósi czasem jak nikt, wó nie. **Mo e troch dlatego, e nie miaóaty, który znikn ógdzie , kiedy , a mama nic nie opowiadaó Tolkowi, jak to byó, kiedy byómaó. Dlatego lubió gry, w których miaónowe awatary, czyli wcielenia, jak sprawdzió w sówniku. Czuósi wtedy now postaci , ale szybko si ni nudzió [3:20 - 4:04]***

A: No, to sobie pohulaó

AS: A jak e!

A: Ale ja bym wcale tak nie chciaó, bo **nie jestem adn mamyn córeczk , jak ten Ada mamyn synkiem.**

AS: Niby tak, ale **gdy nie ma taty ani mamy, to co ci jednak kusi. Jakie tam hulanie ózi ci po duszy. [7:13 - 7:37]**

Z obou p íklad lze usuzovat, fle nejv t–ím problémem je **chyb jící autorita otce**, který je ve správn fungující rodin nepostradatelný. Jeho úkolem je p edstavovat správný vzor chování. Je-t v t–í **problém je, kdyfl dít nemá ani jednoho rodi e**. To se z n j potom stane **chuligán** jak chlapec Hula z druhé nahrávky.

Posledním zlým jevem, který se ve zkoumaném vzorku objevil, je **nejednota a rozhádanost k es an** po celém sv t (nahrávka **2018.01.16.kp_jina_vyznani**):

*Na pewno s yszac , mi y radios uchaczu, e ludzie dziel si nie tylko na wier cych i niewier cych, ale na chrze cian, muzu enanów, buddystów, wyznawców religii ydowskiej i wielu innych wyzna . Wierz, e wierz w Pana Boga, ale inaczej go nazywaj . Inaczej si modl i maj inne ksi gi wi te. **Takie niestety ró nice wyst puj tak e mi dzy samymi chrze cianami. Dziel si oni na katolików, prawos wnych i protestantów i wiele wiele ró nych wyzna i od amów. Jest to strasznie smutne, bo wszyscy chrze cianie s uczniami jednego przecie Pana Jezusa. Wszyscy oni przyjmuj chrzest, wchodz do jednej rodziny. Niestety nie s jedn rodzin . Chocia powinni by dla siebie bra my, to jednak s powa nieni i yj w niezgodzie.***

...

Niestety trudno po ca ych latach niezgody, sporów przebaczy sobie od razu, doj do porozumienia. Czasem wydaje si to niemo liwe, ponad nasze ludzkie si y. [6:22 - 12:03]

U této nahrávky je evidentn vid t snaha prezentovat jiná nábofenství zp sobem, který nenaru-uje základ k es anství. Co se tý e dal-ích k es anských vyznání nelze se u nahrávky zbavit dojmu, že by ona opakovaná jednota m la spo ívat v tom, že v jejím ele bude stát katolická církev.

6.3.1.2 ZP SOB VYJÁD ENÍ DOBRA

Dobro jakofto protiklad zla má zásadní roli. Dává totiž nad ji, že v-echno nefládoucí m že být napraveno. Pojetí dobra je ale hodn -íroké. V rámci dobra lze vy lenit nap íklad dobro v podob **Boha, Ježí-e Krista a Panny Marie**, dále pak dobro v podob **dobrých vlastností a dobrého** (správného) **chování** a jednání lov ka (v podob **správného k es ana**), dobro v podob **ú asti na církevních ob adech a svátostech**, dobro v podob **spasení**, dobro v podob **vzd lání**, dobro v podob **ú asti na misijní innosti** atd.

Zobrazení dobra ve zkoumaném vzorku bylo velmi r znorodé. **Mnohdy se nahrávky tematicky p ekrývaly mezi sebou** a u n kterých p esné ur ení druhu dobra bylo velmi náro né. Z toho d vodu jsem se rozhodla (podobn jako u zla) zabývat se v této ásti speciáln dobrem v podob **Svaté trojice, Matky Bofí, and l a svatých, ili samotnými**

substancemi dobra, dobrem jako vírou a láskou a dobrým chováním a jednáním ve vztahu k ví e.

Další podoby dobra budou zahrnuty v ástech zabývajícími se budováním podoby správného k es ana (jeho chování a jednání ve vztahu k druhým lidem a k církvi) a budováním obrazu katolické církve.

6.3.1.2.1 DOBRO V PODOB BOHA, JEŇÍŇE KRISTA A PANNY MARIE

B h ve v-ech svých podobách p edstavuje **substanci nejvy-ího moŇného dobra**, jaké existuje. Ve-keré v ci, které od n j pocházejí, jsou ve své podstat dobré. B h má taktéŇ jako jediný **kompetenci ur ovat, co dobré je**. P edstavuje moc, která **rozhoduje o spáse i zatracení** lidské du-e. Z toho vyplývají i **nároky na lidské jednání**, které, pokud se chce lov k dostat do nebe, **musí být v souladu s Bohem a jeho p íkazy**.

Lidé ov-em chybují, podléhají h íchu a svod m zla. Mnohdy si toho bývají v domi a prosí o odpu-t ní. Ve svých modlitbách Ňádají o pomoc nejenom Boha a jeho syna JeŇí-e Krista, ale prosí o p ímluvu u nich i Pannu Marii, and ly a r zné svaté. Ti jsou také p edstaviteli dobra a z tradi ního pojetí k es anské, i kdyŇl v tomto p ípad spí-e katolické, v rouky mají sílu Boha p esv d it.

B h vystupuje ve t ech podobách: jako B h Otec, Syn a Duch svatý. Jeho nejv t-ím dobrem, které mohl lidem poskytnout, bylo **seslání svého Syna na zem**, kde inil zázraky. D kazem jeho skute né lásky bylo **zmrtvýchvstání JeŇí-e**, kterému ov-em p edcházela jeho mu ednická smrt. Díky tomu, a koliv lov k zem e, bude flít v n na onom sv t . Ov-em jenom pokud si to zaslouŇí.

To jsou více mén základní díl í témata, která se ve zkoumaném materiálu ve vztahu Boha v podob dobra objevují.

DOBRO V PODOB BOHA

B h jako **nejvy-í p edstavitel v-eho** se vyskytuje nap íklad v nahrávce **2017.10.31.kp_blahoslavenstvi:**

Ko ció€przypomina nam, e niebo jest naszym celem, bo i my zostali my wezwani do wi to ci. wi ci w niebie raduj si ogl daj c Boga, który jest najwy szym panem nieba

i ziemi. Nikt nie wypowi ich rado ci i szcz cia. Pan Jezus przyobieca Niebo tym ludziom, którzy wierni jego wezwaniu wypełnia b d wol Bo zachowuj c Bo e przykazania. [11:26 - 11:56]

B h se samostatn objevuje p edev-ím v podob **velkého soudce**, který bude soudit v-echny du-e podle toho, jaký flivot vedly. D raz je kladen na jeho v-**ev doucnost** a to, co bude hodnotit jako **dobré a hodné ke spasení**. Bude v-ak **milosrdným** soudcem, který bude zohled ovat hlavn to dobré, jak ukazují nahrávky **2017.03.26.dzk_ciste_srdce_a_oci** a **2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni**:

*W pi mie wi tym jest powiedziane: **šBóg natomiast patrzy na serce. Bóg nie potrzebuje urz dze i aparatów. Zawsze o ka dej porze widzi wn trze czowieka, jego serce i dusz .ö** Ludzie przewa nie patrz na ubranie, wygl d zewn trzny, i z t d przysowie: Jak ci widz , tak ci pisz .*

Natomiast u Pana Boga wygl d zewn trzny nie ma takiego znaczenia.

*Rzeczywi cie! Ubrania, szminki, paruki ludzie bogaci mog naby . Ale dobrego serca, mi ci kupi nie mog . Potrzeba z Bogiem samemu wypracowa . **A u Boga liczy si tylko serce i on je zawsze widzi.** [2:10 ó 2:58]*

*Wiem, e w listopadzie cz cie j ni zwykle idziecie na cmentarz. Ogl dacie groby krewnych, znajomych i wielu innych pochowanych tam ludzi. Niektóre z nich bardzo bogato przystrojone. Mo e na nich wymy lne napisy. Ale te wszystkie dekoracje i ozdoby nie s wa ne. **Wa ne jest to, co oczowieku s dzi Pan Bóg.** Wa ne jest to, co si stanie z nami po mierci. Cia nasze pójdzie do ziemi a **nad dusz odb dzie si s d.** wi ty Pawe mówi: **šPostanowiono ludziom raz umrze , a po tym s d."** **Pan Bóg wtedy powie podobnie: šZdaj spraw z twego ycia!"** W wyniku s du otrzymasz niebo, a je li masz wobec Boga **dugi, pójdiesz do czy ca, lub wreszcie, co niedaj Bo e, pot pisz si , je eli umrzesz w grzechach ci kich.***

...

A wszechwiedz cy Bóg, on pami ta wszystkie szczegóy z naszego ycia. Nasz dobry uczynek, je li speiony jest w stanie uski u wi caj cej, nazywa si zasuguj cym na ycie wieczne. Pan Bóg b dzie o nim pami ta i nagrodzi go. Na s dzie w pierwszym rz dzie b dzie pami ta w nie o tym dobrym uczynku wy wiadczoneym bli niemu.

*Pomoc w potrzebie, przebaczenie krzywdy, przyjazn [?] [10:43 - 10:45] z dŃoni, ka de dobre sŃowo, u miech, **nawet nie ujdzie pami ci Bo ej.** Pan Jezus sam nas o tym zapewniŃ **W dniach ostatecznych BŃg b dzie s dzi , ale s dzi miŃsiernym. Du o nam przebaczy, je li przebacili my i my bli niemu, je li dla bli niego byli my dobrzy. Przecie Chrystus kazaŃnam si modli : Odpu nam nasze winy, jako i my odpu ciamy naszym winowajcom. [8:11 - 11:17]***

D kazem jeho lŃskey k lidem je **seslŃnŃ slŃbenŃho spasilitele.** O tomto slibu je e ufl ve StarŃm zŃkon , jak ukazuje nahrŃvka **2018.01.28.dzk_Mojzis_a_Jezis:**

*W rŃd wielu poucze Moj esz wypowiedziaŃte obietnic , e **BŃg zesŃe ludziom proroka. B dzie to wielki prorok peŃen mocy, wŃdzy. B dzie on mŃwiŃsŃowa Boga. Wyzwoli ludzi z grzechu. Czy wiecie, o jakim mŃwiŃproroku?***

***Wielkim prorokiem, zbawicielem zapowiadaj cym przez Moj esza i t sknie oczekiwany przez ludzi, byŃJezus Chrystus.** Gdy przyszedŃna ziemi , opowiedziaŃludziom o Ojcu i czyniŃliczne cuda. Pewnego dnia wyrzuciŃducha nieczystego. To znaczy zŃego ducha. Ludzie, ktŃrzy byli przy tym i ktŃrzy widzieli, bardzo si dziwili. Potem wszyscy pytali: ŃCo to jest? Nowa jaka nauka z moc ?Ń*

*WŃa nie, nowa jaka nauka z moc . Pan Jezus przyszedŃprzecie na ziemi nie tylko po to, eby mŃwi , eby uczy . **On przyszedŃpo to, eby zbawi ludzi, eby wprowadzi krŃlestwo Bo e.** [6:51 -7:59]*

DOBRO V PODOB JEFŃŃŃ KRISTA

Dobro v podob JefŃŃŃ Krista bŃvŃ v po adech nej ast ji ilustrovŃno na **zŃzracŃch a dobrŃch inech,** jeŃl JefŃŃŃ pro lidi vykonal, v etn jeho vlastnŃho uk iflovŃnŃ a nŃslednŃm zmrtyŃchvstŃnŃ, jak nap Ńklad v nahrŃvce **2017.04.02.dzk_zmrtvyhvstani** a fragmentu nahrŃvky **2018.02.04.dzk_zazraky:**

Pan BŃg kocha ludzi. Chce, by yli wiecznie, by nie umierali. DokonaŃtego wielkiego dzieŃa przez:

Swojego syna Jezusa Chrystusa!

*KtŃry chodz c po Palestynie ze swoimi apostoлами i Ńmami sŃuchaczy **pokazaŃswoj wŃdz nad mierci** . Czy pami tacie histori z Lazarzem?*

Tak, to byŃjeden z najwi kszych cudŃw Jezusa! Wzkrzeszenie Lazara!

í

wiadkowie tego cudu nie mogli wyjść z podziwu. Siostry Łazarza nawet niechciały odsunąć kamienia, którym przywalony był grób. Z oburzeniem mówi: *«Panie on cuchnie, chociaż jego już si rozkładają. Przecież leży od czterech dni w grobie!»* Nauczyciel kazał otworzyć. Wszyscy zapanowali dech. Ciekawsi Faryzeusze a stanęli na palcach, aby wszystko dokładnie obejrzeć. Pan Jezus pomodlił się i potem zawołał

«Łazarzu wyjdź na zewnątrz!»

Nie mogli uwierzyć swoimi oczyma, kiedy zobaczyli wychodzącego Łazarza. **Wielu z nich uwierzyło w Pana Jezusa, w to, że jest posłany przez Boga.**

Największym cudem było jego zmartwychwstanie. [4:30 - 8:56]

Wiem z ewangelii, że Jezus był zawsze czuły na ludzkie cierpienie. Nigdy nie przeszedł obojętnie obok człowieka potrzebującego jego. On sam cierpiał wiele razy. Wtedy, gdy ludzie wypędzili go z ojczyzny, i wtedy, gdy niesprawiedliwie został skazany na śmierć krzyżową. [2:47 - 3:07]

Ježíš – na rozdíl od ostatních lidí nikdy nebyl lhostejný k potěbným a trpěcím. Vždy si najde čas, aby jim pomohl, a někdy p i tom p ekná i samotnou smrt.

Podobné to je v nahrávce **2018.02.11.dzk_Jezis_potreby**, kde je zděrazněn fakt, že Ježíš pomáhá v plnění pění a proseb:

Ludzie żyjący w czasach Chrystusa, tak jak i dziś, pragnęli cieszyć się dobrym zdrowiem. Kiedy dowiadawali się o tym, że Pan Jezus jest blisko i uzdrawia, przynosili do niego rónych chorych i zbolęłych ludzi. Tymrazem Pan Jezus uzdrowił dowatęgo. Trędo to straszna choroba. Nie można było jej wyleci. Człowiek, który był dowatę musiał odejść od swojej rodziny, ze swojej wsi czy miasta. Były wyęczone z współcioty ludzkiej tak, jakby go wcale nie było. Ewangelia mówi nam, że taki wca nie człowiek przyszedł pewnego dnia do Pana Jezusa i prosił e rdziwie go o uzdrowienie. Pan Jezus spełnił jego prośbę. [2:53 - 3:44]

Dobro Jeffí-e Krista spo ívá i v **pomoci h í-ník m**. Jeffí-se je snaflí navrátit na správnou cestu, jako v nahrávce **2017.02.21.kp_hrisnici**, kdy tuto snahu reprezentuje pomocí podobenství o ztracené ovci:

Gdy Pan Jezus chodzi€jeszcze po ziemi, bardzo cz sto sam szed€do grze ników, by im przypomnie , jakimi by maj i dopomóc do poprawy. Nie podoba€ si to Faryzeuszom. Dlatego zacz li mi dzy sob szemra przeciw Chrystusowi.

[podobie stwo o zgubionej owcy]

Chcia€Pan Jezus przez to powiedzie , e w€a nie on jest takim dobrym pasterzem. Kocha bowiem ludzi i gotów jest dla nich uczyni€wszystko, byle tylko uratowa€ich od grzechu, od wiecznego pot pienia. Najwi c €ask by ni wspomaga s€abych. Czeka ukryty w naj wi tszym sakramencie na wszystkich grzeszników. Dlatego mog oni jak wtedy tak i dzisiaj z ca€ ufno ci zwraca si do Chrystusa, bo on zawsze ich przyjme i w ka dej chwili wspomoe. Chocia e Pan Jezus jest taki dobry, chocia o wszystkich pami ta, niestety ludzie o nim zapominaj , jak e cz sto marnuj €aski, której im Bóg daje.

[7:49 - 9:35]

Jeffí- tu dáva pevnou jistotu, fle kafldí, kdo se chce napravit a kdo jej pofládá o pomoc, m fle být v kone ném d sledku zachrán n. Dokazuje to tak jeho lásku k lidem, by t m h í-ným.

DOBRO V PODOB PANNY MARIE A SVATÝCH

Panna Maria a svatí p edstavují dobro a prost edníky, ke kterým se lidé mohou obracet s prosbami o pomoc. Krom toho Matka boflí zt les uje istotu a krásu, díky nífl byla vzata do nebe. Více o tom popisuje nahrávka **2017.08.29.kp_Panna_Maria**:

Do takiej cudownej bia€ej lilii przyrównuj cz sto ludzie Matk naj wi tsz . Cz€wiek nie jest w stanie wyrazi pi kna Matki Bo ej. Przygotowuj c w niej mieszkanie dla Pana Jezusa Bóg, ozdobi€j i wyró ni€tak, jak nikogo z ludzi. Nie chcia€ aby Maryj po mierci spotka€taki sam los jak nas. I dlatego zabra€j z dusz i cia€em do nieba.

Dzieci drogie, czego nas uczy naj wi tsza Maryja Panna? Uczy nas tego, e warto mie pi kn dusz . U Pana Boga ten cz€wiek jest pi kny, kto ma liczn dusz , kto posiada €ask u wi caj c , kto yje z Bogiem w wielkiej przyja ni.

Patrzcie! Człowiek może innych zachwycić piaskiem swej duszy. **Tak piaskiem była wiara Maria Goretti, wiara Dominika Savio czy nasza wiara Stanisława Kostki.** A cóż dopiero powiedzieć o Matce Bożej? **Była cała piaskiem!** Niepokalana. **Zachwycała samego Boga i tak piaskiem Maryja zabrała Boga z duszy i ciałem do nieba.** Czy wiara nie warto dołożyć starań, by i nasza dusza stała się piaskiem, by była podobna do duszy Matki Bożej? **Czego jeszcze nas uczy najświętsza Maryja Panna? Tego wiarą nie, ale Bóg sprawiedliwie nagradza.** Człowiek w swojej ocenie może się pomylić, ale **Bóg on się nigdy nie myli.** Zna najskrytsze myśli i sprawi tobie najlepiej niż ty sam. **Jeśli jesteś dobry, uczciwy, szlachetny, spotka cię nagroda podobnie jak Matkę Najświętszą. Bóg przecie jest sam dobrocią i hojnością ci, choć jest tak e i sprawiedliwy.** A czego jeszcze uczy nas najświętsza Maryja Panna? Tego, że czeka cię niebo. **Smutne byłoby twoje życie, gdyby wszystko kończyło się z chwilą śmierci.** Ale tak nie jest. **Czeka cię coś, co nie da się opisać.** Wiara Paweł krótko mówi: **„Czego oko nie widziało, ani ucho nie słyszało i w serce ludzkie nie wstąpiło, to Bóg przygotował tym, którzy go miłują.”** Gdy umierał wiara Dominik Savio, miał widzenie nieba. **Był nim zachwycony, promienny.** **Twarz jego zajaśniała radością i szczęściem.** **To był tylko widzenie nieba.** A cóż dopiero powiemy o jego posiadaniu? **Inne jest twoje uczucie, kiedy za oknem wystawowym widzisz naprzykradłą rzecz, która ci się bardzo podoba.** **Którś tak bardzo chcesz mieć.** A jak e inne, gdy ją wreszcie otrzymasz. **Matka Boża a po ziemskim życiu tak trudnym, bolesnym, ale tak wspaniałym przeżyła śmierć i niebo.** **Nawet jej ciało zostało nagrodzone w niebowstąpieniu cie.** **Podobnie będzie z nami.** Nie tylko dusza, ale i ciało będzie szczęśliwe, bo przecie ono tak e brało udział w dobrym życiu! **Tego uczy nas wiarą nie Maryja, która Bóg z duszy i ciałem zabrała do nieba.** [2:04 - 11:48]

V této nahrávce je znovu vzpomenut **Bůh jako spravedlivý a neomylný soudce, který má rád hezké duše, které flijí v souladu s jeho příkázáními.** Znovu je kladen důraz na dobrý flivot, který vede ke spasení.

Dobro Panny Marie spoívá i v tom, flie **symbolizuje matku všech lidí a dokonce i církve.** A matka vflidycky chce pro své děti to nejlepší a pokud se jich zastane (nahrávka **2018.02.05.kp_zjeveni_Panny_Marie**):

Matka Bo a jest tak e matk ko ciotu i chce pomoc zbawianiu ludzi. Przebywaj c w chwal , widzi lepiej ni my na ziemi niebezpiecze stwa, które nam gro z powodu niezliczonych grzechów nieustannie obra aj cych Boga. Maryja jest tak e matk ka dego z nas, bo w osobie wi tego Jana ewangelisty ka dy z nas usyszaetestament Pana Jezusa: šOto matka twoja.ö Nie mo e wi c by jej oboj tny los jej przybranych dzieci, tym bardziej, gdy zna cae groz pot pienia. [7:38 - 8:17]

6.3.1.2.2 DOBRO V PODOB LÁSKY A VÍRY

Víra a láska jsou **základními atributy dobra**, které vedou ke spasení. Víra v Boha, v Ježíše Krista a jeho zmrtvýchvstání jsou nezbytné pro vstup do života v něho. Proto je na opravdovou víru, která vychází ze srdce, kladen velký důraz. Podobné je to s láskou. Láska k Bohu i bližnímu je základem k esanské vírouky. Byla nejdulefním posláním Ježíše. Díky jeho lásce mohou lidé dosáhnout nebe.

VÍRA V BOHA

Víra v Boha a důvěra mu není sice jednoduché, ale za to **nezbytné**. Základním **podkladem** pro víru je **isté srdce**. **Důkazem** víry se pak stává **křesťanství**. K tomu člověk deklaruje, že věří v to, co je psáno v evangeliích. **Za víru by se člověk neměl stydět**, ba naopak být na ni patřičně hrdý. Příklady fragmentů zabývajících se vírou představují nahrávky **2017.03.26.dzk_ciste_srdce_a_oci**, **2017.08.17.as_vira_a_duvera**, **2018.01.09.kp_krest** a **2017.10.10.kp_ruzenec**:

Jak e innymi oczyma spogl da ewangeliczny kaleka, człowiek niewidomy.

Ci wszyscy przecie mieli wzrok ciot, i jednak nie dostrzegli w Jezusie zbawiciela wiata!

Oni mieli oczy ciot, ale nie mieli oczu duszy, bo ich serca byy zamkni te.

Tymczasem ewangeliczny kaleka, któremu Chrystus przywraca wzrok ciot, widziae

i syszaeto samo, co inni. A jednak na pytanie: šCzy wierzysz w syna czowieczego?ö

Odpowiedziae

šWierz , Panie.ö

I oddaemu pokon.

Wtedy Faryzeusze, którzy to syszeli, zapytali Jezusa:

šCzy i my jeste my lepi?ö

Okazuje się, że może na mnie oczy a jednak nie widzie, bo widzie dusz może na tylko wówczas, gdy się ma serce otwarte na Boga. To znaczy zawsze pełni wol Bo, zachwica się jego przykazaniami i chce zawsze wybiera dobro i prawd. Takie serce nazywamy sercem czystym. W sercu czystym przebywa w Trójci wi tej Bóg, czyli? Bóg Ojciec, Syn Bo y i Duch wi ty! [8:10 - 9:30]

A: Napisać mi c, bo taki jeden Arek niedowiarek zapytał mnie: co to znaczy wierzy? Bo on trochę wierzy i trochę nie.

AS: A w co lub kogo?

A: No wiesz, chodzi o to, co niewidzialne: niebo, Pan Bóg. ...

AS: Aha. [0:43 - 1:02]

...

AS: Trafiać w to, o co chodzi w wierze, a co zawsze jest jakby trochę nie do wiary, przynajmniej dla takich różnych Arków niedowiarków.

A: No bo wtedy, kiedy i nie słysz i nie widzę i nie czuję, ale gdy wsłucham się w ciszę, to co, kogo przeczuwam i odgaduję.

AS: Tylko widzisz mać, tak to jeszcze jest trochę za mać. Chodzi o to, by tak się Pana Boga poznawać, eby mu się coraz bardziej ufać. eby się nie tylko w niego wierzyć, ale jemu całościem zawierzyć. [2:09 - 2:53]

Kiedy Pan Jezus jako Bóg-człowiek przebywał na ziemi, często zachodził do niego uczony żyd imieniem Nikodem. Przychodził zawsze w nocy na długie rozmowy o Bogu, o niebie. Pewnego razu dnia takie zadał pytanie: "Powiedz mi mistrzu, co ma czynić człowiek, aby się zbawił i mógł żyć w niebie?" Otrzymał wtedy taką odpowiedź: "Za prawdę powiadam ci, jeżeli ktoś się nie narodzi na nowo, nie może ujrzeć królestwa Bo ego." Zdziwił się Nikodem. "Co to wszystko ma znaczyć? Jak mam to rozumieć?" pytał Pan Jezus za widząc jego zakłopotanie zaraz wyjął dalej, że tu chodzi o kasku wi cają c, o życie Bo e, które daje duch wi ty przez sakrament chrztu wi tego. "Jeżeli ktoś nie narodzi się z wody ducha wi tego, nie może wejść do królestwa Bo ego." [2:56 - 4:02]

Nie tak dawno umierał w mojej parafii pewien staruszek. Przeszedł wiele w cięgu długiego swego życia. Kiedy w czasie ostatniej wojny został uwięziony, wszystkim się wydawało, że nie przeżyje tego i w krótkim czasie umrze. Miał bowiem słabe zdrowie do czego mocno przyczyniły się dzieci w szkole. A jednak wrócił szczęśliwie do domu ku radości wszystkich mimo, że był już skazany na śmierć i miał być rozstrzelany. „Jak ty to wszystko wytrzymujesz?” zapytał kiedyś staruszka. Starzec uśmiechnął się. Szukał czegoś w kieszeni a po chwili wyjął różaniec. „Proszę księdza proboszcza, tu moja siła!” Dał mi to wiele do myślenia, ale opowiadał dalej. „Dała mi go matka, gdy prawie bez grosza ruszałem w drogę życia. Różaniec był moją podporą i siłą. Pokonałem liczne trudności w życiu wbrew wszystkim rachubom ludzkim. Towarzyszyłem mi ten różaniec nawet w obozie. Tam odbierali wszystko, a jednak różaniec przemyciłem w ustach. Niech zabij, myślnie, ale matczynego różańca nie oddam. Mimo najsurowszych rewizji, dochowałem go aż do chwili, gdy stanąłem pod murem. A kiedy śmierć zaglądała mi w oczy, ze spokojem czekałem na kulę i z poddaniem się woli Bożej przesuwałem w palcach różaniec. Dziękuję niemu ocalałem. Jestem znowu między wami.” Kiedy po długiej chorobie przyszedł mu umierać, wszyscy widzieli, że umierał u miechem na ustach i z różańcem w rękach. To też i w trumnie spleczono mu rękę różańcem, który otrzymał od matki.

...

Pewnego dnia po skończonych wykładach na widziale prawa uniwersytetu we Florencji studenci zauważyli, że jednemu z kolegów wypadł z kieszeni różaniec. Z miejsca posypały się kpiny docinki. „Pobójczyca mamy między nami!” A student zakłopotania zarumienił się jak gdyby pochwicono go na kradzieży. W końcu wyjął go. „Popatrzcie, co mi matka do kieszeni włożyła!” Wtedy jeden ze studentów z oburzeniem zawołał: „Tchórze! Twoja matka zasługuje na powagę, a ty nie!” A potem zwrócił się do grupy kpiarzy: „Jeśli chcecie oglądać różaniec, to tu macie jeszcze mój!” Po tych słowach wyciągnął swój różaniec, podniósł go w górę i rzekł: „Jeśli ktoś ma coś przeciw temu różańcowi, niech wystąpi!” Z różnych stron dały się słyszeć głosy uznania: „Brawo! Brawo!” A ów tchórz, wykiął swój ziemski matkę i wstydził się matki niebieskiej, zbladł i wycofał się z tłumem. Dzielny student Fabio Giardi jest dziś znanym adwokatem. Nie wstyd mi się nigdy różańca! Przeciwnie, moim jest nim chlubić jako darem Matki Bożej! Trzeba nam tylko z tego daru jak najczęściej korzystać i odmawiać różaniec.

[3:03 - 9:26]

LÁSKA K BOHU A K BLIŹNÍMU

Láska k Bohu a k bliźnímu je rovněž velmi důležitá pro spasení. Je součástí prvních dvou přikázání desatera. S láskou k bliźnímu souvisí i nezištná pomoc, která je taktéž velice ceněna na přímém i posmrtném soudu. Obdobně má druhou lásku u sv. Ježíše. Z lásky k Bohu je možné i zemřít, jak je ukázáno například u sv. Imeldy v jednom z dílů *Děti Děciom Misji* na téma prvního svatého přijímání (nahrávka **2018.05.11.ddm_prvni_prijimani**):

Imelda jest w tym odległych czasów. yła w pierwszej połowie 14 wieku. Urodziła si we Włoszech w Bolonii w rodzinie hrabiowskiej. Rodzice jej byli gorliwymi i bardzo pobożnymi katolikami, znanymi ze szczególnej dobroci dla osób chorych i cierpiących. Dziewczynka wiele razy wypytywała mamę po co ludzie pod koniec mszy w tej id do ołtarza i co tam dostają. Mama notomiast tłumaczyła jej, że tam Pan Jezus wstępuje do ludzkich serc. To było początek ogromnej tęsknoty Imeldy, tęsknoty, której jej ludzie nie mogli zaspokoić. Jako matka dziewczynka nie mogła bowiem przyjmować komunii w tej. Dziewczyna 1: A ja słyszałam, że są takie parafie, gdzie nawet siedmiuletnie dzieci mogą przystąpić do komunii w tej.

Siostra: Ale w tamtych czasach, gdy była Imelda, dzieci musiały mieć przynajmniej 12 lat.

Dziewczyna 2: Ooo, to my też jeszcze nie mogłybyśmy przyjmować Pana Jezusa!

Siostra: Jeszcze nie, ale powróćmy do Imeldy i posłuchajmy, jak dalej wygląda jej życie!

*W tym czasie w jej sercu pojawiło się inne pragnienie. Chciała całkowicie poświęcić się Panu Jezusowi poprzez modlitwę i codzienną pracę w klasztorze, została siostrą zakonną. I wstąpiła do zgromadzenia sióstr dominikanek mając zaledwie 9 lat. Młodziutka Imelda ze smutkiem patrzyła, jak siostry szły podczas mszy w tych do stopni ołtarza, by z rękami kapłana przyjąć Pana Jezusa. Chociaż ksiądz znał nadzwyczajną duszę dziewczynki, jej pragnienie przyjmowania Pana Jezusa, nie mogli dopuścić jej do komunii w tej. Imelda często pytała: **„Powiedzcie kochane siostry, jak to jest możliwe: Boga do swojego serca przyjąć i nie umierać przy tym z miłością do niego?”** Słowa te były jedyne słowa Imeldy, które przetrwały do naszych czasów.*

To ja opowiem dalej. Wtedy do akcji wkroczył sam Pan Jezus. Dwunastego maja 1333 roku Imelda uczestniczyła we mszy wietej z nadzwyczajną pobożnością i skupieniem. Gdy po eucharystii siostry odeszły do swoich codziennych prac, Imelda sama wróciła do kaplicy. Tak czyniła zawsze, gdy tylko miała wolną chwilę. Nagle rozbrzmiało niezwykle jasne światło, o wiecąc cała kaplica, i zaczęła się rozchodzić słodka zapach. Imelda podniosła oczy, by poszukać źródła tego światła i zapachu. Przy suficie kaplicy spostrzegła unosząc

si samoistnie promieniuje c białe hostii. Matka siostra od razu podniosła się i wyciągnęła do góry ręce z miłością pragnąc Jezusa. W tej chwili przyszedł do kaplicy inne siostry. Patrzyły z podziwem na cud i zwróciły się ku hostii Imelda. Natychmiast posłały po kapłana. Ten wyciągnął przed siebie rękę, w której trzymał paten. Wtedy hostia powoli zaczęła opadać i zatrzymała się na patenie. **Imelda uklękła i z drżącymi rękami kapłana przytoczyła Pana Jezusa, który w tak cudowny sposób spełnił jej pragnienie.** Siostry wyszły chcąc pozostawić ją samą, by mogła dziękować Panu Jezusowi. Gdy po kilkunastu minutach wróciły do kaplicy sędziwie Imelda już koło godziny koczynienie, zobaczyły, że dziewczynka zmarła.

Zmarła z miłości do Pana Jezusa w eucharystii. Wtedy siostry przypomniały sobie jej słowa: „Jak to jest możliwe, Boga do swojego serca przyjąć i nie umierać przy tym z miłości do niego?” **A ponieważ zmarła po przyjęciu pierwszy raz komunii wiwat tej, jest patronką dzieci pierwszokomunijnych, które uczą się o niej i od niej, jak pragną i kochają Jezusa.**

Chociaż: Niesamowite, jak ona bardzo kochała Pana Jezusa! [2:40 - 6:17]

Lasku k Bohu i bliznim pibifluje nahrávka **2017.10.29.dzk_laska_k_bliznimu:**

Pewnego razu, gdy zgromadziła się grupa Faryzeuszów, jeden z nich, uczonek w prawie, postawił Panu Jezusowi pytanie: „Nauczycielu, które przykazanie w prawie jest najważniejsze?” On mu odpowiedział: „**Bdziesz miłowa Pana Boga swego całym swoim sercem, całym swoim duchem i całym swoim umysłem.**” **To jest najważniejsze i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: „Bdziesz miłowa swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe prawo i prorocy.”**

Owszem miłujemy Boga i bliźniego, ale niestety do czegoś stośwem i jzykiem. A trzeba miłowa : czynem i prawd ! Nie wystarczy mówić Panu Bogu i bliźniemu o miłoci, ale trzeba to okazać czynem. Trzeba też okazywać ludziom swoją miłoc przez to, e b dziemy ich szanowa , pomaga i sumiennie spełnia wszystkie swoje obowiązki.

...

Panie Jezus, dziękuję ci za to, że przypomniałaś mi dzień o tym, że **najważniejsza jest miłoc , miłoc Boga i bliźniego.** To znaczy wszystkich ludzi. Dlatego b d pyta się siebie samego: Czy ja naprawdę kocham Pana Boga? Czy na pewno kocham ludzi? Czy dla Pana Boga zrobię to lub tamto, chociaż nie lubię, chociaż mi się nie chce? Muszę próbować odpowiedzieć na takie pytania. [5:10 - 11:46]

D vody pro milovat Boha i bližní a fe je Jeffí–nejlep–ím u ítelem lásky shrnuje fragment nahrávky **2017.10.08.dzieci_dzk_laska_JK:**

Dlaczego powinni my nauczy si kocha Boga i bli niego?

eby ludzie ochrzczeni stawali si jedn wielk rodzin .

eby ci, którzy s bogaci, umieli si podzieli z biedniejszymi.

eby zwa nieni umieli sobie wzbaczy i potrafili pojedna si .

eby zdrowi i mlodzi pomagali chorym i starszym.

eby samotni znale li przyjaciół

eby ci, co grzesz nawrócili si ze zlej drogi.

Jednym sówem: dzieci i doro li i ci bardzo starzy potrzebuj serca i mił ci!

Kto jest najlepszym nauczycielem mił ci?

Pan nasz, Jezus Chrystus!

My za jego na ladowcami!

A wszystko potem, aby wszyscy ludzie poznali uczniów Chrystusa w nas.

Wa ne i odpowiedzialne to dla nas zadanie![5:35 - 6:27]

Láska je to jediné, pro co stojí za to sp chat, jak se tvrdí v nahrávce **2018.12.27.dzieci_as_spech:**

A: ...

Zegar sobie tyka,

a my na niego nie spogl damy.

Bo my po prostu ten czas dla siebie mamy.

AS: ***I wcale nud go nie zabijamy!***

Lecz w co dobrego,

tak "Nie spiesz!",

w niego sobie zamnieniamy.

Ksi dz Jan Twardowski, poeta pisałtak: šJe eli kochasz, czas zawsze odnajdziesz, niemaj c nawet ani jednej chwili."

A: *A to ciekawe!*

AS: *Co?*

A: ***Bo ja czytaam, e napisałte : " pieszmy si kocha ludzi. Tak szybko odchodz ."***

[2:42 - 3:43]

6.3.1.2.3 DOBRÉ VLASTNOSTI A JEDNÁNÍ VEDOUcí KE SPÁSE

Posledním typem dobra, které bude v rámci dichotomické dvojice dobro a zlo představeno, je dobro v podobě kladných lidských vlastností (cností) a jednání, které jsou nezbytné pro spasení. Ve které dobro, jenž se vlovku nachází, a dobré činy budou po smrti náležitě odměněny. Nejdelší je vyhýbat se hříchu, který pobyt v nebi silně ohrožuje. Tuto dichotomii například ilustruje již několikrát zmíněný fragment nahrávky **2017.02.21.kp_hrisnici:**

*Zosia i Krysia byly serdecznymi kole ankami. Mieszkały w jednym domu. Razem się uczyły, razem bawiły. Tak jak inne dzieci i one w każdym pierwszym miesiącu przystępowały do spowiedzi i komunii w tej. **Róże nie jednak korzystały z tych łask, które otrzymały. Krysia, która naprawdę szczerze kochała Pana Jezusa, starała się być zawsze dobrą, grzeczną, obowiązkową, dlatego mogła też przystąpić Pana Jezusa w komunii w tej. I tą drogą pomnażała w sobie łaskę u siebie.***

*Zosia była inna. Trochę roztrzepana i trochę zapominała o Chrystusie. To rodziców nie posłuchała, komu krzywdę wyrzadila, ale zachowała się w kościele, na lekcje religii nie poszła. **Nic w niej dziwnego, ale i łaskę Bożą trochę traciła.***

*Wiele dzieci postępuje w życiu podobnie. **Jedne kochają Boga i starają się jego łaskę w sobie pomnożyć. Inne znowu tracią łaskę, którą im Chrystus na krzyżu wysłał, marnují przez swoje číky przewinienia i grzechy. Dlatego wy, drogie dzieci, starajcie się zawsze łaskę u siebie zachować. Strzećcie się wszelkiego zła! Uciekajcie przed každým pokusem i okazją do grzechu, a wtedy z pewnoścí Bóg wszelkiej łaski, który wezwał nas do wiecznej chwały swojej w Chrystusie Jezusie, on nas uczyni doskonałymi. On też nas wzmocni i utwierdzi. [9:35 - 10:28]***

BOJ S HŘICHEM

Delšíým elementem pro zajištění si místa v nebi je boj s hřichem a ďáblem ó Satanem. Tento boj se ve zkoumaném materiálu také objevoval. Pokud nebudou lidé hřešit, budou dokonalejšími. Apel na odolání pokušení a boj s ním byl zřetelně patrný v nahrávkách **2019.01.10.psdd_krest_a_zlo** a **2019.03.14.as_dovadeni:**

W dniu naszego chrztu, zostali my wezwani do zerwania z grzechem i zwyczajania zła. Rodzice w naszym imieniu uroczyście obiecali Panu Bogu, że będziemy si starali pokonywać ówo zło dobrem, aby stać si godnymi imienia prawdziwych synów Bożych.

Kiedy byli my bardzo mali, jeszcze nie wiedzieli my dokładnie, co to jest grzech. Nasi rodzice, dziadkowie czy wychowawcy pomagali nam w zachowaniu tego przyrzeczenia. Obecnie rozumiemy dużo o wi cej ni przed tym. Ju umiemy rozró ni i wybiera mi dzy dobrem a z em. Powoli to my sami bierzemy odpowiedzialno za zobowi zania chrzcielne. [4:15 - 5:08]

...

AS: Niby tak, ale gdy nie ma taty ani mamy, to co ci jednak kusi. Jakie tam hulanie i ci ci po duszy.

A: Ju nie i ci. Ju wylaz i gdzie sobie polaz i.

AS: A, to dobrze!

A: Mo e do Pohulanki? A ja, jak ten Ada , mamyn synek, chyba si czego nauczy am!

AS: Noo, ciekawy jestem, czego takiego?

A: A cho by tego, eby nie s i cha adnych diabe i ów! Ani nadmuchywaných, ani czerwonych, ani czarných, ani mru cz cych, ani nuc cych, a na pewno nie tych kusz cych!

AS: A sympatycznych! Bo jak mówi i jede wi ty, e: šDiabe i najpierw kogo li e, zanim go po ere, bo to jest kusiciel i po eracz dusz. ö

A: Dlatego ja musz przed pokus strzec sw dusz .

...

AS: To, co by poradzi i Adasiowi po tym jego pohulaniu z huliganem Hul ?

A: Co? Hmm. e je li nie ma taty, to niech trzyma si porz dnie swojego anio i stró a. [7:13 - 9:18]

HEZKÁ DU T E A JEDNÁNÍ VEDOU CÍ KE SPÁ SE

Dobré jednání je rovn ě jedním ze základních p edpoklad ů ke spasení. Lidé by se m li **snazit být jako sv tci** ó neh e-ít a ěnit dobro, mít ěistou a hezkou du-í. Takový lov k se potom líbí Bohu a nenastává problém pro p íjetí do ěivota v ěného. Pokud k n jakému proh e-ku dojde, je **nutná náprava**. Konat dobré v ci p ěiná-í nejenom nad ji v podob spásy, ale p edev-ím radost tomu, kdo je koná. Zárove to t-í i Boha. Jedním z takových ěin je **modlitba**: modlitba za druhé, za zlep-ění situace v místech, kde dobrá není, za vlastní nápravu apod. Sv ěj význam má i d kovná modlitba nap . za to, co lov k v dané chvíli má. Dále se bude nejvíce hodnotit to, **co jsme byli ochotni ud lat pro druhé**.

Ve svých krocích bychom se tak mohli aspo trochu přiblížit Ježíšovi. Posledním významným krocem, který napomáhá ve spáse, je **odpuštění**, speciálně odpuštění viníků.

Důležitost hezké duše ilustruje nahrávka **2017.08.29.kp_Panna_Maria**:

Dzieci drogie, czego nas uczy naj wi tsza Maryja Panna? Uczy nas tego, że warto mieć piękną duszę. U Pana Boga ten człowiek jest piękny, kto ma liczną duszę, kto posiada duszę, która mu daje siłę, kto żyje z Bogiem w wielkiej przyjaźni.

...

*Patrzcie! Człowiek może w innych zachwycić pięknem swej duszy. Tak pięknie byli wi ta Maria Goretti, wi ty Dominik Savio czy nasz wi ty Stanisław Kostka. A có dopiero powiecie o Matce Bożej? Była cała piękna! Niepokalana. Zachwycała samego Boga i ten piękny Maryję zabrał Bóg z duszą i ciałem do nieba. Czy wi c nie warto dołożyć starań, by i nasza dusza stała się piękna, by była podobna do duszy Matki Bożej? Czego jeszcze nas uczy naj wi tsza Maryja Panna? Tego właśnie nie, że Bóg sprawiedliwie nagradza. Człowiek w swojej ocenie może się pomylić, ale Bóg on się nigdy nie myli. Zna najskrytsze myśli i sprawi tobie najlepiej niety sam. **Jeśli jesteś dobry, uczciwy, szlachetny, spotka cię nagroda podobnie jak Matka Najwi tsza.** Bóg przecie jest sam dobroci i hojności, choć jest tak i sprawiedliwy. A czego jeszcze uczy nas naj wi tsza Maria Panna? Tego, że czeka ciebie niebo. [7:58 - 10:11]*

O krocích, které se po smrti přibližují k dobru, pojednávají nahrávky **2017.10.31.kp_bohoslavenstvi**, **2018.02.20.kp_postni_obdobi** a **2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni**:

*Ko cióně připomína nám, že nebeo je našym celem, bo i my zostali my wezwani do wi to ci. Wi ci w niebie raduj si a daj c Boga, který je nejvyšším panem neba i zemi. Nikt nie wypowie ich radości i szczereho. **Pan Jezus przyobiecá niebo tym ludziom, którzy wierni jego wezwaniu wypełnią b d wol Bo zachowuj c Bo e przykazania.** W nauce swojej zbawiciel podkreśla, że droga do nieba je piękna, ale nie zawsze łatwa. Nieraz je to droga ciernista, pełna překód wymagajících wielu po wi ce i ofiary. **Trzeba zdobi si na wysiék překody pokona, by odnie zwycięstwo.** Niejeden ma dobre pragnienia, chce by poslušný, prawdomówný, uczynný i čistý, ale kiedy přichodí chwila próby, chvěje si, nieraz nawet odst puje tak, jakby nie znał Pana Jezusa. Niejeden slychá ch tnie nauki Pana Jezusa, zachwycá si ewangelií, ale niestety*

nie czyni tego, co ona nakazuje. Podobny jest do człowieka nieroztropnego, który zbudował dom bez fundamentu i na piasku. A gdy przyszedły deszcze i wchry, dom ów upadł. Przeszkoda na drodze do nieba jest pycha. Człowiek pyszny myśli tylko o sobie, pragnie pochwały i nie znosi nagany. Pan Jezus da od nas wszystkich pokory. Wszak Bóg pysznym się sprzeciwia a pokornym łaskę daje. Przeszkoda na drodze do nieba jest złość i nienawiść do bliźniego. **Kto chce kroczyć drogą do nieba, musi zachować cierpliwość, chociażby miał to dość kosztowne. Musi być uczynnym i chętnie przebaczać drugiemu.** Przeszkoda do nieba jest nieskromność. Człowiek nieskromny nie ma wstydu. Powtarza brzydkie wyrazy i artykuły. **Pan Jezus mówi wyraźnie: „Bóg osławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądają i chwalą!” Tym i wszystkim innym przeszkodom trzeba wypowiedzieć walkę zdecydowaną! Inaczej na drodze do nieba niewiele postpisz a serce twoje pełne będzie brzydkich wad.** [11:26 - 13:58]

Mili radioluchacze, w okresie Wielkiego Postu uczmy się rozpoznawać i zwyciężać pokusy, którymi Szatan chce nas oderwać od Boga. W tym tak ważnym momencie musimy ocenić, ile w nas jest jeszcze miłości do Boga i drugiego człowieka a ile własnego egoizmu. **Jeśli tak naprawdę chcemy kochać Boga, to musimy szanować drugiego człowieka, bo Chrystus za wszystkich ludzi poświęcił się na górze Golgoty i na nim poniósł śmierć dla zbawienia.** Skoro siebie nazywamy dziećmi Bożymi, to mamy mówić miłymi o bliźnich. **Aby nasze słowa były miłe Bogu, to powinniśmy przebaczać naszym winowajcom, bo i my potrzebujemy Bożego miłosierdzia.** Mamy współczuć cierpiącym, aby im ułatwić w dźwiganie codziennego trudu. **Jako uczniowie winniśmy pracować i uczyć się z radością, bo i my korzystamy z pracy innych ludzi.** Dzieci drogie, **mamy się modlić za wszystkich, gdziekolwiek są, do jednej rodziny ludzkiej.** Mówi Chrystus krótko: **Niezamykajmy serc! Zbawienia nadszedł czas! Bo Chrystus puka! Czy mu otworzysz swe serce, aby mógł w nim zamieszkać?** [7:14 - 8:41]

A wszędzie czy Bóg, on pamięta wszystkie szczegóły z naszego życia. **Nasz dobry uczynek, jeśli spełniony jest w stanie łaski u wiernych, nazywa się zasługą na życie wieczne.** Pan Bóg będzie o nim pamiętał i nagrodzi go. **Na pierwszym miejscu będzie pamiętał nie o tym dobrym uczynku wyświadczonym bliźniemu. Pomoc w potrzebie, przebaczenie krzywdy, przyjazność** [?] [10:43 - 10:45] z dłońmi, ka de

dobrze sŁowo, u miech, nawet nie ujdzie pami ci Bo ej. Pan Jezus sam nas o tym zapewniŁ
W dniach ostatecznych Bóg b dzie s dzi , ale s dzi miŁsiernym. Du o nam przebaczy,
je li przebaczi my i my bli niemu, je li dla bli niego byli my dobrzy. Przecie Chrystys
kazaŁ nam si modli : Odpu nam nasze winy, jako i my odpu ciamy naszym winowajcom.
[10:10 - 11:17]

Modlitba (a zvlá-t ta spole ná) je d lefitá jednak proto, fe se líbí Bohu, fe je ú inn j-í,
ale p edev-ím proto, fe z nás d lá lep-í lidi, jak se tvrdí v nahrávce
2017.10.10.kp_ruzenec:

Dzieci drogie, odmawiajcie ró aniec, i to wspólnie! I nie tylko w miesi cu pa dzierniku,
ale w ci gu caŁego roku! Wspólna modlitwa bardzo si podoba Panu Bogu, jest bardzo
skuteczna, bardziej, ni modlitwa pojedynczych osób. Pan Jezus powiedziaŁ ťGdzie
bowiem dwaj albo trzej zgromadzeni s w imi moje, tam ja jestem po ród nich."

...

Wspólnie z rodzicami odmawiajcie ró aniec! Gdy wiele rodzin odmawia b dzie
codziennie ró aniec, staniemy si lepszymi i wi tszymi i wzro nie chwala Matki Bo ej.
[12:16 - 13:39]

Apel na bytí lep-ím se objevuje v jifl zmín ných nahrávkách
2017.04.02.dzk_zmrtvychvstani, 2018.01.09.kp_krest, 2018.02.04.dzk_zazraky:

Dla chrze cianina mier nie jest tak strasz n spraw . Mo e ona by nawet radosnym
przej ciem do domu Ojca! Tak przecie zapewniŁnas Pan Jezus:

ťKto wierzy, cho by umarŁ y b dzie.ö

Wiem, e mam wierzy sŁowom nauczyciela, Pana Jezusa, i musz y wedŁug jego
wskazówek. On przez svoj nauk ustawiŁ na naszej drodze ycia drogowskazy
prowadz ce do domu Ojca, do nieba.

Jak wi c wypeŁnisz to postanowienie, droga Aniu?

Musz y wedŁug Ducha wi tego, który mi t drog wskazuje, ale wtedy musz si
poprawi , by dobr , unika grzechów.

Dziewcz ta i chŁopcy, warto tak y , cho by dlatego, e by po mierci wrzuci si
w ramiona kochaj cego i czekaj cego nas Boga Ojca! [13:02 - 13:58]

*Dziewczynka: Bo e nasz Ojciec, w dniu chrztu wi tego stać si w peńi twoim dzieckiem i otrzymać imi wi tej. Ty Bo e, wyzwaj mnie, abym tak e i ja stać si wi t bohaterk wiary yj c odwa nie ewangeli . Dzi ki ci Bo e, e dać mi tak wielk nadziej . Dzisiaj wai nie obchodz moje imieniny i my l o tym, e wzywasz mnie do szcz cia wi kszego ni to, o jakim marz dla mnie rodzice i ja sama. **Pomó mi Bo e, abym si nie poddawać zai, przeci tno ci i zniech ceni!** Chc mie odwag . Stan si wi t jak moja patronka wi ta Paulina. W ten sposób, mój Bo e, zrealizuj twój plan, jaki miać daj c mi ycie. [10:23 - 11:20]*

*Tych nazwisk dobrych ludzi jest o wiele wicej. Niektórzy znani s tylko z twarzy, a wielu zawsze b dzie anonimowych. **Ka dy bowiem czrze cianin je li tylko pragnie, mo e by wi tym. I ja chc by dobrym.** Skoro jestem synem Ojca przedwiecznego i dziedzicem nieba! Bo e pomó mi! [12:48 - 13:13]*

Dobro v podob následování Jeffí-e a apel na skromnost p edstavuje fragment nahrávky **2018.01.14.dzk_ucen_Jezise_Krista:**

Panie Jezu, uczy mnie swoim na ladowc i wiernym sług , który potrafi opu ci wszystko dla swego mistrza i pana. Daj mi prawe serce, szczere wejrzenie, dobre sówo i pomocn dć , abym potrafić straci swoje ycie dla ciebie, Panie, i dla twojej ewangelii!

By uczniem Pana Jezusa, to dawa o nim wiadectwo sówem i yciem wsz dzie, gdzie jestem: w domu, w szkole, w czasie nauki i zabawy.

Czy wida po mnie, po moim zachowaniu, e jestem uczniem Pana Jezusa?

***Kiedy najmniej wida , co robi , eby być lepiej.** [10:09 - 10:53]*

Ve-keré na-e dobré jednání a iny mohou být p ezkou-eny je-t p ed smrtí. Tématem nahrávky **2017.11.23.dzieci_as_carodejove** je d lefitost vnímání okolního sv ta, ve kterém je mofné potkat and la nebo samotného Jeffí-e v p estrojení za n koho úpln oby ejného. Podle toho, jak na n j lov k zareaguje, bude potom doty nému po smrti vym en trest nebo svatost. Tato nahrávka je také evidentním **útokem na konkuren ní neziskové organizace katolické církve**, které p sobí v oblasti sociální pomoci (konkrétn

se jedná o nadaci Wielka Orkiestra wi teczej Pomocy ó viz také oddíl Budování pozitivního obrazu katolické církve):

AS: *A ty co napisałsz o tym, kim chciałby zosta ?*

A: *Ja?*

AS: *Nooo?*

A: *Anielem przebiera cem! Takim bez adnych skrzydeł anielskich włosów czy chmurek pod gołymi pi tami.*

AS: *A po co chciałby zosta takim aniołem?*

A: *Po co? Sprawdzałbym w jakim przebraniu, czy kto ma serce kochaj ce, czy tylko kawałgumy nie do prze ucia!*

AS: *Chachachaa!*

A: ***Cho mówi, e lubi, kocha, pomaga i lituje si , sprawdzałbym go lepiej ni przez prze wietlenie.***

AS: ***A kogo chciałby tak sprawdzi , naprzykład?***

A: ***Noo, cho by takiego jednego, co krzyczy z telewizji, e strasznie pomaga chorym dzieciom! Przebrałbym si za chore dziecko, takie kulej ce, pęcz ce z okropnymi krostami, i stanąłbym przed nim popiskuj c cichutko: ŹPomo esz mi? A przytulisz do serca? A we miesz mnie do siebie?" Ciekawe, co by on wtedy zrobił! Pewnie wysłaby mnie do szpitala oklejonego czerwonymi serduszkami!***

AS: *No, ciekawe, ciekawe. Aaa kogo jeszcze?*

A: *Albo bym si przebrał za sierotka! Chud i głdn i stanąłbym przed tak wa n pani , co mówi, e kocha, i zbiera pieni dzy, wszystkie na głdne dzieci. Poprosiłbym j tylko: ŹWie mnie do siebie na niadanie, bo masz tu tyle yci i tak zostanie."*

AS: *Hmmmm.*

A: ***Ciekawe, czy ona zaprosiłaby mnie do stoł, czy jadłaby tylko razem ze swym psem, który mo e najpierw by mnie z tamt d przep dził***

AS: *To chyba odgadłsz taki Pana Jezusowi pomysł bo on te tak robi, cho nikt o tym nie wie.*

A: *Dziwisz si ? Aniele przecie wiedz , co robi ich Pan a król. Ja bym te wiedział a przy okazji pokazałbym, czym s ci wszyscy czarodzieje i ich sztuczki, eby nie oszukiwali dzieci!*

AS: *No i mo e otworzyłaby oczy niektórym zagapionym w swoje smartfony i przegapiaj cym wszystko i wszystkich dookoł.*

A: No w~~ła~~ nie!

AS: To ja ci co dopowiem, do twojego marzenia lub jego spe~~ł~~nienia.

[opowiadanie]

šGdzie mo na spotka Pana Jezusa w naszym mie cie?" zapyta~~ł~~ dzieciaków ksi dz Jan.

šJak to gdzie? W ka dym ko cie!" odpowiada~~ł~~.

Na to ksi dz: šNie tylko! On chodzi po mie cie, siedzi tu i ówdzie. Prosi o co , pyta, wypatruje, wyczekuje."

Dzieczaki pyta~~ł~~ zdumione: šAle gdzie? Czemu nikt go nie widzia~~ł~~ ani nie spotka~~ł~~?"

A ksi dz: šA wiecie dlaczego? Bo nie nie o jednym, niejednej z was by~~ł~~by mo no powiedzie : wgapiona jak wrona w smartfona! **Nie patrzycie ani w niebo, ani ludziom w oczy, ani nawet pod nogi! Tylko w swoje smartfony! To jakby cie mia~~ł~~ Pana Jezusa ukrytego w kim potrzebuj cym? Takie z was gapi czony!"**

Jedne dzieciaki popatrzeli na siebie, inne w smartfony a inne przez okno, jakby tam wida by~~ł~~ Pana Jezusa.

Ada z Mad wysz~~ł~~ ze szko~~ł~~, schowa~~ł~~ smartfony i sz~~ł~~ powoli przypatruj c si ludziom. Wszyscy byli zwyczajni, niektórzy te wgapieni w telefony. Ale **jedno dziecko sta~~ł~~ wgapione w wystaw piekarni tak, jakby oczami chcia~~ł~~ zje bu~~ł~~ z makiem.**

Mada podesz~~ł~~ do niego. šChcesz tak bu~~ł~~ ?" spyta~~ł~~. šA mo e jeszcze co ?" Ch~~ł~~pczyk kiwn ~~ł~~ i pokaza~~ł~~na trzy inne bu~~ł~~. By~~ł~~chyba bardzo g~~ł~~dny.

Ada z Mad wesz~~ł~~ z nim do rodka i poprosi~~ł~~ o te bu~~ł~~ i szklank kakao. Usiad~~ł~~ z ch~~ł~~pczykiem przy stoliku i patrze~~ł~~, jak jad~~ł~~ oblizywa~~ł~~si i u miecha~~ł~~ Kiedy zjad~~ł~~ ostatni okruszek, wsta~~ł~~ powiedzia~~ł~~ š**Dziękuj wam pi knie", i wypiek~~ł~~**

Ada z Mad patrzy~~ł~~ za nim, jak pobieg~~ł~~w stron ko cio~~ł~~. šA mo e to by~~ł~~ jaki królewicz przebrany za ma~~ł~~ego g~~ł~~domora?" spyta~~ł~~ Mada. Na to Ada: š**A mo e, tak jak mówi~~ł~~dzi ksi dz, Pan Jezus przegapiony przez wgapionych w smartfony."**

[koniec opowiadania.]

A: Sama nie wiem, czy i ja nie przegapi~~ł~~bym takiego ma~~ł~~ego g~~ł~~dnego, cho nie mam smartfonu i nie chodz jak zombie po ulicy.

AS: No taaak. Kto jak kto, ale ty masz bardzo uwa ne bystre lepia.

A: **Dlatego chcia~~ł~~abym by takim anio~~ł~~em przebiera cem i przebiera si za takich malutkich, biedniutkich, cichutkich, co si boj tych wielkich, strasz cych ich, albo oszukuj cych jak ten czardziej Oz z bajki o Dorotce.**

AS: *To jeszcze w t bajk chciałyby wej ? W niej za kogo by si nagle przebrały?
Za t wielk straszni wied m , której tak bardzo bały si czarodziej z Oz?*

A: *No, wiesz, anioł przebrany za wied m ? Anioł tak nisko nie upadaj , no i nikogo nie
strasz !*

AS: *No tak.*

A: *A ci czarodziej, czarownice dlatego strasz innych, bo sami s wci pełni strachu!*

AS: *Tak.*

A: *Albo oszukuj innych, bo tak naprawdę to s tylko jak strachy na wróble. Ale ja do nich
starannie przegapiam i nie wgapiam si w jakie filmy o nich.*

AS: *No dobrze, a co powiedziałyby temu panu od zbierania na chore dzieci i tej pani od
głodnych sierotek, gdyby ci przep dzili i musiałyby postawi im jedynk z dostrzegania,
odgadywania i kochania? A mo e jednak szóstka , gdyby mieli takie uwa ne oczy i dobre
serca?*

A: *Wiesz, co bym im powiedziały?*

AS: *No, co?*

A: *Prostu: „Do zobacenia u Pana Jezusa, który mnie tu przesłaskontrolowa . Ocena
jest ju wpisana do niebieskiego dziennika na wieki wieków, amen.”*

AS: *Ahaa!*

A: *I wcale bym nie pokazały, e jestem aniołem. Po co? Niech si zdziwi kiedy !
Strasznie jestem ciekawa, jakie b d mieli min , gdy stan przed Jezusem i całym jego
królestwem.*

AS: *I ja jestem ciekawy.*

6.3.2 BUDOVÁNÍ OBRAZU SPRÁVNÉHO K ES ANA A MISIÓNÁ E

D lefitým úst edním tématem, které se objevuje v mnoha dílech po ad , je p edstavení
správných vlastností a správného jednání, jeff by m l každý k es an mít. S tím hodn
souvisí i p edstava o vlastnostech malého misioná e, jehoř úkolem je podílet se na
Papeřském misijním díle d tí (dále jen PDMD) a reprezentovat tak svou p íslu-nost
ke katolické církvi. Ve-kéré dobré vlastnosti a jednání jsou, jak ufl bylo zmín no
v p edchozím oddílu, vstupenkou do nebe. V této ásti se budu zabývat spí-e **dobrými
vlastnostmi a jednáním, které jsou ve vztahu k druhým lidem a spole nosti.** Takové

jednání může mít **zásadní vliv na pozitivní vnímání k es an a jejich práce**. Pomáhá tak nejenom samotným věřícím ve spasení, ale také k dobrému fungování společnosti.

6.3.2.1 DOBRÉ VLASTNOSTI A DOVEDNOSTI SPRÁVNÉHO K ES ANA A MISIONÁŘE

Správný k es an a misionář musí oplývat určitými vlastnostmi, které jsou **důkazem jeho mentální a duchovní vysplosti**. Tyto vlastnosti jsou prezentovány jako **nutný předpoklad** pro vykonávání činnosti misionáře a představitel katolické církve.

Tyto vlastnosti se zabývá především po ad Dzieci Dzieciom Misji, jenž představuje činnost PDMD a jeho členů. Na malého misionáře jsou kladeny různé nároky. Výsledkem jeho snahy je naplnit by tak měl být **ideál dítěte, které se místo o sebe a své vlastní potřeby zajímá o potřebné lidi ve společnosti a ufl doma nebo v zahraničí**. Nejlépe tyto nároky ilustrují formační programy PDMD. Příkladem prezentace ideálních vlastností mohou být nahrávky **2017.10.27.ddm_cas_formace** a **2018.10.26.ddm_formacni_program_na_2019**:

*W tej chwili praca nawiazuje do pojawiania czegoś przy okazji temacie zaproszenia do kształtowania postaw, które na potrzeby tegorocznej formacji nazwany zostały **Misjonarz z charakterem**. I tak chciałabym wam powiedzieć, że już w tym czasie mówili my na temat misjonarza z charakterem, **który rozwija w sobie pilność**. Bo rozpoczęli my przecież czas nauki! A więc jest to też w tym czasie poznawania, zgłębiania tajemnic nie tylko naszej wiary, ale też pogłębiania naszych wiadomości na temat wiata i tego wszystkiego, co nas otacza i co jest nam potrzebne, aby my mogli wzrastać w m droci. Pa dziernik to czas modlitwy. **Rozwijamy w sobie miłość: miłość do modlitwy, miłość do drugiego człowieka, miłość do Słowa Bo ego**. Listopad to czas budzenia i rozwijania talentów. Misjonarz z charakterem **rozwija w sobie konsekwencję i wytrwałość**. Myślę, że jest to ważne dla każdego dziecka, które należy do Papieskiego Dzieci Misyjnego Dzieci. Grudzień - czas dla innych. Misjonarz z charakterem **jest pomocny i rozwija w sobie troskę o innych**. Grudzień, to będzie przygotowanie do kolowania misyjnego. Przez cały czas adwentu będziemy przygotowywać się do tego, aby **jak najlepiej pomóc dzieciom w Syrii i Libanie**. Bo kolownicy misyjni będą starali się przybliżyć wszystkim, do których się uda co w sytuacji dzieci w Syrii i Libanie. Myślę, że to jest też bardzo ważne, bo w tym czasie Pan Jezus zaprasza każdego z nas do współpracy **w czynieniu wiata lepszym, tak i przez***

obdarowywanie innych. A co wa niejsze, obiecuje nam, **e obdaruj c innych, sami staniemi si bogatsi a tak e do wiadczymi rado ci.** Bo wi cej szcz cia jest w dawaniu, a ni w braniu. Dlatego z rado ci wyruszmy w orszakach kol dników misyjnych, aby pomóc naszym kolegom i kole ankom, którzy na skutek wojny ucierpieli bardzo wiele. Stracili praktycznie wszystko. Nie maj domów. Nie mog si uczy . Ich ycie jest bardzo trudne, bo z trudno ci te zdobywaj codzienny pokarm. Stycze - czas misji. Misjonarz z charakterem **jest odpowiedzialny.** I mo e szczególnie w tym miesi cu chcemy podzi kowa za wszystkich małych misjonarzy. Bo w uroczysto Objawienia Pa skiego, 6 stycznia, Papieskie Dzieł Misyjne Dzieci obchodzi swoje patronalne wi to: Misyjny dzie dzieci. W tym te dniu przyjmowani s nowi członkowie tego dzieł. Towarzyszy temu uroczysty obrz d, wi c zach cam wszystkich, którzy by si chcieli w€ czy w Papieskie Dzieł Misyjne Dzieci, aby rozejrzeli si dobrze. Mo e w waszej szkole, w parafii jest taka grupa. Mo e by cie chcieli w€ nie w€ czy si w to dzieł, aby pomaga swoim rówie nikom w krajach misyjnych i nie tylko, bo misjonarz jest misjonarzem wsz dzie tam, gdzie go posy€ Pan Bóg. Tema w miesi cu lutym, to: **Dbaj o siebie.** Misjonarz z charakterem **pachnie Bogiem.** W miesi cu marcu tematem jest czas nawrócenia. Misjonarz z charakterem **zdobywa miłsierne serce.** W kwietniu tematem b dzie czas dotkni cia nieba - eucharystia. Misjonarz z charakterem **zawsze dzi kuj** . Dzi kuj za dar eucharystii, za dar spotkania z Panem obecnym pod postaciami chleba i wina, za dar tego, e mo e uczestniczy wtedy, kiedy chce w eucharystii. Jezus zawsze czeka i zaprasza. Miesi c maj, to czas dla rodziny. Misjonarz z charakterem **ma ducha rodzinnego.** My l , e ju wiele razy rozmawiali my na temat wi zi rodzinnych, jak e one s wa ne, jak powinni my modli si za nasze rodziny, jak powinni my te w tych rodzinach mówi o Panu Bogu, aby jak najpi kniej i najpełniej y . Do tego w€ nie zach ca nas miesi c maj. I miesi c czerwiec - czas odpoczynku. Misjonarz z charakterem **umie m drze odpoczywa** . Tak wi c wygl da ten rok formacji, w którym to roku b dziemi mówili o czasie misji. B dziemy mówi o czasie nauki, modlitwy, talentów, o czasie dla innych, czasie dla siebie, czasie na nawrócenie i popraw , o czasie eucharystii, o czasie dla rodziny. Wykorzystajmy ten czas dla Pana Boga i dla drugiego człowieka. [6:44 - 12:09]

Witam serdecznie wszystkich małych misjonarzy! Witam was w nowym roku szkolnym, w nowym roku formacji. Dzi kujemy Panu Bogu za czas wakacji, za szcz liwy powrót do szkoł, za mo liwo zdobywania wiedzy i rozwijania talentów. Za wszystkie dobra i €ski,

którymi nas Pan obdarza każdego dnia. Kiedy z nas chciałoby na pewno Panu Bogu powiedzieć wiele słów wdzięczności ci za to wszystko, co dla niego czyni każdego dnia. Ale my jako misjonarze **jeszcze wikszo gorliwo ci i rado ci przystępujemy do nowego roku formacji.**

Za nami już miesiąc wrzesień, a więc pierwsze spotkania ognisk misyjnych i pierwsze nasze zetknięcie się z tematem tegorocznej formacji wszystkich dzieci należących do Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci. **A tematem będzie owoce Ducha w tym i w każdym miesiącu będzie związane z konkretnym owocem Ducha w tym.** A jakie są owoce Ducha w tym?

W tym Paweł w liście do Galatów mówi tak: **„Owoce zaś Ducha jest miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobro, wierność, łagodność, opanowanie.”** Takie są owoce Ducha w tym i będziemy z nimi spotykać się każdego miesiąca. Z różnym owocem rozmawia, co znaczy owoc Ducha w tym miłość, pokój, radość, ale te będą nam towarzyszyły konkretne osoby, które będą nam pomagały zrozumieć ten dar Ducha w tym. **„Będzie to i wasi rówieśnicy i będzie to wiary i słuchajcie Boga.”** Dlatego wszystkich was serdecznie zachęcam do uczestnictwa w każdym spotkaniu misyjnym waszego ogniska, a potem byście tymi owocami i tym, co poznacie w czasie tych spotkań, dzielili się ze swoimi rówieśnikami i wszystkimi, do których Pan Jezus was polecił. Duch w tym niech wstąpi w nas! Niech nas ożywia! Niech nas prowadzi! I niech nam pomaga poznawać jego drogi! **Panie Jezu, ty obdarzasz mnie swoją miłością ci. Spraw, aby mogły do Ciebie przychodzić także te dzieci, które jeszcze Ciebie nie znają. Spraw, by misjonarze zanieśli im dobrą nowinę o zbawieniu. Pragnę uczestniczyć w PDMD i wspomagać modlitwy i ofiarów równieśników w krajach misyjnych. Bógostawmy mu postanowieniu, amen! Jest to modlitwa dziecka należającego do PDMD, ale my także, w tych modlitwach mogą się włączyć wszystkie dzieci, a szczególnie te, które w tym momencie słuchają naszej audycji.**

Jak mówiłam na początku, kiedy miesiąc będzie po wasich cony jednym z owoców, darów Ducha w tym. I w miesiącu październiku będziemy poznawać owoc Ducha w tym, jakim jest wierność. **„Wierność to wypełnianie zawsze i wszędzie tego, co lubowali my lub obiecali my. Słowo to oznacza również bycie podobnym do wzoru. Często słyszymy: Jesteś podobny do mamy i taty, czyli wiernie przypominasz rodziców. Jeśli do kogoś się upodobniamy, to zaczynamy ubierać się jak on, mówić jak on, jeść podobne rzeczy. Ale to nie wszystko. Aby wiernie upodobnić się do człowieka, trzeba też być tak, jak on.** I w tym miesiącu przybliżyły sobie postać Natalys Vidal Menéndez, dziewczynki, która pochodziła z Kuby, która urodziła się nieopodal Santa Cruz del Sur na Kubie w 1979 roku.

Była to matka Kubanka, ale bardzo mocno przyczyniła się do rozwoju PDMD na całej wyspie. I dla wielu swoich rówieśników stała się wzorem misjonarki.

W miesiącu listopadzie owocem Ducha wi tego, który b dziemy poznawa i zgębia , b dzie uprzejmo . **Z uprzejmo ci bardzo mocno związane jest dobre wychowanie.** I czy sto te sęszymy takie sęwa, e to jest dobrze wychowany człowiek, dobrze wychowane dziecko, e potrafi się zachowa . **Wiele takich dobrych przepisów i zasad uczymy się w życiu i przez życie. Grzeczno ci i uprzejmo ci nigdy nie jest za du o. Ka dy lubi przebywa w towarzystwie miłych i uprzejmych.** Osob , która nam b dzie towarzyszyła w tym miesiącu, b dzie matka Tereska od Dzieci tka Jezus, patronka misji. Tereska od dzieci stwa pragn ła zosta siostr zakonn . **Uprzejmo , jak ju powiedzieli my, jest owocem Ducha wi tego, dzi ki któremu widzimy bardzo wyra nie, e obok nas jest drugi człowiek.** I tak te czyniła to w swoim życiu i w swoich modlitwach wi ta Tereska. Modliła się za tych, którzy s blisko, i za tych, którzy s daleko.

Jaki owoc b dziemy zgębia w grudniu? **Pokój nie oznacza tylko brak wojny, ale te atmosfer yczliwo ci, dobroci, mił ci. Ka dy chrze cianin ma się stara , eby dookoła niego zawsze był rado , zaufanie i pokój. B dziemy przynosi innym pokój na tyle, na ile w życiu b dziemy kierowa się mił ci do drugiego człowieka. Pokojem możemy dzieli się z innymi poprzez uśmiech, dobre sęwo, miłe gesty, dobre czyny. Naszym zadaniem jest łagodzenie konfliktów, zatargów, sporów i kłótni, które mog się wydarzyć w naszym rodowisku. Mamy dba o to, eby ludzie nie zadawali sobie bólu.** W tym miesiącu b dziemy poznawali biografi sęgi Bo ego Matteo Farinie, który urodził się w 1990 roku w Avellino. Chłpiec wzrastał w bardzo kochającej się rodzinie opartej o mocne wartości chrześcijańskie. Od najmłodszych lat był dzieckiem niezwykle posłusznym, pogodnym i otwartym na ludzi. Ciekawił go wszystko, co go otaczał. Szczególnie interesował go ywe stworzenia, nawet te najmniejsze. Ci, którzy go znali, mówili o nim: **ś/agodno i dobro , które stały się człowiekiem.** Cechy te towarzyszyły mu w ka dej chwili życia.

Owocem Ducha wi tego, który b dziemy rozważa i który b dziemy pogębia w styczniu, b dzie rado . **Rado pochodzi od Ducha wi tego sprawia, e dostrzegamy dobro i piękno wokół siebie, w sobie i w ludziach.** Z takim rado ci uśmiechem zyskuje moc, która może na rozjaśnić czyj dzień , poprawi nastrój bliskiej lub całkiem obcej osoby. **O wiele wi ksz moc ma rado człowieka. A najwi ksza i najtrwalsza to ta, którą daje Pan Bóg.** On w obdarowywaniu nas rado ci jest niezwykle hojny. Taka wca nie prawdziwa rado Bo a uaktywniała się w życiu pewnej dziewczynki z Nadwódek koło Plocka. Paulinka

Walczyk była mała misjonarką. Wcale nie miała łatwego życia. Miała bardzo dużo kwasów do pokonania. Ale ona znalazła swój sposób, aby wygrzewała się w wietrze i ciepłe miłowała Pana Boga i czerpała z niej mnóstwo radości, a potem promieniowała nią na rodzinę i przyjaciół. Z tą radością dotarła nawet do Sekretariatu Krajowego PDMD poprzez listy. I mimo iż zachorowała, im bardzo mocno cierpiała, to radość jej nie opuszczała.

Miesiąc luty - to owoc **cierpliwości**, a zatem zachęcam was, wierni w Panu, abyście postowali w sposób godny powołania, jakim zostaliście wezwani. Z tą pokorą i cichością, z **cierpliwością znosić siebie nawzajem w miłowaniu**. Tak mówi wam w liście do Efezjan. Osoba, która w szczególny sposób została obdarowana owocem cierpliwości i łagodności, była Chiara Badano, która w dzieciństwie mogła poznać w tym miesiącu lutym, w czasie spotkań formacyjnych.

Owocem Ducha w tym miesiącu marcu będzie miłowanie. **„Miłowanie jest cierpliwa, łaskawa, nie szuka poklasków, nie zazdrości, wszystko znosi.”** Tak pisze wam w liście do Koryntian. A osoba, która w tym miesiącu szczególnie będziecie poznawać, będzie Ania Szczęsna, mała misjonarka, która tak się modliła: **„Panie Jezu daj mi siłę, bym mogła zdobywać wiedzę. Matko nasza Maryjo, bądź naszą nadzieją. A gdy zgrzeszymy, wypraszaj przebaczenie u Boga w imię tego. Aniele stróżu mój, bądź przy mnie zawsze, w domu i w szkole. Boże, panie mój, obroń mnie od zła wszelkiego i zachowaj od niego brata mego. Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi w imię tego, jak było na początku, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.”**

Owocem Ducha w tym miesiącu kwietniu będzie opanowanie. **Opanowanie jest trudną sztuką zachowania spokoju w sytuacjach, które rodzą w nas napięcie, stres, a nawet lęk.** Owoc opanowania jest trudny do zdobycia nawet dla dorosłych. A w tym miesiącu będziecie mogli zobaczyć, jak poradziła sobie z tym owocem pewna dziewczynka Anne de Guigné, siostra Bożona. Urodziła się we Francji i która nie była od początku grzecznym, posłusznym dzieckiem. Ale wszystko się zmieniło, kiedy zginął jej tato w czasie okrutnej wojny. Wtedy Anne znosiła to wszystko bardzo dzielnie a w swoim pamiętniku napisała: **„mierzący taty przemieniła moje życie. Odtąd będzie już nowa Anne, zupełnie niepodobna do tej, której wcześniej postawienie dzieliło mnie zawstydzona. W cierpieniach zrozumiałam, czego dobrego Bóg ode mnie oczekuje.”**

W miesiącu maju, będziemy rozwijać owoc Ducha w tym **dobro**. **Słowo dobro czy dobro, to jedno z bardzo często używanych przez nas słów.** Gdybym zadała wam pytanie, co dla was znaczy słowo by dobrym, dobro, na pewno usłyszałybyście wiele ciekawych odpowiedzi. Słowo dobro jest też mottem wielu z was. I jednym z takich wam tych,

których poznacie w miesi cu maju, b dzie wi ty brat Albert Chmielowski, który lubi€ mawia , **e trzeba by dobrym jak chleb**. A dobrze wiemy, jak bardzo smakuje nam chleb, jak bardzo pragniemy tego chleba i jak jest on niezwykle wa ny w naszej kulturze.

I miesi c czerwiec, owoc Ducha wi tego - €agodno . **By €agodnym, ale nie naiwnym, wcale nie jest €atwo. Trzeba nam si nieustannie modli o to, by my byli €agodni**. I w tym miesi cu b dziemy mogli pozna posta Laury Vicuñi, dziewczynki, o której mówiono, e jest uosobieniem €agodno ci, chocia temperament mia€a bardzo ywy. By€a od was niewiele starsza. Pochodzi€a z Chile, ale mieszka€a w Argentynie.

Tak wi c doszli my do ko ca naszego roku formacji. Ka dy miesi c b dzie bardzo ciekawym poznawaniem owoców Ducha wi tego i my l , e b dzie te bardzo wa nym zg€bianiem, jak mo emy y tym owocem, wprowadza go w codzienne ycie, rozwija w sobie i w innych. [1:07 - 14:45]

Z vý-e uvedených ukázek je patrné, že dobrý k es ana a misioná má za **úkol v sob rozvíjet cnosti, pomáhat druhým a obdarovávat je radostí**. Odm nou je mu potom radost druhých. S tím souvisí i dal-í d lefitá v c pro správného k es ana a misioná e, a tím je správné jednání.

6.3.2.2 SPRÁVNÉ JEDNÁNÍ

Aby se dít mohlo pokládat za správného k es ana a misioná e, musí podle toho **také jednat**. Od správné k es ana se o ekává, že **bude nezi-tn pomáhat druhým**. Pomoc bližním je mimo jiné jedním z d vod , které pomáhají ve spáse du-e. Krom pomoci druhým je pro správného k es ana **nezbytné, aby jej primárn zajímali v ci církevního charakteru p ed sv tskými** - tzn. myslel hlavn na církevní svátosti, pomoc církvi a posléze i t m dal-ím.

P íklad správného jednání p edstavuje nahrávka **2016.09.28.ddm_spravny_misionar** s základními p edpoklady a desaterem:

*Do czego zobowi zuje si ka de dziecko, które przyst puje do PDMD? **Deklaruje, e ochotnym sercem b dzie wype€nia trzy bardzo proste postanowienia**. Pierwsze: **codziennie pami ta w modlitwie o dzieciach z krajów misyjnych**. Drugie: **stara si ofiarowa w ich intencji dobre uczynki umartwienia i wy yczenia**. Trzecie: **dzieli si***

z nimi ofiar materialn , która jest wynikiem duchowych wyrzecze , które cz sto polegaj na tym, aby sobie odmówi jakie przyjemno ci, naprzykład cukierków, lodów, batonika lub paczki chipsów a ich równowarto od y do skarbówki.

Dzieci nale ce do PDMD maj równie swoje zasady. Tak jak dziesi przykaza Bo ych, które znaj wszystkie dzieci, tak równie dzieci uczestnicz ce w tym dziele maj dekalog, czyli wskazówki, jakim dzieckiem powinno by dziecko znaj ce Jezusa, jakim powinno by człowiekiem i jak post powa . Pierwsze: W ka dym swoim rówie niku dostrzega brata. Drugie: Zna Jezusa, kocha jak Jezus, nie wstydzi si mówi o Jezusie. Trzecie: Modli si codziennie do Boga za swojego ojca, za swoich braci, dzieci całego wiata i pragn , by one mogły pozna swoj matk Maryj . Czwarte: Zawsze u ywa słowa dzi kuj . Pi te: by szcz liwym, e mog dawa i e inni mog by szcz liwi z powodu dzielenia si ze mn . Szóste: Potrafi cieszy si , e mo e s y innym. Siódme: Wiedzie , e człowiek jest wa niejszy ni pieni dze. Ósme: By hojnym mimo i jest to zwi zane z [? 5:10]. Dziewi te: W ka dej trudnej sytuacji szuka rozwi za i je znajdowa . Dziesi te: My le zawsze w liczbie mnogiej - my. [3:07 - 5:20]

Základem pro napln ní pomoci jiným lidem je modlitba za n . Malí misioná i mají své modlitby, kterými se snaží u Boha Ježíše Krista vyprosit smilování nad lidmi flijícími v nouzi. Také se modlí za své bratry ó misioná e, kte í t mto lidem pomáhají (nahrávka 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani):

Dziewczyna 2: To proponuj , zanim si rozejdziemy, by my pomodlili si za naszych rówie níků z krajův misyjných modlitw , któr naučím si w dnu misyjným Biaého tygodnia:

Ja jsem szcz livy, bo mam Jezu tebe. Ale s te děti, a ile ich nie wiem, které tebe nie znaj , o tobie nie s s a z pewno ci bardzo pozna by ci chca. Cho lat mam niewiele, chc pomaga innym, bo wiem, e w ko ciele w jedno si ezymi. Chc , by moim braciom i siostram z daleka wystarczy ry u, nie zabrak mleka. Codzienna modlitwa i drobne ofiary, to dla misjonarzy moje skromne dary. Panie, sprav, by wszystkie děti ci pozna i jak ja w komunii z tob si spotka.

Amen

Siostra: Wspomnimy te dzisiaj przypominan wi t , prosz c, by wstawia si za dzie mi, které w tym roku po raz pierwszy przyj y albo te jeszcze przyjm Pana Jezusa w komunii wi tej. Bógosławiona Imeldo Lambertini,

Módsi za nami!

Zuzana: I za dzie mi pierwszokomunijnymi. [8:22 ó 9:26]

Pomoc druhým v dal-í fázi probíhá prost ednicvím sbírek. Konkrétn v PDMD se sbírají peníze na pomoc d tem v ur itých misijních zemí. Správný misioná by nem l váhat a navzdory nep íjemnostem se v t chto sbírkách ú astnit, protofe tím velmi pot -í Ježí-e Krista, jak ukazuje nahrávka **2018.01.05.ddm_papezske_misijni_dilo_deti:**

Chcemy te podzi kowa za Papieskie Dzieó Misyjne Dzieci, poniewa 6 stycznia obchodzili my nasze wi to patronalne - Misyjny Dzie Dziecka. W tym dniu wiele dzieci zostaje przyj tych do dzieó misyjnego, by przez swoj prac i obecno zarówno w parafii, jak i w szkole przybli a innym problemy i sprawy dzieci w krajach misyjnych. Ja my l , e ta inicjatywa kol dników misyjnych to dobra okazja, aby uwra liwi dzieci i dorosých na spraw misji. Nas to troch kosztowaó pracy, by wyczu tekst, którym chcieli my gósi dobr nowin , ale te dawaó rado , e ten trud mo emy ofiarowa w konkretnych intencjach, ale te sprawi rado ludziom, którzy nas przyjmowali. W ka dym domu zostawili my pami tkowi obrazek w sztaóie otwartych dóni. Mo na by powiedzie : serce na dóni.

A mo e przypomnijmy jeszcze raz, kogo wspomagamy przez tegoroczne kol dowanie?

Dzieci z Syrii i Libanu!

... [opis warunków yczowych w Syrii i Libanu]...

To bardzo smutne historie! Sýszaóam, e niestety w wielu miejscach wiata tak bywa codzienne ycie dorosých i dzieci.

St d nasza pomoc dzieciom mieszkaj cym na tamtych terenach.

Ale wiecie co? Ja sýszaóam, i to jest niesamowicie radosna wiadomo , e w Libanie dzieó PDMD!

Pomimo wásnych kópotów i potrzeb liba skie dzieci przychodz z pomoc zarówno syrijskim s siadom, jak i innym dzieciom wiata, naprzykad w Etiopii, Sudanie czy w Indiach.

e mali misjonarze nie szcz dz sió by nie rado i nadziej swoim rodzinom i mieszkacóm swojego kraju, ale tak e tym, którzy cierpi z powodu wojny, gódu prze ladowa i niesprawedliwo ci.

Bior c udziaó w tegorocznej kol dzie misyjnej, zbieramy wysióki dzieci z liba skiego PDMD oraz ich syrijskich rówie níków, którzy cierpi z powodu wojny i ich skutków.

Kalina wczynie wspomniaci, e jako pamitki kol dowania zostawili my obrazek otwartych dtoni. A mo e przypomnijmy, co oznacza ten gest, bo pewnie nie wszyscy radiosuchacze o tym wiedz .

Dobry pomysci

To ja ju mowi ! Otwarte dtonie nawizuj do gestu braterstwa, przekazywania znaku pokoju, i mowi : ŒNie bój si ! Jestem gotów ci pomóc!ö

[?] wciska piaci [6:08 - 6:10], ale wyciga je otwarte ku drugiemu czlowiekowi.

*Dlatego i my, mali misjonarze, przychodzcie do domu z kol d i z sercem na dtoni. I wiedzcie o problemach rownie ników z Syrii i Libanu, **chcemy im pomóc na ile potrafimy.** Przecie adne dziecko nie powinno cierpiec z powodu zawiści i ztoni i konfliktów pomiędzy dorosłymi!*

...

*wiatowy Dzień Misyjny Dzieci, to patronalne wiaty to PDMD. Ustanowiłgo papie Pius XII. w roku 1950. Tego dnia czymisi z dziećmi całgo wiaty na modlitwie w intencji rownie ników w krajach misyjnych. **W ten sposób chcemy im ofiarowa najcenniejszy prezent - modlitw . Przygotowujemy liturgi mszy witej, piewamy psalm, odczytujemy modlitw wiernych, niesiemy w procesji dary.** Na czas liturgii, raz na koniecznoci ze wszystkimi dziećmi wiaty, ubieramy si w stroje w piaci kolorach symbolizujce piaci kontynentów.*

...

*Tego ty dnia dziakujemy Panu Bogu za czas kol dowania i w procesji zbieramy i przynosimy uzbierane podczas kol dowania pieni dze. **Ka dy z nas mo e wraz z puszk z pieni kami ofiarowa Bogu rado , ale te i trud, którego do wiazy podczas kol dowania.***

...

*A ja wam powiem, e **Pan Jezus jest pewnie bardzo z was zadowolony!** Z waszego zapaaci misyjnego i chci pomagania innym! ... I kiedy czynicie dobro innym, czynicie to samemu Jezusowi. A on przemienia wasze serca i te staj si przepecone dobrem i Bogiem. **Macie wtedy serce jak symboliczny obrazek, który zostawili cie w domach podczas kol dowania** - na otwartych dobrych dtoniach. A dobro zawsze rodzi dobro, i wtedy zawsze jest powód do wiatowania. [1:53 - 9:09]*

Krom ú asti na sbírkách lze projekt pomoci dít i jinak, například **vlastním penějším darem** (nahrávka **2018.05.11.ddm_prvni_prijimani**):

Dívčiny: Pane! Starajme si i my pít gnowa w sobie tak rado i miš, które pšyn ze spotkania z Panem Jezusem, jak mieli my w dniu pierwszej komunii wi tej.

Dívčiny 2: A pami tacie? Wtedy przynie li my do kościoła koperty, w których były pieni dze dla dzieci z krajów misyjnych.

Zuzana: Tak. Mój brat teraz te ma tak kopert. W dniu, w którym j dostał powiadzić rodzicom, e po komunii z otrzymanych pieni dzy b dzie chciał kupi sobie mi dzy innymi nowe gry komputerowe, ale e z jednej albo dwóch zrezygnuje i przeka e te pieni dze dla dzieci z krajów misyjnych.

Chłopak: Super pomysł! Znaczy to o dobrym sercu.

Dívčiny: Wiecie co, ja ju dzisiaj musz i, bo obiecałm s siadce, e zrobi jej zakupy przed wejciem na nabo e stwo majowe. [7:39 - 8:21]

Pomoc druhým je také prezentována **pomocí p íklad** lidí, kteří tak inili (nahrávka **2018.02.04.dzk_zazraky**):

Pan Jezus pragnie, aby i dzisiaj wszyscy ludzie pomagali sobie nawzajem. Takich dobrych ludzi, którzy ch tnie pomagaj s abym, jest du o. Wielu z nich znamy dobrze.

...

Inne znane nazwisko, to Matka Teresa z Kalkuty, misjonarka oddana bez reszty ubogim, chorym, umieraj cym. Ona ich karmiła, leczyła i dopiero potym mówiła im o Jezusie. [11:44 - 12:48]

Nedílnou sou ástí pomoci je také **hlásání evangelia**. Vždy p ece spasením fle být jenom te, kdo v í v Boha a Ježíše Krista. K takovému jednání motivuje nahrávka **2018.01.14.dzk_ucen_Jezise_Krista**:

Panie Jezuu, uczy mnie swoim na ladowc i wiernym s łog, który potrafi opu ci wszystko dla swego mistrza i pana. Daj mi prawe serce, szczere wejrzenie, dobre s łowo i pomocn d e, abym potrafił straci swoje ycie dla ciebie, Panie, i dla twojej ewangelii!

By uczniem Pana Jezusa, to dawa o nim wiadectwo s łowem i yciem wsz dzie, gdzie jestem: w domu, w szkole, w czasie nauki i zabawy.

Czy wida po mnie, po moim zachowaniu, e jestem uczniem Pana Jezusa?

Kiedy najmniej widać, co robi, aby być lepiej. [10:09 - 10:53]

Sou částí správného jednání správného k es ana a misioná e jsou **také v cí, které by d lat nem I**. Jedná se p edevším o d raz na **oddání se svému poslání a okolní sv tské v cí** (jako zábava a pot –ení) **stav t do pozadí** (nahrávky 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani a 2017.05.12.ddm_Velikonoce):

Siostra: Rozpocz li my najpi kniejszy miesi c maj i wszyszy ju pewnie wiecie, dlaczego jeste my bardzo rado ni?

Zuzana: Tak, tak ja ch powiedzie ... bo ju niedugo wakacje!

Siostra: Oj Zuzia! Ty to masz zawsze poczucie humoru!

Zuzana: A tak, bo rado zawsze wychodzi mi na zdrowie. Ale siostra pewnie my li o innej rado ci.

Chopak: Niech zgadn ! Chodzi o spotkanie z Matk Bo ?

Siostra: Tak. Maj to miesi c szczególnie po wi cony Matce Bo ej. Ale ja bym chciaa dzisiaj porozmawia jeszcze o innej rado ci.

Dziewczyna: A to ciekawe! I jaka mo e by jeszcze inna rado majowa?

Zuzana: Ja si chyba domy lam, bo mój brat ma w najbli sz niedziele pierwsz komuni wi t i z tego powodu jest bardzo radosny.

Siostra: I to jest trop, którym pójdziemy! A pomo e nam w tym mda dominikanka, bgosawiona Imelda Lambertini.

Dziewczyna 2: To my dzisiaj siostrze pomo emy, bo przygotowuj c si do pierwszej komunii wi tej poznali my troch t wi t . [1:32 ó 2:31]

Co prawda mamy jeszcze niewiele lat, ale ju conajmniej od kilku namiarem naszych mo liwo ci wiadomnie prze ywamy wi ta wielkanocne. Nie my l tylko o zaj czku z czekolady i kolorowych pisankach, ale o tym, co Pan Jezus nam uczyni€przechodz c przez m k , mier i zmartwychwstanie.[1:49 - 2:09]

Správný k es an by tedy místo sv tských v cí **m I vykonávat v cí, které jsou spjaty s církví a liturgickým rokem**, například s obdobím Velkého postu (nahrávka 2018.02.20.kp_postni_obdobi):

*MiŃ radiosłuchaczu, zaakcencuj podwójny charakter Wielkiego Postu! Na oŃarzyku pozbawionym wszelkich ozdób **poŃ naczynie z wod wi con i popioem**. Woda wi cona b dzie przypomnieniem wody chrzcielnej, któr zostali my obmyci z grzechu i wprowadzeni do wspóŃnoty ko cioŃi. **egnej si wod wi con wychodz c rano do szkoc i kad c si spa** . Natomiast **popioem** by przypomnieniem potrzeby pokuty polegaj cej na znienawidzeniu grzechu jako obrazu Bo ej. Popioem te zach ca do modlitwy za grze ników. Pami taj o nich, gdy jeste na drodze krzy owej, gorzkich alach czy rekolekcjach. **Zach cam ci do piewu pie ni pokutnych, do prze ywania chwil ciszy i skupienia bez radia i telewizji.** [10:09 ó 11:09]*

6.3.3 BUDOVÁNÍ POZITIVNÍHO OBRAZU CÍRKVE

Obsah nahrávek po ad pro d ti v rádiu Maryja se v pom rn hojně mí e zam oval i na budování obrazu církve. Tendence tohoto obrazu jsou takové, aby se co moŃná nejvíce ukázala **d leŃitost katolické církve a uŃl z hlediska víry a církvevního Ńivota, tak i z hlediska sociální a hmotné pomoci**. Zobrazení katolické církve v po adech pro d ti je zcela pozitivní. Katolická církve plní úlohu prost edníka ke spasení a pravidelného o i– ování h ích a dále pak subjektu, který pomáhá pot ebným lidem nejenom doma, ale i v zahrani í. Útoky na p ípadné protivníky v podob jiných vyznání, sv tské moci a necírkvevních subjekt zabývající se hmotnou a sociální pomocí, byly minimální. Standard pro budování pozitivního obrazu (vzhledem ke konkurenci) ilustruje následující tabulka:

	My	Oni
Pozitiva		
Negativa		

V p ípad po ad pro d ti v rozhlasové stanici Radio Maryja v–ak tento standard úpln neplatí. V t–ina díl po ad se sice snaŃí prezentovat katolickou církve s **maximálním mnoŃstvím pozitiv** a jen **minimálním mnoŃstvím negativ**, ale v t–inou se **neprojevila výrazn j–í zájem o konkurenci**. Výjimku tvo í nahrávka **2017.11.23.as_carodejove** (celý p epis viz str. 107 ó 109), která jasn úto í na konkuren ní neziskové organizace zabývající se zdravotní a sociální pomocí.

6.3.3.1 CÍRKEV JAKO PROSTĚDNÍK K CESTĚ DO NEBE

Jedním z hlavních úkolů sebe prezentace je posílení teze, že církev slouží **jako instituce nezbytná pro spasení**. Z nahrávek je patrné, že pokud se bude člověk k pravidelnému účastování církevních svátostí, tzn. chodit na mše, ke svatému přijímání, ke svatému zpovědi atd., není v žádném problému v tom, aby se po smrti dostal do nebe. Pokud ale ke svátostem nechodí, ztrácí tím automaticky lásku Boha.

Příkladem může být jistě několikrát uflitý fragment nahrávky **2017.02.21.kp_hrisnici**:

Zosia i Krysia były serdecznymi koleżankami. Mieszkały w jednym domu. Razem się uczyły, razem bawiły. Tak jak inne dzieci i one w każdy pierwszy piątek miesiąca przystępowały do spowiedzi i komunii w tej. Różnie jednak korzystały z tych sakramentów, które otrzymały. Krysia, która naprawdę szczerze kochała Pana Jezusa, starała się być zawsze dobrą, grzeczną, obowiązkową, dlatego mogła też często przyjmować Pana Jezusa w komunii w tej. I to drogą pomnażała w sobie sakramenty w niej.

Zosia była inna. Trochę roztrzepana i trochę zapominała o Chrystusie. To rodziców nie posłuchała, komu krzywdę wyrzuciła, ale zachowała się w kościele, na lekcji religii nie poszła. Nic w niej dziwnego, ale i sakramentem Bożym trochę traciła. [9:35 - 10:28]

Dále také fragment nahrávky **2017.03.26.dzk_ciste_srdce_a_oci**, kdy svátosti v katolické církvi pomáhají k nápravě :

Teraz w Wielkim Poście mamy szeroko otworzyć nasze oczy, uszy a przede wszystkim serca, by kogo usłyszeć ?

Jezusa Chrystusa!

A dlaczego? W jakim celu?

By nawrócić się ze złej drogi. By dzięki Jezusowi przemienić się z dzieci ciemności w dzieci światła ci przystępujcie do wzięcia tych sakramentów, zwłaszcza spowiedzi w tej, eucharystii, ale również uczestniczcie w pietyjnych nabożeństwach takich jak gorzkie ale czy droga krzyżowa. [11:14 ó 11:48]

Církev klade důraz na to, aby o těchto faktech byl informován celý svět, proto organizuje misijní výjezdy do zemí celého světa s cílem pomáhat tamním obyvatelům a přitom přiležitosti se je i pokusit navést na správnou cestu. Proto jí zajímá úspěšnost svého

po inání. Hlásání evangelia a modlení se za nek es any (nekatolíky) po celém sv t jsou jedna z hlavních témat nahrávky **2018.11.09.ddm_misijni_ruzenec**, ve které vystupují p iblifná data o zastoupení katolíků po celém sv t :

W naszej szkole ju od kilku lat dzieci komunijne dostaj tzw. ró a ce misyjne. Oczywi cie nie s one przywiezione z jakiego kraju misyjnego, ale ró a ce, w których paciorki na ka dy dziesi tek s innego koloru. Patrz c na poszczególne kolory, otrzymujemy pomoc do modlitwy w intencjach caego ko cioa za poszczególne kontynenty wiata i mieszkaj cych na nich ludzi.

Zatrzymajmy si na chwil przy poszczególnych kolorach i kontynentach, na które one wskazuj , by przypatrze si tam mnieszkaj cym ludziom. I w ten sposób te rozbudzi w sobie intencj modlitwy za nich.

Kolor zielony wskazuje na Afryk . Nawi zuje do zieleni afryka skich lasów tropikalnych. Katolików jest tam wci jeszcze niewielu, okoó 17 % mieszka ców.

...

A mo e teraz zrobmy krok na naszym ró a cu misyjnym i przesemy si na kolor czerwony. Wskazuje on na Ameryk . Podkre la kolor skóry indian, rdzennych mieszka ców Ameryk. Na tym kontynencie ponad 63 % mieszka ców, to katolicy, ale gószenie ewangelii s wci bardzo potrzebne.

...

Taka sytuacja wyst puje szczególnie w krajach ubogich, ale z tym sam zjawiskiem mo na spotka si równie w Europie. Gdy uczynimi kolejny krok na naszym misyjnym ró a cu, pojawi si kolor biaóy. Wskazuje on na Europ i kolor skóry Europejczyków, ale tak e na Ojca wi tego, który mieszka w Watykanie. Katolicy w Europie stanowi okoó 40 % wszystkich mieszka ców. Wiele krajów na naszym kontynencie potrzebuje ponownego usósznienia ewangelii, bo gdzie po drodze zagubili Pana Jezusa. My dzi ki naszym wspaniaóym rodzicom, ale te kapóanom i katechetom, znamy i kochamy Pana Jezusa. Ale jak mali misjonarze staramy si nie my le tylko o sobie. W szkole i na podwórku, w ród naszych kolegów i kole anek, dajemy wiadectwo wiary i misyjnego zaangażowania poprzez modlitw za misji i misjonarzy. Ofiary skóadane i zbierane na potrzeby misyjne i nasz rado dzieci Bo ych.

Robi c kolejny krok ró a cowy widzimy kolor niebieski. Przypomina nam o Australii i Oceanii. Symbolizuje Ocean Spokojny, na którym rozsiane s liczne wyspy. Katolicy, to ponad 26 % wszystkich mieszka ców tego regionu.

...

Ale zostań nam jeszcze jeden dzień, a cała, i kolor óty. Przypomina nam ludy Azji, najl niejsze [?] [7:54] w wiecie. O Azji mówi się, że to kontynent wschodzący cego sca. W ród ogromnej liczby jego mieszkańców katolicy stanowią tylko 3 %.

...

Tak wiele intencji modlitewnych możemy na naszą modlitwę przed Bogiem przedstawić. Aby jednak nasze spotkanie nie było tylko mówieniem, zapraszamy i was do wspólnej modlitwy za wszystkie dzieci świata w intencjach, które nosi w swoim sercu Ojciec wiary Franciszek, za misjonarzy i misjonarki, którzy we wszystkich zakątkach świata głoszą ewangelię. [2:21 - 9:29]

6.3.3.2 PAPIEŃ JAKO WYJIMEŃNÁ AUTORITA

Dalším dílem tématem, který se podílí na budování pozitivního obrazu katolické církve je **osoba papeŃe**, která je v nahrávkách prezentována **jako nejvyšší autorita**, jeŃl chce pro své svěcenství jen to nejlepší. PapeŃ představuje nejlepšího učitele v duchovních, zástupce JeŃíe Krista na zemi a **neomylného v dce**. Dikujeme tchto tvrzení je nahrávka **2017.10.24.kp_svaty_otec**:

Rzym jest stolicą chrześcijaństwa, bo tam mieszka Ojciec wiary. Wszyscy chrześcijanie otaczaj szacunkiem Ojca wiary tego i kochaj go całym sercem. Jest on bowiem zastępcą Chrystusa na ziemi i jemu została powierzona najwyższa władza w Kościele.

...

Wiary Piotr był pierwszym zastępcą Chrystusa i pierwszy z woli zbawiciela poprosił ten wzniosł urząd. Po wiary Piotrze przyszli jego następcy. Do papieża zwracaj się miliony wiernych całego świata i jako do swojego najwyższego pasterza i zastępcy Chrystusa na ziemi. Ojciec wiary z woli Chrystusa kieruje Kościołem. Uprasza mu błogosławieństwo Boże. Jako najwyższy nauczyciel Kościoła Ojciec wiary podaje prawdy wiary, które są nam potrzebne do zbawienia. Podaje je całemu Kościołowi nieomylnie, gdy przy nim jest Chrystus Pan. Pamiętajcie Ojciec wiary o tych, którzy są z dala od Chrystusa. On wysyła biskupów i misjonarzy na wszystkie granice świata, by głosili ewangelię wiary.

Dalším je hodně kladen na **úctu**, jakou mu věřící projevuji. Dále jsou v nahrávce vyzdvihnuty **důležitýniny n kterých papeŃ**, které pomohly lidem:

*Ojciec wi ty jest człowiekiem jak ka dy z nas. A wadza jak piastuje z woli Chrystusa Pana sprawia, e wszyscy katolicy kochaj go i szanuj . W ci gu wieków papie e si zmieniali, ale zawsze byli zwi zani naj ci lej z osami [8:04 - 8:05] ko cioa. **Gdy ko cioa cierpia wóczas cierpia równie Ojciec wi ty.** Byo wielu papie y, którzy ponie li mier pami taj c k za Chrystusa. [?] [8:13 - 8:15] Jest wielu papie y wi tych, naprzykad wyniesiony na oltarze papie Pius X., który by synem listonosza. **Byon wielkim przyjacielem dzieci i pragn by one mogy jak najwcze niej przyj Pana Jezusa w komunii wi tej.** Pei c swój wzniosy urz d, **Ojciec wi ty staje w obronie Chrystusa i ko cioa.** Rafa znakomity malarz wski, przedstawi na obrazie posta Ojca wi tego, Leona Wielkiego. Przed nim znajduje si gro ny Attila, wódz dzikiej hordy Hunów. **Attila zamierza w napa na Rzym, zniszczy go i obrabowa , ale pod wpwem papie a porzuci ten niecny zamiar i swoim dzikim hordom da rozkaz do odwrotu.** [5:55 - 9:09]*

6.3.3.3 CÍRKEV JAKO RODINA

Papefl p edstavuje otce katolické církve, jehofl úkolem je starat se o své v ící ó ili o p íslu-níky své rodiny. Do této rodiny v ících vstupuje lov k skrze k est (nahrávka **2018.01.09.kp_krest**):

*Dzieci drogie, **chrzest wi ty wyciska na duszy ka dego człowieka to niezatarte znamí przynale no ci do ko cioa, do tej wielkiej rodziny Bo ych dzieci.** I ka dy z was otrzyma na chrzcie wi tym kask u wi caj c i od tej chwili jest równie dzieckiem Bo ym. Kto usysza radosn nowin o zbawieniu danym w Jezusie, a mimo to nie chce przyj chrztu, nie mo e by zbawiony! [7:29 - 8:02]*

Bohufel i v rodin se objevují jisté **problémy**. Tím nejv t-ím je **rozd lenost a rozhádanost mezi jednotlivými církvemi**. Z nahrávky **2018.01.16.kp_jina_vyznani** je v-ak patrné, fle by katolická církev ráda vid la usmí ení a jednotu v-ech k es an , kdyfl ufl k ní nem fle dojít nap í jinými nábofenstvími:

*Na pewno ssyszae , miy radiosuchaczu, e ludzie dziel si nie tylko na wierz cych i niewierz cych, ale na chrze cian, muzumanów, buddystów, wyznawców religii ydowskiej i wielu innych wyzna . Wierz, e wierz w Pana Boga, ale inaczej go nazywaj . Inaczej si modl i maj inne ksi gi wi te. **Takie niestety ró nice wyst puj tak e mi dzy samymi chrze cianami.** Dziel si oni na katolików, prawoswanych*

i protestantów i wiele wiele różnych wyznań i odłamów. Jest to strasznie smutne, bo wszyscy chrześcijanie są uczniami jednego przecież Pana Jezusa. Wszyscy oni przyjmują chrzest, wchodzi do jednej rodziny. Niestety nie są jedną rodziną. Chociaż powinni być dla siebie braćmi, to jednak są powątpiewani i żyją w niezgodzie. [6:22 -7:30]

...

Niestety trudno po całych latach niezgody, sporów przebaczyć sobie od razu, dojść do porozumienia. Czasem wydaje się to niemożliwe, ponad nasze ludzkie siły. Ponieważ wszystkich chrześcijan – czy jeden i ten sam Chrystus, wierzymy, że on pomoże nam dojść do zgody. Od lat w miesiącu styczniu jest organizowana wielka modlitwa o jedno chrześcijan. Odbývają się różne nabożeństwa ekumeniczne. Wtedy spotykają się razem, by wspólnie się modlić o jedno: katolicy z protestantami, prawosławni z protestantami, katolicy z prawosławnymi i inni. Niezwykle cenna to modlitwa, miłuj Panu Bogu. Dlatego i wy, umiłowane dzieci Boże, szczególnie w tych dniach zanoście do wszechmocnego Boga serdeczną modlitwę o jedno w ród chrześcijan! [11:50 - 12:56]

6.3.3.4 PRÁČE MISIONÁ JAKO D KAZ DOBRÝCH ZÁMĚRŮ CÍRKVE

Velká část zkoumaného materiálu n jakým způsobem souvisela z prací misionářů, a ušlo se jednalo o rozhovory s nimi, ve kterých popisovali svou práci, tak i o díly po adu Děti Děciom Misji, které navazovaly na svátky liturgického roku. Misijníinnost je v po adech popisována jako **uffite ná a d leffitá pro obyvatele misijních zemí**. Hodně je kladen **draz na ekonomické a společenské problémy** těchto zemí a na **způsob, jakým se misionáři snaží pomoci**. Tyto po ady d laží áste n i jakousi reklamu na cestování. Jako by chtěli d tět: šStá se misionářem a procestuje – celý svět.

Misijníinnost pro děti zastřejuje Papefské misijní dílo dětí (dále jen PDMD). Tato organizace pořádá sbírky na pomoc dětem ohroženým válkou, chudobou a hladem. Také informuje veřejnost o životních podmínkách v zemích třetího světa. Základní informace o této iniciativě podává nahrávka **2018.01.05.ddm_papezske_misijni_dilo_deti**:

Chcemy te podziękować za Papieskie Dzieci Misyjne Dzieci, ponieważ 6 stycznia obchodzili my nasze wspólnotne - Misyjne Dzieci Dziecka. W tym dniu wiele dzieci zostaje przyjętych do dzieci misyjnego, by przez swoją pracę i obecność zarówno w parafii, jak i w szkole przybliżyć innym problemy i sprawy dzieci w krajach misyjnych.

Ja myślimy, że ta inicjatywa kolonizacji misyjnych to dobra okazja, aby uwrażliwić dzieci i dorosłych na sprawę misji. Nas to trochę kosztowało pracy, by wypracować tekst, którym chcieliśmy głosić dobre nowiny, ale to dawało radość, że ten trud możemy ofiarować w konkretnych intencjach, ale to sprawi radość ludziom, którzy nas przyjmowali. W każdym domu zostawili my pamiętkę obrazek w kształcie otwartych drzwi. Moja na by powiedzie: serce na drzwi.

A my możemy przypomnieć jeszcze raz, kogo wspomagamy przez tegoroczne kolonizowanie?

Dzieci z Syrii i Libanu!

[opis warunków życiowych w Syrii i Libanu]

To bardzo smutne historie! Słyszałam, że niestety w wielu miejscach świata tak bywa codzienne życie dorosłych i dzieci.

Stąd nasza pomoc dzieciom mieszkającym tam na tych terenach.

Ale wiecie co? Ja słyszałam, że to jest niesamowicie radosna wiadomość, że w Libanie dzieje się coś!

Pomimo trudnych warunków i potrzeb libańskie dzieci przychodzą z pomocą zarówno syryjskim siomkom, jak i innym dzieciom świata, na przykład w Etiopii, Sudanie czy w Indiach.

Te mali misjonarze nie szczędzą siły i nadziei swoim rodzinom i mieszkańcom swojego kraju, ale to jest tym, którzy cierpią z powodu wojny, głodu, prześladowania i niesprawiedliwości.

Biorąc udział w tegorocznej kolonizacji misyjnej, zbieramy wysiłki dzieci z libańskiego PDMD oraz ich syryjskich rówieśników, którzy cierpią z powodu wojny i jej skutków.

Kalina wcześniej wspomniała, że jako pamiętkę kolonizacji zostawili my obrazek otwartych drzwi. A my możemy przypomnieć, co oznacza ten gest, bo pewnie nie wszyscy radiolubnie o tym wiedzą.

Dobry pomysł

To ja już mówię! Otwarte drzwi nawiązują do gestu braterstwa, przekazywania znaku pokoju, i mówię: „Nie bój się! Jestem gotów ci pomóc!”

[?] wciska pięć [6:08 - 6:10], ale wyciąga je otwarte ku drugiemu człowiekowi.

Dlatego i my, mali misjonarze, przychodzimy do domu z kolonizacją i z sercem na drzwi. I wiedzą o problemach rówieśników z Syrii i Libanu, chcemy im pomóc na ile potrafimy. Przecież żadne dziecko nie powinno cierpieć z powodu zawiści i złości i konfliktów pomiędzy dorosłymi!

...

wiatowy Dzie Misyjny Dzieci, to patronalne wi to PDMD. Ustanowił go papie Pius XII. w roku 1950. Tego dnia € czymi si z dzie mi całego wiata na modlitwie w intencji rówie ników w krajach misyjnych. W ten sposób chcemy im ofiarowa najcenniejszy prezent - modlitw . Przygotowujemy liturgi mszy wi tej, piewamy psalm, odczytujemy modlitw wiernych, niesiemy w procesji dary. Na czas liturgii, raz, na koniecznie ci ze wszystkimi dzie mi wiata, ubieramy si w stroje w pi ciu kolorach symbolizuj ce pi kontynentów.

...

Tego ty dnia dzi kujemy Panu Bogu za czas kol dowania i w procesji zbieramy i przynosimy uzbierane podczas kol dowania pieni dze. Ka dy z nas mo e wraz z puszk z pieni kami ofiarowa Bogu rado , ale te i trud, którego do wiadzy€ podczas kol dowania. [1:53 - 7:58]

Ú ast v PDMD slibuje i dal-í benefity. Krom toho, fle m fle být skv lou motivací pro budoucí zahrani ní výjezd, jak je patrné z nahrávky **2017.01.20.ddm_rekapitulace_misijnihoru_Zulu**, tak je také skv lým prost edkem k posílení uv dom ní k es anským hodnot, a tím pádem snadn j-í cest do nebe (nahrávka **2016.09.28.ddm_spravny_misionar**):

*Bardzo ch tnie pojechał bym do Republiki Południowej Afryki, aby si spotka osobi cie z plemieniem Zulusów, aby móc z nimi porozmawia , aby pozna jeszcze dokładniej ich tradycje, zwyczaje, bo my l , e to jest bardzo ciekawe, interesuj ce i ubogacaj ce. **Dziekuj za to przedstawienie i takie pobudzenie, nie tylko my l mnie samej ale te i radiosłuchaczy do tego, by mnie marzenia, pragnienia wyjazdu na misj , by te spotyka si z innymi kulturami. [8:08 - 8:41]***

*Tak wi c z pełni wiadomo ci mo emy powiedzie , e **udział w Papieskim Dzieł Misyjnym daje szans uczestnicz cym w nim dzieciom kształtowania charakteru, chrze cia skich postaw i zachowa . Przynosi w ten sposób korzy najpierw dzieciom w€czaj cym si w dzieło, a pó niej dopiero tym, którzy czekaj na pomoc. [5:20 - 5:42]***

D raz na pomoc je obsaflen snad v kařdém dílu rozhovoru s misioná em i misioná kou. P íkladem m fle být mimo jiné fragment nahrávky **2016.10.28.ddm_Bolivie_II**:

Dziewczynka: Je li dzieci id do pracy, to chyba nie mog pój do szkoły? Czy w ogóle si nie ucz ?

*Siostra: Oczywiście, e si ucz ! Cz sto zdarza si tak, e dzieci które pracuj , mog pój jeszcze do szkoły wieczorowej Szkoła wieczorowa zaczyna si o 19 a do godziny 22, i nawet dzieci, które s w pierwszej klasie szkoły podstawowej, do takiej szkoły chodz .
Mieli my w naszym centrum dziewczynk o imieniu Birma, która, jak si dowiedziałam, miała nie pój w ogóle do szkoły. Nie ze wzgl du nawet dlatego, e musiały pracowa , ale ze wzgl du na to, e jej mama nie mogła zapłaci za to wszystko, co było do szkoły potrzebne. W pierwszej kolejno ci do szkoły id chłopcy. Jej starszy brat ju był w szkole, ona była kolejna a za rok był młodszy brat, który na pewno musiał do szkoły pój . Kiedy dowiedzieli my si , e Birma nie pójdzie do szkoły i ju zaczęła ucz szyć do szkoły wieczorowej, to razem z siostrami postanowiliśmy my po prostu zakupi jej wszystko to, co było potrzebne do szkoły, by dziewczynka mogła si kształci . Mo ecie sobie wyobrazi , jaka wielka była jej rado , kiedy dowiedziała si , e ma mundur do szkoły, e ma ksi ki, e ma przybory szkolne i e mo e zaczą chodzi do szkoły razem ze swoimi rówie nnikami, którzy obok jej mieszkali. Bo w szkole wieczorowej wystarczy tylko jeden zeszyt i ołówek i nic poza tym, ale te mo ecie sobie wyobrazi , e nauka nie była te na takim poziomie jak w normalnej szkole.*

...

Dziewczynka: Dzieci nie mog chodzi do szkoły, nie maj pieni dzy, zabawek, to ich dzieci stwo chyba nie jest szczęliwe.

*Siostra: Powiem tak. Zależy, co si rozumie przez słowo szczęcie. Tak naprawdę , kiedy patrzyłam na te dzieci boliwijskie, to one były szczęliwe pomimo tego, e nie miały zabawek, pomimo tego, e cz sto musiały pracowa , pomimo tego, e im i ich rodzicom brakowało pieni ków. Dlaczego? Dlatego, e tak naprawdę niewiele potrzebuj do tego, by by szczęliwymi. **Kiedy dzieci przychodziły do nas do centrum, wyobra ecie sobie tak sytuacj , e przygotowywali my im posiłek. Zdarzało si tak, e niektóre dzieci pierwszy posiłek, który jadły danego dnia, jadły go u nas, bo niadania w domu nie było, bo nie było pieni ków by kupi co w szkole. I kiedy dzieci przyszły do nas, jadły pierwszy posiłek, a było to ju prawie godzina 14.***

...

Siostra: Kiedy mówimy o ich szkole, cz sto jest tak, e dzieci nie miały odpowiednich przyborów szkolnych, by odrobi zadania domowe. I przychodziły do nas, gdzie mieli my kolorowe długopisy, pisaki a jeszcze inne rzeczy. I dzieci przychodziły, odrabiały lekcje,

zostawiać pisaki dla kolejnych dzieci, które mogły przyjąć i być szczęśliwe z tego, że mogły mieć w swoim zeszycie kolorowo, że mogły odrobić zadanie tak, jak powiedziały nauczyciel. A wcale nie smuciły się aż tak bardzo tym, że by może, że która tam koleżanka ma kolorowe długopisy, a ja nie, i to już ko czy się na tym wiat, bo ja tego nie mam.
[2:00 - 10:43]

Misijníinnost je rovní zdí razn na **ve speciálních dílech po ad v novaným velkým Polák m**, kteří byli zároveň členy církevních rád a později blahobyt, například nahrávka **2018.04.05.velci_Polaci_Ledóchowska_Bliczewski_Pelczar**, jež je v celku uvedena v následujícím oddíle.

6.3.3.5 NÁSILNÁ SMRT LEN KATOLICKÉ CÍRKVE JAKO POSÍLENÍ OBRAZU MU EDNICTVÍ

Poslední zpráva, jakým katolická církev buduje pozitivní obraz sebe sama, je **prostřednictvím len katolické církve, kteří zemřeli při vykonávání svého poslání násilnou smrtí**. Mnoho z těchto lidí bylo blahoslaveno nebo dokonce prohlášeno za svaté. **Lidé**, kteří se v nahrávkách objevují, bývají často **polského pvodu**. To do jisté míry posiluje povědomí o tom, že Polsko trpí za celou Evropu, a tím pádem buduje národní hrdost. Více na toto téma se nachází v následujícím oddíle.

Příkladem vyzdvihnutí mučedníka - Poláka je fragment nahrávky **2018.02.04.dzk_zazraky**:

*Pan Jezus pragnie, aby i dzisiaj wszyscy ludzie pomagali sobie nawzajem. Takich dobrych ludzi, którzy chcieliby pomagać sobą, jest dużo. Wielu z nich znamy dobrze. **Naprzekąd ksiądz Jerzy Popiełuszko nazywany bratem ludzi ucierpienych**. Dlaczego? Bo jego zasadą, według której postpować by nakaz Jezusa, aby zło zwycięża dobrem. **Ksiądz Jerzy bardzo ukochał Jezusa, i to ukrzyżowanego, który pomógł mu zniesić ból i cierpienia. Był odważny i wierny prawdzie. Za swój miód do człowieka poniósł śmierć** czy sk... [11:44 - 12:30]*

Více p říklad prezentace církve za pomoci mu ednické smrti jejích len lze najít v jednom speciálním díle po adu Dzieci Dzieciom Misji, který je p ímo v nován mu edník m z ad misioná (nahrávka 2019.03.15.ddm_mucednicka_smrt_misionaru):

Podobnie jak w czasach staro ytnych, tak te i dzi szczere przyłgni cie do ewangelii mo e wymaga ofiary z ycia i wielu chrze cian w róznym cz ciach wiata jest nara onych na prze ładowania, czasem a po m cze stwo. Jednak e Pan przypomina nam: Ź Kto wytrwa do ko ca, ten b dzie zbawiony." Ka da mier m cze ska przypomina nam okrucie stwo krzy a - naszego zbawiciela. Jezus gósił przebaczenie zamiast zemsty, okazywał miólsierdzie tym, którzy zostali przez innych przekre leni. Pragn odszuka wszystkich zagubionych. Ka dy, kto decyduje si pój za Chrystusem, musi by wiadom krzy a. Jezus powiedział Ź Kto nie nosi swego krzy a a idzie za mn , ten nie mo e by moim uczniem." Co roku ginie ponad sto siedemdziesi t tysi cy współczesnych uczniów Jezusa. Tylko dlatego, e nie wyparli si wiary. Tylko dlatego, e chcieli dochowa wierno ci Jezusowi. Tylko dlatego, e Jezus był ich jedynnym panem i zbawicielem. Chcemy sobie w czasie Wielkiego Postu przypomnie tych, którzy zgin li dla imienia Jezusa. Tych, którzy w ró nych cz ciach wiata gósil dobr nowin . Tych, którzy zgin li podczas posłgi na placówkach misyjnych. Niech odkupi cia krew Chrystusa, która została przelana za nas na krzy u, i odwaga współczesnych misjonarzy ó m czeników staje si dla nas motywacj do gorliwszego kroczenia za Jezusem. Mo e szczególnie teraz w tym czasie Wielkiego Postu. Niech te wiadectwa przybli nam ich postaci, ale niech te umocni nasz wiar , by my umieli dawa wiadectwo w codziennym naszym yciu tam, gdzie jeste my, wiadectwo wyznania naszej wiary.

Bógosławiony ojciec Zbigniew Strzałkowski, zamordowany 9 sierpnia 1991 roku w Peru. Ojcie Zbigniewie, odpowiedział na wyzwanie Jezusa wst puj c do franciszkanów, pragn c słu y Panu Bogu w zakonie jako kapłan w kraju lub na misjach. Ź Gdziekolwiek mnie Bóg powoła, pragn na ładowa wi tego Franciszka i bógosławionego Maksymiliana Kolbe," pisał w swoim podaniu. Jak e wiadomy był krzy a! Mówił : Ź Ka dy kapłan dzieli to, co prze ył Chrystus. Ka dy kapłan solidarnie ze swoim mistrzem do wiadcza tego, co on zniósł dla naszego zbawienia." I tam, w dalekim Peru znale li si ludzie, którzy nie chcieli przyj dobrej nowiny. Gdy wie o ich przybyciu dobiegła twoich uszu, powiedział : Ź Nie mamy nic do ukrycia. Je eli przyjd ,

damy wiadectwo prawdzie." *Jednym z zarzutów wobec ciebie i ojca Michała było głoszenie pokoju. Kto to czyni, musi umrzeć. Napastnicy zwi zali ciebie, towarzysze tego ci ojca Tomaszka i [?]* [4:47 ó 4:49], wywie li za wiosk i tam zabili strzaem w tygwy. Tak osi gn i peui twoja sba kapu ska.

...

To tylko niektóre yciorysy i przykady mierci m cze skiej misjonarzy. Jest ich tak wielu. Zabrakoby nam czasu, aby nawet mo e w ci gu roku przedstawi posta ka dego z nich. Ale my, mali misjonarze, pami tajmy o wszystkich misjonarzach, którzy oddali ycie za Jezusa, którzy ju s wi tymi, bogostawionymi, których procesy o beatyfikacj si rozpocz y. Ale te wspierajmy nasz modlitw tych, którzy obecnie pracuj w ró nych cz ciach wiata, gdzie s konflikty, gdzie s wojny, gdzie panuje nienawi , terroryzm. Wzbud my w sobie, w tym czasie Wielkiego Postu pragnienie, szczególnej modlitwy za misjonarzy. [1:06 - 13:04]

V tomto díle po adu je kladen nejv t-í d raz na to, že zmín ní lidé **zem eli jenom proto, že byli katolíky**. Taková prezentace skoro budí dojem, že ve-kerá násilná innost páchaná na k es anech se d je katolickým misioná m.

6.3.4 BUDOVÁNÍ OBRAZU HRDÉHO POLÁKA

Jak ufl bylo áste n nazna eno v p edchozím oddíle, zkoumaný vzorek obsahoval nahrávky a jejich fragmenty, jefl mají potenciál podsouvat svým p íjemc m ur itou p edstavu o tom, co to znamená být Polákem a co je podstatou polského národa. Tato tendence není p ekvapivá vzhledem k tomu, že rozhlasová stanice Radio Maryja vystupuje v pov domí -íroké ve ejnosti jako siln patriotická a hrani ící s nacionalismem.

V rámci po adu pro d ti se budování obrazu hrdého Poláka objevilo **výhradn ve speciálním cyklu zabývajícím se význa nými polskými osobnostmi**. Tento cyklus byl postaven na základ knihy pro d ti **Poczet wielkich Polaków na 1050 - lecie Chrztu Polski** Joanny a Jaroswa Szarkowých. Tato ilustrovaná kniha p edstavuje portréty nejv t-ích polských patriot . Ze zp ístupn ného materiálu byly t mito patrioty pol-tí králové a vládci, významné um lecké osobnosti a v neposlední ad také pol-tí sv tci a lenové církevních ád .

Krom tohoto cyklu se tendence k posilování národní identity objevují **áste n i v dal-ích po adech**. Celkem zajímavý je fakt, že v díle po adu Dzieci Dzieciom Misji zabývajícím se mu ednickou smrtí katolických misioná jsou (alespo podle jmen) t mito mu edníky pol-tí misioná i (nahrávka **2019.03.15.ddm_mucednicka_smrt_misionaru**). Trochu posiluje tezi, kterou známe z díla Adama Mickiewicze, že Polsko trpí za celý sv t.

U v-ech zmín ných osobností je kladen d raz na to, **co dobrého pro svou vlast nebo spole nost obecn ud lali**. Stejn jako v p ípad budování pozitivního obrazu katolické církve i zde jsou **dobré atributy a iny osob vyzdvihnuty** zatímco ty -patné potla eny nebo zcela zaml eny. Základem v-ech díl po adu je také **hrdost** t chto osobností **na sv j p vod**. To nejlépe ilustrují **citace jejich výpov dí**, dopis , vzpomínek apod.

Zp sob, jakým Radio Maryja buduje pov domí o národní identit u svých nejmlad-ích poslucha celkem dobře ilustrují nahrávky

2017.12.21.velci_Polaci_Chopin_Paderewski a

2018.04.05.velci_Polaci_Ledóchowska_Bliczewski_Pelczar:

Fryderyk Chopin

Dom Chopinów zawsze był pełen muzyki. Matka piewała i grała na fortepianie, a ojciec na flecie i skrzypcach. Muzyczny talent przejawiała te córka Ludwika. Jej brat, Fryderyk Chopin już w wieku 6 lat rozpoc łekce muzyki. Szybko zaczął komponować pierwsze utwory, a mając 8 lat, mógł przeczytać o sobie w Warszawskiej prasie takie słowa: „Prawdziwy geniusz muzyczny. Nie tylko bowiem z łatwością najwiesz i smakiem nadzwyczajnym wygrywa sztuki najtrudniejsze na fortepianie, ale nadto jest już kompozytorem kilku ta ców i wariacji.” Na zakończenie Szkoły Głównej Muzyki profesor Józef Elsner napisał na jego wiadectwie: „Chopin Fryderyk - szczególnie zdatno , geniusz muzyczny.” Takie opinie słyszał z ust najwibitniejszych muzyków epoki. „Czapki z głów, Panowie! Oto geniusz!” napisał Robert Schumann. Fryderyk szybko stał się ulubie cem muzycznych salonów. Mimo, e tu przed wybuchem Powstania listopadowego wyjechał do Pary a, nigdy nie wyparł si polsko ci. Jest naszym najwieszym kompozytorem i pianist . W swoich utworach, głównie polonezach i mazurkach, przypominał najpi kniejsze motywy polskich melodii narodowych i ludowych. Cz sto grał koncerty, z których dochód oddawał na pomoc polskim emigrantom. Ceniono go szczególnie jako nauczyciela gry. Był niezrównanym wirtuozem fortepiana. Chopin zmarł młodo, bo w wieku 39 lat na gru lic . Pochowany został na

Paryskim cmentarzu, ale jego serce, tak jako to prosił przed śmiercią, spoczęło w warszawskim kościele św. Krzysztofa. Muzyk Fryderyk Chopin do dzisiaj zachwyca się całym światem. W Warszawie co pięć lat odbywa się Konkurs Chopinowski, który jest jednym z najważniejszych na świecie konkursów pianistycznych. W warszawskich Łazienkach stoi pomnik kompozytora. A w miejscu jego urodzenia, w Łazienkowej Woli, znajduje się poświęcone mu muzeum.

Ignacy Jan Paderewski

Ignacy Jan Paderewski był znanym i sławnym na całym świecie pianistą i kompozytorem. Jak sam wspominał zaczął grać na fortepianie jednym palcem, gdy miał 3 lata. Jako pięcioletni uczył się wszystkich palców ręki. Szybko też nauczył się pisać i czytać, a tak mówił po francusku. Już jako mały chłopiec postanowił, że zostanie kim wybitnym, aby w ten sposób pomóc Polsce rozdartej przez zaborców. Pierwszy pomysł na zrobienie czegoś ważnego dla Polski przyszedł Ignacemu do głowy, gdy jako 10-letni chłopiec przeczytał opis Bitwy pod Grunwaldem, kiedy Polska odniosła zwycięstwo nad Krzyżakami. Pomyślał wtedy: „Jak bym był szlacholikiem, gdybym mógł uczcić to zwycięstwo. Byłoby tak długo, by stać się bogatym i móc uczcić pięćdziesiąt rocznic tej sławnej bitwy pomnikiem ku pamięci wielkich patriotów.” To dziecięce marzenie udało mu się spełnić. W roku 1910 w Krakowie na placu Matejki stanął ufundowany przez niego Pomnik Grunwaldski. Był tym bardzo przejęty i uszczęśliwiony. W czasie I wojny światowej zabiegał Paderewski w Stanach Zjednoczonych przynosić wsparcie sprawie niepodległej Polski przez amerykańskiego prezydenta. Kiedy w grudniu 1918 roku przybył do Poznania i zakończył przemówienie słowami: „Niech żyje Polska, zgoda, jedno państwo! A ojczyzna nasza wolna, zjednoczona z naszym wybrzeżem, a gdzie po wszechasy!” Następnego dnia wybuchło zwycięskie dla Polski Powstanie wielkopolskie. W Warszawie witany nie mniej entuzjastycznie kompozytor powiedział: „Przybywam do was z daleka, z za oceanu, i przywołam do was pokój i pozdrowienie 4 milionów Polaków, których dola i niedola wygnano za morza, a którzy by najmniej niewynarodowili się na obczyźnie. Przeciwnie. Wyjdźcie i pracujcie z myślą o ukochanej polskiej ziemi, do której wrócić pragniesz całym duszą. Nie przyszedłem po dostojęstwa, sławę, zaszczyty, lecz aby służyć.” Józef Piłsudski powierzył Ignacemu Paderewskiemu misję tworzenia rządu. To on, w imieniu Polski, podpisał pod Traktatem wersalskim koniec I wojny światowej, po której Polska odzyskała niepodległość. Mimo to jego gabinet nie utrzymał się zbyt długo, on sam służył ojczyźnie nie do końca.

Urszula Ledóchowska

Urszula Ledóchowska przyszła na świat w Austrii, w zasławnym rodzie, którego dewizą było powiedzenie: *„Bacz na obyczaje przodków.”* Jej matka, choć nie pochodząca z Polski, była przekonana, że dzieci powinny się wychowywać w swojej ojczyźnie. Dlatego wkrótce rodzina zamieszkała w Lipnicy Murowanej. Urszula uczyła polskie dzieci czytać, pisać. **Opowiadała im historię Polski. Opiekowała się biednymi oraz chorymi.** Mając 21 lat przekroczyła próg klasztoru urszulanek w Krakowie. *„Daj Boże, aby z niej była wiara!”* napisała wtedy w klasztornej kronice jedna z siostr. **Młoda zakonnica była obdarzona wybitnym pedagogicznym talentem. Potrafiła łączyć miłość i dobro z wysokimi wymaganiami oraz stanowczość wobec wychowanków. Została wybrana przez ów krakowski klasztor urszulanek, przy którym założona była internat dla studentek Uniwersytetu Jagiellońskiego.** Pracowała też w Petersburgu a w Karelii nad Zatoką Fińską założyła prywatne gimnazjum, kaplicę i nowicjat dla zgromadzących się do urszulanek dziewcząt. Podobną działalność prowadziła w Skandynawii. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Urszula Ledóchowska wróciła do ojczyzny. Kupiła posiadłość w Pniewach, gdzie utworzyła działającą do dzisiaj szkołę gospodarczą dla dziewcząt wraz z domem zgromadzenia siostr urszulanek. Przez całe życie służyła Polsce wychowując kolejne pokolenia młodzieży. Zakonnica z nadzieją pisała: *„Jesteś nieśmiertelny kraju moich przodków. Jesteś nieśmiertelna ojczyźnie ukochana, Polsko moja, nieśmiertelna przez swój odwieczny świątyni, nieśmiertelna przez sztukę i literaturę, której nie sposób wymazać z pamięci narodów, nieśmiertelna przez miłość, którą żywi ku tobie twoje dzieci a której nie masz równej w świecie. Niem to wypowiedzenie z czczeniem wzniesionym i z dumą w sercu. Naród nasz, to naród prawdziwych bohaterów, którzy z radością przelewają krew za każdą szlachetną i wielką sprawę. Polska broni Europę przed najazdem Tatarów, Kozaków i innych wrogów. Ona uwalnia Europę z pod jarzma muzułmańskiego. Ona przez szereg wieków błądziła na straży, by niczego nie zanadbała w pełnieniu wzniosłego obowiązku, której samo niebo jej powierzyło a który polega na osłanianiu cywilizacji europejskiej i religii Chrystusowej przed niebezpieczeństwami.”*

...

Józef Sebastian Pelczar

wi ty ksi dz Józef Sebastian Pelczar przez ca e ycie pozostawa e wierny swej dewizie: šWszystko dla naj wi tszego serca Jezusowego, przez niepokalane r ce naj wi tszej Maryji Pannyö. By e przekonany, e ka dy jest powo any do wi to ci. To on jako rektor Uniwersytetu Jagiello skiego rozpocz e budow collegium novum. Za e y e tak e nowy zakon Sióstr Sercanek, który zajmowa e si opiek nad s e cymi i chorymi. By e biskupem przemyskim. Gdy Polska odzyska e niepodleg e , wzywa e do pracy nad duchowym odrodzeniem si narodu Polskiego. šWszyscy duchowni i wieccy stara si o to powinni, aby Polska nie tylko by e niepodleg e, zjednoczona i silna, ale tak e Bogu mi e, czyli katolicka i wi ta." Umar e w Przemyslu odmawiaj c litanie do naj wi tszego serca Jezusowego. Mia e 82 lata. Na krótko przed mierci powiedzia e "Zm czony jestem, bom si napracowa e"

Zvlá t druhá nahrávka p sobí siln nacionalisticky. **Citát** výroku **Urszuly Ledóchowské** je podle mého mín ní **vzhledem k aktuální migra ní krizi v Evrop pouffit zám rn** . Nep ímo se tím íká, e muslimové jsou nejenom nep átelé Evropy ale také nep átelé Polák , jejichfl úkolem Evropu tohoto nep ítele zbavit. Krom toho nahrávka výrokem Józefa Sebastiana Pelczara jasn íká, e **Bohu milé je jen to, co je katolické**. Otázkou z stává, do jaké míry po ad erpá a kopíruje knihu Szarkowých. Kafldpádn vý-e zmín né ukázky jsou znepokojující a stojí v protikladu k tomu ím by m lo k es anství být.

6.3.5 SMRT V PO ADECH PRO D TI VE STANICI RADIO MARYJA

V rámci k es anské v rouky se v po adech pro d ti v rozhlasové stanici Radio Maryja pom rn ásto vyskytuje téma smrti. Je to **téma pro d tské po ady velmi neobvyklé**, proto mu bude v nován samostatný krátký oddíl.

Smrt nutn p edchází soudu, který nad lidskými du emi provede B h a Jeří– Kristus. Po smrti se rozhodne, jestli byl lov k dobrý a p jde do nebe, í byl zlý a p jde do pekla. Hraje d leflitou roli **p ed lu mezi fivotem pozemským a v ným**. Speciální roli hraje v zmrtvýchvstání Jeří-e Krista. Smrt je v programu pro d ti **p edstavována r zn** : n kdy jako n co zlého, eho je se t eba bát, jindy jako p irozené zakon ení lidského fivota, a n kdy dokonce pozitivn jako vstup do fivota v ného a do nebe.

6.3.5.1 SMRT, KTERÉ JE SE TĚBA BÁT

V poadech, ve kterých byla smrt hlavním tématem, se často objevoval citát, že smrt přichází neekán jako zloděj. Nikdo neví dne ani hodiny, kdy jej potká na ulici i doma, anebo n kde jinde. Smrt, které je těba se bát, je **ta, které přecházelo velké hře-ení**. Toto **hře-ení** je těba **zavás odinit**, protože, jak jífl bylo řeeno, nikdo neví kdy a kde (a jak) zemře, a po smrti ufl k tomu nebude mít příležitost. **Opatná je rovněž smrt, kterou si loví k zpsobí sám** svou neopatrností. **Takové jednání bude posléze potrestáno**.

Příkladem neřádné smrti s následky je fragment nahrávky **2017.07.02.kp_zdravi**:

*Czy pamiętacie, które to przykazanie Boga każe nam szanować zdrowie, siebie? Pamiętajcie o tym przez chwilę. Dzieci drogie, czy szanujecie swoje zdrowie? **Posłuchajcie, jak to nieraz lekkomyślnie dzieci narażają się na choroby, a nawet na śmierć!***

*Był to w Poznaniu zimny dzień. Na skrzyżowaniu ulic tłum ludzi otoczył pogotowie. Sanitariusze w białych fartuchach nosili do nich dwóch chłopców: jeden, biały jak ściana, był nieprzytomny, drugi okropnie jęczał: „Co się stało?” pytał ludzie. „Kto winien? Kierowca, czy chłopcy?” „**Otoż zawinili chłopcy! Sami lekkomyślnie sprowadzili na siebie nieszczęście,**” wiadek tego wypadku tak o tym opowiadał policjantowi, który spisuje protokół. Obaj chłopcy biegali na ścieżkach po ulicy. W pewnej chwili uczepili się przyczepy traktora. Kiedy na skrzyżowaniu ulicy traktor skręcał, chłopcy puścili się. Niezauważeni, z przeciwnej strony jechała ciarówka i wpadli na nią. Kierowca próbował zahamować samochód, ale niestety był już za późno. Niewiele brakowało a byłby przy tym rozbit samochód o ścianę ław. **Co się stało z chłopcami? Kiedy pogotowie przywiozło ich do szpitala, jeden po trzech godzinach zmarł. Drugiego zdolali lekarze uratować. Przeżył jednak w szpitalu trzy miesiące i wyszedł z niego kaleką. Stracił bowiem wypadku jedno oko i kuleje na nogę.***

*Tak to bywa, gdy dzieci urządzają sobie lekkomyślnie zabawy. Co chwilę słyszycie i czytacie w gazetach o takich i podobnych wypadkach. **Tu dzieci poraniła petarda, która si bawiła. Tam znów pod innymi zwałami zbyt cienki jeszcze lód. Gdzie indziej dziecko poparzyło się ogniem. Takie dzieci grzeszą i to nieraz bardzo cięko przeciwpi temu przykazaniu! Nakazuje ono bowiem szanować zdrowie i życie, a nie narażać go lekkomyślnie. Grzeszą przeciw czwartemu przykazaniu. Przez swoją lekkomyślnostć bowiem przestarczą rodzicom cz. sto wiele smutków i żmartwie.** [4:56 - 7:39]*

Další příklad ukazuje smrt, která přichází nečekaně a budí strach (nahrávka 2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni):

Byl lipiec, wakacje w pełni. Dzisiaj wstała rano uradowana, że taka liczna pogoda i że niepotrzeba iść do szkoły. Cieszyła się z życia. Nie wiedziała, że tego dnia wychodzi z domu po raz ostatni, a ona nigdy do niego nie wróci. Na ulicy zdarzył się wypadek. Dzisiaj wpadła pod koło samochodu i poniosła śmierć na miejscu. Trzy dni potem pogrzeb: rodzice, dwie siostry, kole anki, koledzy. Tym ludzi gnał po raz ostatni. Na grobie duży kwiatów. Na tabliczce napis: Przez nią trzyna cie lat. Zginęła mierci tragicznie. Niegniewajcie się, a od tego smutnego opisu rozpoczynam dzisiejsze nasze spotkanie. Dzisiaj śmierć spotkała na ulicy. A gdzie i kiedy spotka was? Czy może ecie mi na to odpowiedzcie ?

Smierć przychodzi jak złodziej! Pan Jezus mówi: „Czuwajcie, bo wy nie znacie dnia ani godziny.” Czy gotowe jest serce twoje, aby zamieszkał w nim Bóg? [2:47 - 4:03]

Smrti je se t eba bát, pokud jsme nebyli v souladu s Boží vůlí, jak ilustruje nahrávka 2017.11.28.kp_smrt:

Známe jednu babci, která tak si každodenně večerem modlí: „Panie Jezu, wiem, że umrę, ale nie wiem kiedy i gdzie. Proszę cię tylko o jedno. Bądź przy mnie w godzinę śmierci mojej!” Ta babcia wiedziała, że godzina śmierci jest najbardziej niepewną sprawą. Do jednego z nich młodego człowieka mówili rodzice i ksiądz: „Popraw się! Zaczynaj inne życie! Idź do spowiedzi w tej!” Wtedy im tak odpowiadał: „Jak bóg dąży, to się poprawi, a bóg si modli i chodzi do kościoła.” Biedny. Nie do niego staro ci. Nie miał czasu się poprawi. Zginął w wypadku samochodowym. Tak nigdy nie mówił ani ta Agnieszka, która zginęła w czasie śmierci, ani w ty Aloizy czy w ty Dominik Savio. Ci w ci i inni dobrzy chrześcijanie znali te wielkie prawdy: Musz umrzeć, ale nie wiem kiedy i gdzie. Dlatego najwięcej ich trosk było by zawsze przygotowanym na śmierć. „Nie znacie dnia ani godziny!” mówi Pan Jezus. Smierć przychodzi jak złodziej, niespodziewanie w nocy, w domu, na ulicy, przy pracy, w czasie zabawy czy też w szpitalu. Tym bardziej kierujmy swój wzrok i serce ku Matce bolesnej, łaskawej, by nas prowadziła przez życie ku wieczności. [4:44 - 6:26]

Z posledního fragmentu jasně vyplývá apel, aby se lidé pečlivě upravovali na svůj poslední okamžik života. Zároveň by měli dodržovat příkázání a chovat se dobře.

6.3.5.2 SMRT JAKO PŘIROZENÝ KONEC LIDSKÉHO ŽIVOTA

Jeden díl poedu Ks. Proboszcz ze Śwem i Piosenk je zcela v novaný smrti. Představuje smrt jako přirozený konec lidského života. Každý musí zemřít bez ohledu na věk. V nahrávce je uvedeno několik příkladů mladých lidí, kteří zemřeli. Kromě toho díl poedu zdůrazňuje, že **mezi mrtvými bývají i děti ve věku posluchače**. Taková prezentace tématu působí **dostí morbidní** vzhledem k tomu, že se jedná o požadovaný dětem (nahrávka 2017.11.28.kp_smrt):

*Życie jest jak wieca. Z chwil , gdy si j zapali, ubywa jej. Spala si coraz bardziej. Staje si coraz mniejsza. W ko cu wypala si zupełnie i ga nie. Czasem powiew wiatru zdmuchnie pomyślenie na samym pocztku, a czasem w rodku. W parafii naszej jest ksi ga, do której zapisuje si zmarłych. Przy ka dym wpisuje si , ile miał lat, gdy umarł i na co umarł. S w niej zapisani ludzie w różnym wieku życia. Jedni mieli osiemdziesiąt lat by zmarli, inni sześćdziesiąt, czterdzieści piąt, osiemnaście, dwa a nawet miesiąc czy jeszcze mniej. W ród zmarłych były te dziewczynki i chłopcy w waszym wieku. Znali cie na pewno ludzie, którzy mimo najstaranniejszej opieki musieli umrzeć . Bo rzeczywi cie nikt śmierci nie uniknie i nie ma nic pewniejszego od śmierci. **Wszyscy na pewno umrzemy.** Nadejdzie dzie , który będzie dla nas ostatni, a po nim dusza nasza stanie przed Panem Bogiem na s dzie. Dzie naszej śmierci okryje Bóg najgłbszą tajemnic . Nikt nie wie, kiedy i gdzie umrze. [3:03 - 4:27]*

...

*Pewien ksi dz miał ucznia, który zachorował ci ko i musiał umrzeć . Chorował długo. Bardzo cz sto ksi dz przynosił mu komunię wi t . Wtedy zawsze na stole palił si jego pierwszokomunijną wieca. Pewnego dnia chłopiec tak powiedział do ksi dza z uśmiechem: "Prosz ksi dza, gdy moja wieca si dopali do końca, wtedy ja umr ." "A nie l kasz si śmierci?" "Dlaczego miałbym si l ka ? Czytałem jeden wiersz wi tej Teresy i tam było tak napisane: "Czuj trwog nie przed śmierci , ale przed życiem. Wiem, e jestem w stanie uśki u wi cającej i gdy umr , to pójd do nieba, a gdybym długo żył to nie wiem, czy dochowałbym wierno ci Panu Bogu tak, jak teraz." **Chłopiec zmarł dokładnie w chwili, gdy dopalał si jego wieca. Do końca był spokojny.***

A jeszcze inny przykąd, te zupełnie prawdziwy. **Umarła siedemnastoletnia Basia.** Ojciec jej cała noc przy niej czuwał. O wście zadzwoniły dzwony z pobliskiego kościoła. Basia jeszcze raz otworzyła oczy i powiedziała: *„Tatusiu, to dzwony dzwoni na AniołPa ski. Podnie mnie trochę ! Odmów ze mn AniołPa ski!”* Ojciec, choć mu serce pukało z alu, zaczął odmawiać *„Zdrowa Maryjo”*. **Basia urywanym szeptem powtarzała za nim słowa wi tej modlitwy i przy słowach *„wi ta Maryjo, matko Bo a módl się za nami grzesznymi teraz i w godzinie mierci naszej,”* oddawała sw niewinn dusz Panu Bogu.** [11:41 - 13:48]

6.3.5.3 SMRT JAKO BRÁNA DO ŻYVOTA V ŽNÉHO A KRISTOVA SMRT

Zcela jiný charakter mají fragmenty nahrávek, ve kterých je smrt prezentována z té pozitivní stránky v ní. Pokud byl člověk ve svém životě dobrý a dodržel pravidla, která mu určil Bůh, je pro něho smrt **pouze vstupní branou do života v něho plného štěstí a radosti.** To je možné díky Ježíšovi Kristu, který tak svou vlastní mučednickou smrtí, kterou jako jediný porazil, spasil lidstvo od smrti a v něho zatracení. Tuto šradostnou smrtě reprezentují části nahrávek **2017.11.28.kp_smrt** a **2017.04.02.dzk_zmrtvychvstani:**

*„mier dziecka Bo ego jest szczęśliwa. Ono wie, że przez bramę mierci wchodzi się do domu najlepszego ojca. Ono nie patrzy na mier ze strachem, jako na kościotrupa z kos, ale jako na postać anioła Bo ego, który przychodzi, by je zabrać i zaprowadzić do Ojca niebieskiego. Pan Jezus przecie powiedział: *„W domu ojca mego jest mieszkanie wiele.”* A innym razem: *„Id do domu ojca, aby wam przygotował mieszkanie.”* **Z tego zapewnienia Pana Jezusa dobrze wiemy, że dla każdego z nas w niebie jest przygotowane miejsce. Trzeba tylko dobrze żyć, by po mierci je zająć.** Z chwil, gdy Pan Jezus sam przeszedł przez mier, nie powinna ona być straszna dla ludzi dobrych, wierzących, bo oni doskonale wiedzą, że mier jest tylko bramą do innego życia, pełnego radości i wiecznego szczęścia. mierci muszą się bać ci, którzy nie kochają Boga, ci którzy grzeszą i nie chcą się poprawić. [10:13 -11:28]*

Pan Bóg kocha ludzi. Chce, by żyli wiecznie, by nie umierali. Dokonał tego wielkiego dzieła przez:

Swojego syna Jezusa Chrystusa!

Który chodzą po Palestynie ze swoimi apostołami i tłumami słuchaczy pokazał swój władz nad mierci . Czy pamiętacie historię z Łazarzem?

Tak, to był jeden z największych cudów Jezusa! Wzkrzeszenie Łazarza!

...

Nie mogli uwierzyć swoimi oczyma, kiedy zobaczyli wychodzącego Łazarza. Wielu z nich uwierzyło w Pana Jezusa, w to, że jest posłany przez Boga.

Największym cudem było jego zmartwychwstanie. Pokazałam, że śmierć wcale nie jest kością przemiała, ale jest przejściem do życia wiecznego w niebie, dokąd mamy zdrać krocząc za Chrystusem zmartwychwstałym!

...

Dla chrześcijanina śmierć nie jest tak straszną sprawą. Może ona być nawet radośnym przejściem do domu Ojca! Tak przecież zapowiedział Pan Jezus:

„Kto wierzy, choćby umarł, żyje dzięki mi.”

Wiem, że mam wierzyć swojemu nauczycielowi, Panu Jezusowi, i muszę żyć według jego wskazówek. On przez swoją naukę ustawił na naszej drodze życia drogowskazy prowadzące do domu Ojca, do nieba.

Jak wiemy wypełnisz to postanowienie, droga Aniu?

Muszę żyć według Ducha wiążącego tego, który mi tę drogę wskazuje, ale wtedy muszę się poprawić, być dobrą, unikać grzechów.

Dziewczyno i chłopcy, warto tak żyć, choćby dlatego, że byś po śmierci wrzuciła się w ramiona kochającego cię Boga Ojca! [4:30 - 13:58]

Jeżeli z całą specjalnością przypadkiem prezentacja śmierci jest mu ednicką śmiercią len katolickiej kościoła. Toto tema ilustruje nahrávka **2019.03.15.ddm_mucednicka_smrt_misionaru** (viz oddíl Budování pozitivního obrazu katolické kościoła).

6.4 JAZYKOVÁ SPECIFIKA ZKOUMANÝCH PO AD

Po ady pro d t i v rozhlasové stanici se krom mén zvyklých témat vyzna ovaly zcela specifickým jazykem, který se zcela vymykal tomu, co je považováno za standard rozhlasové tvorby, a to je–t rozhlasové tvorby pro d t i. Rozhlasová produkce by m la dbát p edev–ím na srozumitelnost a podle toho uzp sobit výb r jazykových a stylistických prost edk . To se v rozhlasové stanici Radio Maryja nestalo, tudífl byl poslech ásto velmi

znesnadn n, áste nou vinu na tom m l i **fakt, fle p edto ené po ady nebyly nast íhané zrovna tím najlep-ím zp sobem**, takfle se **jednotlivá slova výpov dí p ekrývala** a nebylo zcela jasné, co m lo být e eno. Tento oddíl se bude v men-í mí e zabývat v-emi díl ími slofkami jazykového projevu v po adech pro d ti v rozhlasové stanici Radio Maryja. V t-í pozornost pak bude v nována lexikální slofice, která ze v-ech zkoumaných jev byla nejvýrazn j-í.

6.4.1 CELKOVÝ CHARAKTER JAZYKOVÉHO PROJEVU

A koliv se jedná o po ady ur ené d tem v odhadovaném v ku 6 ó 14 let, byl tematický zábr orientován p edev-ím na nábofenskou osv tu a výchovu, a podle toho byl **um le uzp soben i jazyk**, který jasn vykazoval **známky archaizace**. V po adech bylo ve velké mí e vyufito biblických citát , které jsou sami o sob dost archaické. Na jejich základ se realizovaly i jednotlivé jazykové prost edky, p edev-ím pak ty lexikální a syntaktické. Tento trend byl nejvýrazn j-í v po adech Ks. Proboszcz ze Sówem i Piosenk a Dzwoneczki Kaszubskie, které se zabývaly hlavn výkladem evangelia a nábofenskou výchovou. áste ná archaizace nebo nep irozený jazykový projev se potom objevoval v po adu Anio€Stró . Nejmén archaický projev potom vykazoval po ad Dzieci Dzieciom Misji a speciální cykly po ad o známých osobnostech, povídání a pohádky.

6.4.2 ZVUKOVÁ ROVINA

Z hlediska zvukové stránky jazyka se projevy a výpov dí v po adech pro d ti více mén drfely normy. fiádny v t-í **problém**, který by bránil porozum ní (krom vý-e zmín ného neprofesionálního st íhu), **nebyl p ítomen u projev dosp lých osob**. U d tí, které v po adech vystupovaly, byla **míra srozumitelnosti o dost níf-í**, zvlá-t pak u nep ipravených projev jako v p ípad nahrávky 2017.03.17ddm_deti_z_Jozefowa (9:22 ó 11:00). Práv u d tí se **ob as** objevily **prvky ná e í** z oblasti, ze které pocházely, nap . v nahrávce 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani chlapec (nebo dívka) zcela jasn slovo *ciekawe* vysloví jako *cekawe*, tzn. ka-ub ní. Tyto p ípady byly ale ojedin lé a z hlediska zvukové stránky byl **problém p edev-ím v ned kladné výslovnosti**, a koliv byla evidentn v t-ina projev p edem p ipravená a tena. Z hlediska segmentace teného textu problém spí-e nebyl, akorát v po adu Anio€Stró ásto **frázování neodpovídalo významovým úsek m textu**, tím pádem vznikaly zádrhely mezi ástmi výpov dí, které

byly zcela jasn vzájemn významov provázané. Pozornost si ur ít zasloufí i zp sob, jakým se nap íklad d íti v nahrávkách modlí k Bohu a Ježí-i Kristu nebo jakým zp sobem kn z prezentuje téma smrti. T mto projev m nelze up ít jistou a dosti **nep írozenou teatrálností**, která má z ejm umocnit význam výpov dí. Velký význam pro umocn ní výpov dí má i výb r zvukového podkresu jednotlivých po ad , který se snafí odpovídat probíranému tématu. Ten ufl ale nepat í do roviny jazyka, ale zabývá se jím programová skladba.

6.4.3 ROVINA FLEXE

Z hlediska flexe se **ob as** v projevech objevovaly **tvary, které neodpovídaly gramatickým pravidl m**. Otázkou z stává, do jaké míry je to zp sobeno ned kladnou výslovností a eventuáln -patn provedeným st íhem nahrávek. P íkladem takového p ípadu m fle být nahrávka 2019.03.14.as_dovadeni, kde je pouflito spojení *mamyn synek* místo správného tvaru *mamy synek*. Dal-ím jevem, který si zasloufí pozornost je **nejednota ve zp sobu sklo ování nových slov cizího p vodou**. Jedná se nap íklad o slovo *smartfon*, které v jednom dílu po adu je sklo ováno jako neflivotné - *smartfonu*, cofl by v zásad odpovídalo gramatickým pravidl m, a koliv tento tvar nikdo v b flné mluv nepouflíje. V témfle díle po adu a posléze jiných je ufl slovo *smartfon sklo ované* v souladu s jazykovým územ, íli jako flivotné ó *smartfona*: nahrávka 2017.11.23.as_carodejove. Podobné to bylo se slovem *awatar*, které ale má ve druhém pád správn koncovku *óa (awatara)*, ale v nahrávce 2019.01.11.as_jmeno_a_znamení je nesprávn pouflita neflivotná koncovka *óu (awataru)*. Jinak se po ady pro d íti z hlediska gramatického **snaflí drflet normy**. Tato snaha byla výrazn vid ít na ukazovacím zájmenu *ta*, jejífl správný slovníkový tvar je ve tvrtém pád *t* . V b flné mluv ale dostává koncovku p ídavného jména v flenském rod , tzn. *t* . V Radiu Maryja v jakémkoliv p ípad , a ufl se jednalo o simulaci b flného rozhovoru í katechetický výklad, toto zájmeno vfdy vystupovalo podle slovníkové formy *t* . P ílí-ná snaha o gramatickou správnost b flnému poslucha í m fle sice p ípadat zvlá-tní, ale vzhledem k tomu, fle má být rozhlas p edstavitelem nejvy-í mofné jazykové normy, je zcela na míst .

6.4.4 ROVINA SYNTAXE

Velice zajímavá je syntaktická rovina jazykových výpovědí. Jejich **struktura** je v mnoha případech **zcela nepřirozená**. V běžné mluvě bývá úplně jiný pořádek slov. Dále je pro rozhlasovou produkci **příliš komplikovaná**, nebo často obsahuje delší souvětí, citace a používá také hodnější echodníkových a polovlnitých konstrukcí jako například ústavek. Příkladem poměrně komplikovaného syntaktického uspořádání jsou nahrávky 2017.07.02.kp_zdravi, 2018.10.26.ddm_formacni_program_na_2019, nebo také nahrávka 2018.02.20.kp_postni_obdobi. Příklad je samozřejmě více, nebo je celkově jazyk záměrně dost archaizovaný, tudíž i skladba působí na dnešního uživatele nepřirozeně a může bránit v porozumění sdělení.

6.4.5 ROVINA SLOVNÍ ZÁSoby

Lexikální slofky bude v nováno více pozornosti, nebo ji lze dobře doložit na příkladech ze zkoumaného materiálu. Jak již bylo několikrát řečeno, **jazyk** používaný je mnohdy **záměrně archaizovaný**. Z toho plyne i užití příslušných lexikálních prostředků, které je možné zařadit ke starým a zastarávajícím slověm a také ke knižním slověm. Všechny tyto prostředky **nejsou standardní pro rozhlasovou tvorbu**. V následujících dílech částech bude popsáno, do jaké míry byly či nebyly v pořádku přítomny konkrétní jazykové prostředky. Zároveň bude uvedeno několik příkladů.

6.4.5.1 REGIONALISMY, DIALEKTISMY A SOCIOLEKTY

V žádném z pořádků se regionalismy, dialektismy ani sociolekty nevyskytovaly. Pouze se občas u domácích inkubujících objevil náznak regionální výslovnosti slov. Tyto případy byly ale ojedinělé.

6.4.5.2 HOVOROVÁ SLOVA

Hovorové výrazy se v menší míře objevovaly. A koliv má rozhlasová produkce simulovat běžnou lidskou komunikaci, tudíž je pro ni užití hovorových prostředků žádoucí, v pořádku pro děti v Radiu Maryja se vyskytují spíše výjimky. Nejvíce hovorových

výraz obsahoval pro ad Anio Stró . P íkladem mohou být fragmenty nahrávek 2017.11.23.as_carodejove a 2017.07.06.as_proroci:

*A: Ju chciać napisa , e chc zosta Bab J dz , bo tak mnie te czary zdenerwować!
To chyba po tym gupim Halloween, gdy w szkole kr yć przebrane wied my z miotłami
i jakie zdechlaki z wymalowanymi na sobie szkieletami.*

...

*AS: No i mo e otworzyłyby oczy niektórym zagapionym w swoje smartfony
i przegapiaj cym wszystko i wszystkich dookoła.*

*š Jezus ci przesłać" powiedziaćdo Majki i pogłdzićjej włosy. Wtedy zjawiła si ciocia.
š Kim jest ten typ?" spytała Majk . Ale ona nie wiedziała, co ma odpowiedzie
i piewakowi i cioci. W ko cu rzekła: š To chyba bo y prorok. piewa, co mu Pan Bóg
powiedziać" Ale ciocia prychn ła: š Dziwak jaki ! Bój si takich! Idziemy!"*

Dalím p íkladem m fle být fragment z po adu Dzieci Dzieciom Misji, kde uflití hovorových slov bylo pom rn neobvyklé (nahrávka 2018.10.26.ddm_formacni_program_na_2019):

*Paulinka Walczyk była mać misjonark . Wcale nie miała ćwatego ycia. Miała bardzo
du o kwasów do pokonania.*

V-echny uvedené p íklady mají zároveň i siln **negativní konotaci**.

6.4.5.3 SLOVA KNIFNÍ

astými lexikálními prost edky, které po ady pro d ti pouflivaly, byla práv slova kniflní nebo **kniflní varianty b fných výraz** . To je nejenom neobvyklé pro po ady pro d ti, ale v bec pro celou rozhlasovou tvorbu. V t-ina z t chto slov má **charakter archaism** . Typická byla pro po ady Ks. Proboszcz ze Słwem i Piosenk , Dzwoneczki Kaszubskie a Anio Stró . Mnohá z t chto kniflních slov jsou n jakým zp sobem **spojena s k es anskou v roukou** a v b fné mluv by je lov k hledal jen st flí.

Příklady knižních slov lze najít v nahrávkách 2017.10.10.kp_ruzenec, 2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni a 2017.07.02.kp_zdravi:

Ró aniec by€mój podpor i si€. Pokona€em liczne trudno ci w yciu wbrew wszystkim rachubom ludzkim.

*W wyniku s du otrzymasz niebo, a je li masz wobec Boga d€ugi, pójdiesz do czy ca, lub wreszcie, co niedaj Bo e, **pot pisz si** , je eli umrzesz w grzechach ci kich.*

*Tymczasem Zdzi naprawd zachorowa€i to powa nie. **Nabawi€si** mianowicie zaka nej ó€aczki.*

6.4.5.4 TERMÍNY, PUBLICISMY A POETISMY

V řádném z díle po ad se nevyskytly termíny, poetismy a ani publicismy. To je celkem pochopitelné vzhledem k tomu, že se jedná o program pro děti.

6.4.5.5 ARCHAISMY

Celkový charakter v t–iny po adu byl dost archaický. áste n i kv li citát m z Bible, nebo se biblický jazyk m ní velmi pomalu. Nové p eklady vznikají ařl po velmi dlouhé době a aktualizace jazyka také neprobíhá rychle. Z toho d vodu mohou fragmenty z evangelií nebo jiných knih Bible p ipadat dne–nímu odb rateli jako zvlá–tní a t fko srozumitelné. Po ady v Radiu Maryja **biblického jazyka vyuffívají a ve–kerý jazykový projev mu p izp sobují**. Zajímavým projevem archaizace jsou **jména** fiktivních hrdin p íb h , které vypráví kn z nebo and l strážný. Formy n kterých z nich mohou dne–ní generaci p ipadat dokonce sm –né. Archaizace je patrná nejenom z hlediska slovní zásoby ale i syntaxe. Nejarchai t j–í formu po v–ech stránkách má po ad Ks. Proboszcz ze S–wem i Piosenk .

Příklady archaism nebo archaických forem běžných slov ilustrují příklady z nahrávek 2017.07.02.kp_zdravi, 2018.02.20.kp_postni_obdobi, 2017.10.08.dzk_laska_JK a 2017.08.29.kp_Panna_Maria:

*„A tu nic z **t d** nie zow **d** takowa choroba! O si tylko nie pogorszyć! A co prosz. Pani b dzie z jego nauk ? Przecie tyle straci teraz lekcji! A niedługo koniec roku szkolnego. Czy b dzie musiać powtarza klasy?“ „Niech si Pani nie martwi!“ powiedziała nauczycielka. „**Zdzi** jest pilny i z pewno ci wszystko nadrobi. Byle tylko wyzdrowiać“ **Zdzi wnet** wrócił do zdrowia. Zabrać si te od razu do nauki i przesedł gładko do nast pnej klasy. Ale chorowa by ju wi cej nie chciać*

*Wszystko ma swój czas, mówi Pismo wi te. Czas pćczu i czas miechu, czas **zawodzenia** i czas **pl sów**. Rzeczywi cie był niedawno przepi kny czas Bo ego Narodzenia i był okres karnawalu pełen zabaw, rado ci, **kuligów** i spotka kole e skich. I oto sko czył si czas u miechu, **pl sów** i rado ci i nastły dni powagi zwane czterdziestodniowego przygotowania paschy. Okres ten, nazywany najcz. ciej Wielkim Postem, wie czy wi te Tridium Paschalne, w którym sprawowane s misteria naszego odkupienia dokonanego przez m k , mier i zmartwychwstanie Chrystusa.*

*Panie, naucz nas prawdziwej mił ci, eby ludzie ochrzczeni stawali si wielk rodzin . Ci którzy s bogaci umieli si podzieli z biedniejszymi a eby **zwa niemi** umieli sobie wybaczy i potrafili pojedna si .*

*Patrzcie! Człowiek mo e innych zachwica pi knem **swej** duszy.*

6.4.5.6 NEOLOGISMY

V mení mí e jazykový projev po ad pro d ti obsahoval také neologismy. Jednalo se p edevím o **neologismy substantivní** v podob upravených jmen a názv v cí. Nejvíce neologism obsahoval po ad AnioćStró , který dost staví na h e s jazykem a vyuffívá zvukomalebná slova a ver-e. Příklady neologism lze nalézt nap. v nahrávkách 2019.01.11.as_jmeno_a_znameni, 2019.03.28.as_fik, 2017.11.23.as_carodejove a nahrávce 2016.09.23.as_jidlo (viz příloha):

A: Na balu przebiera ców b d ma€ Chink ! W czerwonym ubiorze zwanym špaoö!
O, tu mam chi ski kapelusik z óym smokiem, wachlarz z chi skimi znakami i na czoł
przyklej sobie taki znak jak tatua .

í

Kiedy si ma kilka przezwisk i nicków w internecie, to mo na prawie zapomnie swojego
imienia! Tak był z Tolkiem, którego nazywano **B d kiem, Marud , ókiem, Znikajw ,**
Niktem, e czu€si czasem jak nikt, w€u nie.

...

A: Tylko mnie nie przezwij **Smokofil i Daneczk** , albo Smoczyc ! Nie chc !

A: Nie tylko w bajkach. **Pajacyнки i bałwanice** te si zdarzaj , nie powiem. Bo sama co
wiem o tym.

í

AS: No i ze szczególnej głuchoty! Gdy nie chcia€słucha ani m drego wierszcza, ani
dobrego taty, ani b€kitej **wybawycielki**, a nastawia€szu na potrzeb tych wszystkich
wrednych i wstr tnych typów jak lisica i kot. A głupich, jak cho by ten knot!

A ksi dz: šA wiecie dlaczego? Bo nie nie o jednym, niejednej z was byłoby mo no
powiedzie : wgapiona jak wrona w smartfona! Nie patrzycie ani w niebo, ani ludziom w
oczy, ani nawet pod nogi! Tylko w swoje smartfony! To jakby cie miały Pana Jezusa
ukrytego w kim potrzebuj cym? Takie z was **gapi czony!**"

6.4.5.7 EXPRESIVNÍ LEXIKÁLNÍ JEDNOTKY

Výskyt expresivních lexikálních jednotek nebyl také zcela zanedbatelný. V dtivé v t-in
se jednalo o slova s pozitivním expresivním významem jako **deminutiva** a **hypokoristika**.
V men-í mí e se vyskytovala **hovorová slova s negativním citovým zabarvením** (n které
p íklady viz hovorová slova). Pouze v jednom p ípad se objevilo **hanlivé slovo**.
Vulgarismy a zhrub lé výrazy se nevyskytly. Nejv t-í frekvenci tohoto typu lexikálních
jednotek m l op t po ad Anio€Stró .

Zastoupení v t-iny typ expresiv m la nahrávka 2019.03.28.as_fik:

AS: Ej, to tak, jakby pokaza€mu nie jedn , ale dwie **pi stki** zaci ni te w figi!

A: No tak! Ale potem, kto inny jemu zrobi€co na zł , jakby pokaza€mu jeszcze wi ksz
fig !

AS: No, kto?

A: Bo gdy Pinocchio był głodny i poprosił staruszkę w oknie o chleb, ten nakazał mu nastawić **czapeczkę**.

AS: I?

A: I lunę na niego wodę z wielkiej michy, tak i Pinocchio wyglądał jak zmokła kura!

AS: Chachachaaa!

A: A gdy już prawie umierał z głodu i w mieciach znalazł jajko, to z radości je ucałował i mył, czy je usmażył, ugotował czy wypił.

AS: No?

A: Lecz kiedy je rozbił ze skorupki wyleciał **kurczaczek** i zadowolony popłynął przez okno! Taka była następna figa pokazana pajacykowi!

...

Zdenerwowany przewodnik powiedział: "Ty **bałwanie!** Gdyby lawina nie zatrzymała się przed przepaścią, to byś został zawsze pod wiecznym niegiem! A w domu byłoby tylko miejsce po tobie! I nie wiem, czy w niebie by ciebie chcieli!" A gdy ratownicy z Figi, odlecieli, to powiedzieli do wszystkich: "Czy chcecie wrócić do domu? To niech już nikt drogi nie skraca, by nie został czasem **bałwanem** na wieki!"

...

No i ze szczególnej głuchoty! Gdy nie chciała służyć ani mądrego wieszczka, ani dobrego taty, ani błażliwej wybawicielki, a nastawiała uszu na potrzeb tych wszystkich **wrednych i wstrętnych typów** jak lisica i kot. A **głupi**, jak choćby ten knot!

Výše uvedené fragmenty zahrnují **deminutivní označení** (pištka, staruszek, czapeczka, kurczaczek), **hanlivé označení** (bałwan) a **slova s negativním citovým příznakem** (wredny, wstrętny, typ, głupy).

Hypokoristika se také objevovala velmi často. Jednalo se především o případy, kdy v podání vystupovali dětí hrdinové, a pokud se jednalo o fiktivní hrdiny příběhu, tak i o děti, které byly přímo součástí podání, například nahrávky 2017.02.21.kp_hrisnici a 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani:

Zosia i Krysia byly serdecznymi kolegami. Mieszkały w jednym domu. Razem się uczyły, razem bawiły.

Siostra: Rozpocz li my najpi kniejszy miesi c maj i wszyszy ju pewnie wiecie, dlaczego jeste my bardzo rado ni?

Zuzana: Tak, tak ja ch powiedzie , bo ju niedługo wakacje!

*Siostra: Oj **Zuzia!** Ty to masz zawsze poczucie humoru!*

6.4.5.8 SLOVA CIZÍHO P VODU

Stejn jako v p ípad expresivních výraz nebo neologism se i slova cizího p vodu objevovala ve zkoumaném materiálu. Z hlediska stupn adaptace se našly v–echny varianty, tzn. **slova s nezm n nou strukturou, áste n adaptované i zcela adaptované výp j ky**. Vzhledem k nábofenskému a výchovnému charakteru po ad byly ásto zastoupena **slova latinského a eckého p vodu** v adaptované i p vodní form . Z hlediska kritéria výp j ky zkoumané po ady disponovali **vlastními výp j kami a kalky**. Výp j ky nebyly neobvyklé v fládném ze zkoumaných typ po ad snad s výjimkou pohádek.

P íklad vlastních výp j ek je hodn , za v–echny nap . v nahrávce 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani a v nahrávce 2019.03.15.ddm_mucednicka_smrt_misionaru:

*Zmarł z mił ci do Pana Jezusa w **eucharystii**.*

*Ale te wspierajmy nasz modlitw tych, którzy obecnie pracuj w ró nych cz ciach wiata, gdzie s **konflikty**, gdzie s wojny, gdzie panuje nienawi , **terroryzm**.*

ástým p íkladem kalku byla v nahrávkách dobrá novina (z eckého euangélion), nap . v nahrávce 2018.01.05.ddm_papezske_misijni_dilo_deti:

*Nas to troch kosztował pracy, by wyczu tekst, którym chcieli my głosi **dobr nowin** , ale te dawał rado , e ten trud mo emy ofiarowa w konkretnych intencjach, ale te sprawi rado ludziom, którzy nas przyjmowali.*

P íklady výp j ky, u které nedo–lo ke zm n , jsou v nahrávkách 2018.02.20.kp_postni_obdobi a 2018.04.05.velci_Polaci_Ledóchowska_Bliczewski_Pelczar :

*Okres ten, nazywany najcz. ciej Wielkim Postem, wie czy wi te **Tridium** Paschalne, w którym sprawowane s. misteria naszego odkupienia dokonanego przez m k , mier i zmartwychwstanie Chrystusa.*

*To on jako rektor Uniwersytetu Jagiello. skiego rozpocz. łbudow **collegium novum**.*

P. íklad. áste n. adaptované výp. j ky lze najít v nahrávce 2017.11.23.as_carodejove:

*Ada z Mad. wesz.ł z nim do. rodka i poprosi.ł o te bu.łky i szklank **kakao**.*

...

*A: Sama nie wiem, czy i ja nie przegapi.łabym takiego ma.łego g.łdnego, cho. nie mam smartfonu i nie chodz. jak **zombie** po ulicy.*

e) P. íklad. zcela adaptované výp. j ky je. více, nap. nahrávka 2019.01.11.as_jmeno_a_znameni nebo nahrávka 2017.10.24.kp_svaty_otec:

*Kiedy si. ma kilka przydomków i **ników** w **internecie**, to mo. na prawie zapomnie. swojego imienia!*

...

*Dlatego lubi.łgry, w których mia.łnowe **awatary**, czyli wcielenia, jak sprawdzili.ł w s.łwniku.*

*On wysy.ł **biskupów** i **misjonarzy** na wszystkie granice. wiata, by g.łsili **ewangeli** wi. t. .*

6.5 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ ZKOUMANÉHO MATERIÁLU

Cílem této práce bylo zjistit, jaké je jazykové uchopení a tematický záb. r po ad. pro d. ti v polské katolické stanici Radio Maryja. Na základ. analýzy po ad. Dzieci Dzieciom Misji, Ks. Proboszcz ze S.łwem i Piosenk. , Anioł. Stró , Dzwoneczki Kaszubskie a speciálních cykl. o velkých Polácích, pohádek a povídaní jsem dosp. la k následujícím záv. r m:

6.5.1 TÉMATICKÝ ZÁBĚR A JEHO PREZENTACE

Rozeptí jednotlivých témat bylo dosti široké, ale ve většině případů se jednalo o **nábožensko-výchovné zaměření**, jejímiž hlavními ústředními tématy bylo **křesťanské pojetí dobra a zla, vytvoření podoby ideálního křesťana a hrdého Poláka** a také **pozitivní prezentace katolické církve**. Zajímavým tématem byla také **smrt** a způsob její prezentace. Toto téma se totiž v podobě pro děti bývá nevyskytuje. V menší míře se po ady zabývaly také vzdělávací funkce.

Prezentace náboženských a nábožensko-výchovných dílčích témat probíhala nejčastěji **pomocí tení fragmentů z Nového zákona a jejich následné interpretace**. V podobě Ks. Proboszcz ze Świątem i Piosenk a Anioł Stróż byla interpretace a vysvětlení tématu mnohdy realizována pomocí **fiktivního příběhu o podobnosti**. U výchovných témat se podobnosti objevovala také. Výchovná témata byla dominantou podobně Anioł Stróż, zatímco vzdělávací funkce do velké míry zajišťovaly Dzieci Dzieciom Misji. Nezanedbatelnou část tohoto podobně tvořily také **rozhovory s misionáři**, kteří pobyli v nějaké daleké misijní zemi nebo i v Evropě. Tyto podobně měly silně cestopisné zaměření, nebo jejich značnou část tvořil popis klimatických a společenských podmínek. Znatelnou měrou zaujímaly podobně nepravidelného charakteru jako pohádky, povídky a naučné cykly o církevních řádech a významných polských osobnostech.

Celková úroveň jednotlivých témat a jejich prezentace byla dosti vysoká a zcela neodpovídá věku cílové skupiny. Ta byla na základě odhadnutá na 6 až 14 let, a koliv **podle vysoké míry intelektuálnosti by se měl průměrný věk posluchače pohybovat výše**, klidně i okolo 12 až 15 let. Výjimku tvořily pohádky a příběhy, které skutečně prezentovaly svůj obsah tak, aby jej pochopilo i mladší dítě. Podobně byly **většinou slovesné a tematicky dosti náročné**. Písně, kterými byly prokládány podobně Ks. Proboszcz ze Świątem i Piosenk a Dzwoneczki Kaszubskie, byly taktéž náboženského charakteru. **Celkový dojem podobně je takový, že by malé dítě u nich nemělo udržet pozornost.**

Každý ze základních podobně se vyznačoval specifickými rysy, které se výrazně promítaly do způsobu prezentace dílčích témat. Nejvýraznějšími podobně z hlediska katecheze byly podobně **Dzwoneczki Kaszubskie a Ks. Proboszcz ze Świątem i Piosenk**. U nich byla **míra intelektuálnosti nejvyšší**, nebo jejich hlavní náplní byl výklad evangelia a morální poučení. V těchto podobně je **znatelný důraz kladen na to, co je dobré a co se smí a také naopak na to, co dobré není a co se nesmí**. Podobně Anioł Stróż na první pohled

p sobí dojmem, fle je ur en mlad-ím divák m, ale po d kladném poslechnutí více díl po ad lze konstatovat, fle se jedná o **produkt, který se sice snaží prezentovat jako po ad pro d ti, ale svým charakterem, zvlá-t pak jazykovým projevem, který je d tským po ad m dosti vzdálený**, d lá spí-e dojem takového **nevda eného pseudopo adu pro d ti**. U posledního z po ad **Dzieci Dzieciom Misji** byly zaznamenány **zna né výkyvy. Díly, ve kterých se vedl rozhovor** s hostem, by mohly být podle zp sobu realizace bez problému ozna eny za **d tské po ady**. To samé ufl nelze íci o **dílech po adu, ve kterých se p edstavoval forma ní program** na následující rok. Tyto po ady m ly viditeln **p íli-vysokou intelektuální úrove** . Speciální kapitolu tvo í **téma smrti**, které se v t-inou v d tských po adech nevyskytuje, a kdyfl ufl, tak ur ít nebývá prezentováno zp sobem, jakým se to d je ve stanici Radio Maryja. Smrt je tu brána z hlediska k es anského jako rozhodující moment, po kterém p íchází bu odm na v podob íivota v ného v nebi, nebo trest v podob v ného zatracení v pekle. **D raz byl kladen také na to, fle i d t-tí poslucha i mohou zem ít** a jako p íklady byly pouflity fiktivní p íb hy jejich vrstevník . Takový zp sob prezentace lze ozna ít za **nevkusný a morbidní**.

6.5.2 JAZYKOVÉ ZTVÁRN NÍ PO AD

Jazykové ztvárn ní t chto po ad bylo taktéfl originální a **absolutn neodpovídalo tomu, co se od d tských** (a dokonce i b ílných) **rozhlasových po ad o ekává**. Rozhlas jakofto médium, které zcela postrádá vizuální sloflku a u kterého není moflná okamflitá zp tná vazba, musí spl ovat vysoké nároky na srozumitelný a jasn pochopitelný sd lovaný obsah. To si fládá pouflívání vhodných jazykových prost edk na v-ech úrovních jazyka. Jakýkoliv prost edek, který je pouflit nenáleflit a který zásadn brání porozum ní sd lení, se bere jako nefládoucí. U d tských po ad jsou tato pravidla je-t p ísn j-í. To ov-em neplatí pro po ady pro d ti v Radiu Maryja. **Jazyk** byl (pravd podobn) podle vzoru jazyka Bible **siln archaizovaný**. Tato archaizace se nejvíce projevovala **na úrovni slovní zásoby a syntaxe**. Krom archaism nebyly neobvyklé také archaizované kniflní výrazy a **n které gramatické formy**. Také pouflitá jména n kterých fiktivních hrdin podobenství p sobila zastarale. Jiná zase byla zcela vymy-lená na pot eby p íb hu. **Nejvy-í míru archaizace m ly katechetické po ady** Ks. Proboszcz ze S-owem i Piosenk a Dzwoneczki Kaszubskie, nejmen-í pak po ad Dzieci Dzieciom Misji. Jazykový projev ú inkujících byl tak v mnoha p ípadech **nesrozumitelný** a pro zvukové médium **velmi komplikovaný**. Jeho um lá zastaralost m fle na d tského poslucha e

p sobit spí-e odpudiv , cofl se zcela vylu uje s tezí, fle by po ady pro d ti m ly být p edev-ím poutavé. Z hlediska gramatiky se projev snaflí o co nejv t-í korektnost. S tou je **problém v p ípad nových módních slov cizího p vodu**, kdy sami tv rci nev dí, jak je mají sklo ovat. Mluvený projev je také ob as nesrozumitelný, kv li **ned kladné výslovnosti** ú inkujících. Celková **dikce** projevu ásto také **p sobí p íli-teatrál** .

6.5.3 CELKOVÝ ZÁV R

Po ady pro d ti v rozhlasové stanici Radio Maryja **absolutn neodpovídají standard m pro b fné d tské po ady**. Projevuje se to **jak v rovin tematické, tak v té jazykové**. Na rozdíl od v t-iny d tských po ad , které se snaflí být p edev-ím zábavné a poutavé a také tomu uzp sobují sv j jazyk, jsou po ady v Radiu Maryja na p íli- **vysoké intelektuální úrovni**, které mlad-í d ti nemohou sta it. V t chto po adech je **zcela potla en zábavní prvek** na úkor prvku nábofensky-výchovného a vzd lávacího. Po ady proto nep sobí poutavým dojmem. Zam ůjí se ve velké mí e na **nábofenská, výchovná a vzd lávací témata**. Zábavné typy po ad jako pohádky a povídání jsou okrajovou záleflitostí. To je je-t umocn no v mnoha p ípadech **siln archaizovaným jazykem**, který je i pro dosp lého poslucha e velmi nep írozený a t flko srozumitelný. V mluvených projevech se hojn vyskytují zastaralé kniflní výrazy. Po ádek slov a stavba v t je také zastaralá a na rozhlasový projev p íli-komplikovaná. A koliv je evidentní, fle jsou projevy p edem p íravené a tené, mnohdy jim není kv li ned kladné výslovnosti rozum t. Vlezle p sobí i teatrálnost mluveného projevu, který má do p írozenosti velmi daleko.

Celkový dojem z po adu pro d ti v Radiu Maryja je pochybnost, **zda se** vzhledem k charakteru po ad a jejich jazykovému ztvárn ní **skute n jedná o po ady ur ené d tem**. Celkov je lze hodnotit jako **p íli- intelektuáln náro né** a pro malé d ti **nezajímavé**. Nelze si dost dobre reáln p edstavit, fle je n jaké dít ve v ku 6 ó 10 let schopné pravideln poslouchat tyto po ady, anifl by se u toho nenudilo. Pokud ano, pak se zcela jist jedná o výjime n intelektuáln vysp lého jedince.

ZÁV R

Ve své diplomové práci jsem se zabývala polskou národně-katolickou rozhlasovou stanicí Radio Maryja. První polovinu práce jsem v nově založeném rozhlasu jako médiu, rozhlasové programové skladbě a specifickým jazykovým prostředkem, které se v rozhlasové tvorbě uplatňují. V druhé polovině práce jsem popsal rozhlasovou stanicí Radio Maryja z hlediska vlastnictví, poslouchatelské a programové skladby, přičemž jsem využila poznatky z teoretické části. Na tu jsem navázala úsekem zabývajícím se po audy pro děti v této stanici a charakteristikou jejich jednotlivých typů. Následně jsem provedla analýzu zvukových nahrávek těchto po aud. Výsledky jsem zanesla do další samostatné části a vyhodnotila.

Cílem mé práce bylo zjistit, jaká témata se v po audech pro děti v Radiu Maryja objevují a jakým způsobem jsou svým posluchačům prezentována. Dále mě zajímala jazyková specifika těchto po aud. Na základě poslechu nahrávek jsem vylenila tyto typy základních po aud s pravidelným vysíláním a pravidelnou strukturou. Jednalo se o po audy *Dzwoneczki Kaszubskie*, *Dzieci Dzieciom Misji*, *Anioł Stróża* a *Ks. Proboszcz ze Świątyni i Piosenek*. Součástí zkoumaného materiálu byly také po audy s nepravidelnou frekvencí vysílání v podobě pohádek, povídaní a uzavřených naučných cyklů o významných polských osobnostech. Zaměření po aud bylo především nábožensko-výchovné a vzdělávací. Jednotlivých témat bylo mnoho, ale podařilo se mi je rozdělit do čtyř základních kategorií: dichotomická dvojice dobro a zlo, budování obrazu správného křesťana a misionáře, budování pozitivního obrazu katolické církve a budování obrazu hrdého Poláka. Kromě nich jsem ještě vylenila téma smrti, které je pro děti po audy nezvyklé.

Dichotomie dobra a zla bylo podle očekávání prezentováno pomocí základních substancí těchto elementů, tzn. za uflití dvojice *Bhó Satan*, dobré vci a chování *ópatné* vci a chování atd. Motivací pro inění dobra a boj se zlem je podle zkoumaných po aud soud, který po smrti nad lidmi vynese *Bh*. Pokud byl *lovk* dobrý, půjde do nebe, pokud ne tak do pekla. V podobném duchu byl prezentován obraz správného křesťana. U něj byl však kladen důraz na pomoc bližním a aktivní účásti na církevních svátostech. Pozitivní obraz katolické církve byl stavěn především na prospěšných činech církve skrze misijní činnost a nadležitě úloze prostředníka ke spasení. K budování obrazu hrdého Poláka posloužil cyklus o velkých Polácích, speciálně citace těchto osobností, které jsou obas

siln nacionalistické. Celková intelektuální úroveň témat je na odhadovaný v k d tí mezi 6 ó 14 lety p íli–vysoká.

Jazyk zkoumaných po ad je dosti archaizovaný a pro rozhlasovou tvorbu komplikovaný a t fko srozumitelný. To je velký nedostatek, zvlá–t proto, fe se jedná o po ady pro d tí. Hojn je uflito kniflní a siln archaizované lexikum. Nová slova a výp j ky jsou pouflity minimáln a znateln p sobí tv rc m potífe v jejich sklo ování. Skladba výpov dí je hodn komplikovaná a p edev–ím nep irozená. Výslovnost je v n kterých p ípadech ned sledná, a koliv je projev znateln p edem p ípravený a tený. Tyhle ve–keré jazykové prost edky mnohdy brání porozum ní sd lovanému obsahu.

Na základ zji–t ných fakt jsem do–la k záv ru, fe vysílané po ady pro d tí v Radiu Maryja se mají pouze tvá it jako po ady ur eném d tem, nebo jejich celkový charakter, a ufl z hlediska tematického, z hlediska formy i z hlediska jazykového, absolutn neodpovídá standardu, kterým se vyzna ují klasické d tské po ady. Intelektuální úroveň zkoumaných po ad je na malého diváka p íli–vysoká, jazykové ztvárn ní p íli–komplikované a nesrozumitelné a celková forma p íli–nudná. Z toho usuzuji, fe pokud tyto po ady n jaké d tí sledují, nejsou schopny je podle mého názoru del–í dobu soust ed n vnímat.

RESUMÉ

Niniejsza praca poświęcona jest polskiej narodowo-katolickiej radiostacji Radio Maryja oraz tematycznej i językowej realizacji jej programu dla dzieci. Przeprowadzona analiza ma na celu pokazanie, jakie tematy poruszane są w audycjach dla dzieci oraz w jaki sposób są one prezentowane w audycjach radiowych. Celem pracy jest również zbadanie, jakie rodzaje językowe występują w tych audycjach.

We wstępnej części pracy przedstawiono radio jako medium z punktu widzenia medioznawstwa. Opisano, jakie istnieją radiostacje ze względu na sposób finansowania oraz własności, a także ze względu na zasięg terytorialny oraz docelowe grupy odbiorców. Nawiązuje ona również do teorii ramówki programowej. Opisano w niej najważniejsze cechy charakteryzujące twórczość radiową oraz podstawowe terminy tej teorii, np. program radiowy lub audycja radiowa.

Kolejną częścią pracy poświęconą jest rodzajowi językowemu, które są charakterystyczne dla twórczości radiowej. Szczególną uwagę zwrócono na wybrane rodzaje fonetyczne, prozodyczne, leksykalne oraz syntaktyczne oraz sposób ich realizacji w radiu. Ta część poświęcona jest także kulturze językowej oraz różnicom pomiędzy normami wzorcowymi a użyciem, które są w radiu zauważalne, a także sposobowi pisania dla radia, ponieważ wieszko audycji jest pierwotnie pisana, zanim zostanie wyemitowana.

Drugą częścią pracy poświęconą jest Radiu Maryja oraz jej programowi dla dzieci. Najpierw scharakteryzowano podstawowe cechy tej radiostacji, rodzaj finansowania, szerokość, docelowe grupy odbiorców oraz ramówki. Następnie przedstawiono ogólne cechy podstawowe programu dla dzieci w radiostacjach i typy audycji dla dzieci w Radiu Maryja.

W ostatniej części pracy przeprowadzono analizę poszczególnych audycji. Są one załączone do pracy na dodatkowej płycie CD, można je również znaleźć w archiwum na oficjalnych stronach internetowych Radia Maryja. Na podstawie fragmentów nagrania opisano, jakie tematy są poruszane w audycjach dla dzieci i w jaki sposób są one prezentowane. Analizie poddano również język oraz rodzaje językowe występujące w opisanych audycjach.

W Radiu Maryja są regularnie emitowane cztery typy audycji, które mają stosunkowo stałą strukturę. Są to Dzieci Dzieciom Misji, Aniołki, Ks. Proboszcz ze Słuchem i piosenki

oraz Dzwoneczki Kaszubskie. Oprócz nich pojawiają się specjalne cykle poświęcone wielkim Polakom oraz zakonom, opowiadania i bajki, które jednak nie są regularnie zakorzenione w programie. Przeprowadzona analiza koncentruje się głównie na czterech powyżej wymienionych audycjach z regularną strukturą. Na ich fragmentach pokazano tematy oraz sposób ich prezentacji.

W badanych audycjach występują różnorodne tematy, które najczęściej były w jakiś sposób związane z religią, Kościołem katolickim, moralnością i sposobami zachowania. Tematyczny zasięg audycji można więc podzielić na: dychotomię dobra i zła, budowanie wizerunku poprawnego chrześcijanina i misjonarza, budowanie pozytywnego wizerunku Kościoła katolickiego oraz budowanie wizerunku dumnego Polaka. W interesujący sposób poruszany jest temat miernicy, który został w pracy szczególnie opisany.

Dychotomia dobra i zła jest w audycjach pokazywana z punktu widzenia Kościoła katolickiego, zazwyczaj w opozycjach: Bóg ó Szatan, dobry czyn ó grzech, dobre cechy charakteru ó złe cechy charakteru itp. Powiedziane jest wyraźnie, co jest dobre a co nie. Za dobro audycje uważają Boga, Jezusa Chrystusa, Maryję Pannę, więc, Kościół, wiary i miłość oraz cechy charakteru i czyny doprowadzające do zbawienia. Natomiast do przedstawicieli zła należą Szatan i grzech, cechy charakteru oraz czyny doprowadzające do potępienia, lekceważenie Kościoła i wiary oraz złe zjawiska pojawiające się w świecie, np. wojny, terroryzm, choroby, społeczeństwo konsumpcyjne itd. Według audycji ważne jest to, co człowiek w swoim życiu zrobił czy wierzył w Jezusa Chrystusa, żeby po śmierci poszedł do nieba. Jeśli zachowywał się niepoprawnie i nie uwierzył to na pewno skończy w piekle. W ten sposób audycje budują czarny obraz wizerunku wiata i jego elementów.

Z poprzednim tematem związane jest także temat sposobu budowania poprawnego chrześcijanina i misjonarza. Badane audycje kładą nacisk na dobre zachowanie oraz pomoc potrzebującym. Często ten temat poruszany jest w audycji Dzieci Dzieciom Misji, która zajmuje się działalnością Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci (skrót PDMD) i przybliża ją naszym radiosłuchaczom. Aby być dobrym chrześcijaninem oraz misjonarzem, trzeba mieć odpowiedzialne cechy charakteru ó cnoty, zachowywać się dobrze w kościele, przystępować do sakramentów oraz pomagać ludziom (szczególnie dzieciom) z krajów misyjnych. Pomoc można realizować poprzez uczestnictwo w PDMD lub przez składanie ofiar w postaci pieniędzy lub innych rzeczy.

Z takiego sposobu prezentowania tematu można wywodzić rolę Kościoła katolickiego, która prezentowana jest w audycjach wyłącznie w sposób pozytywny. Kościół katolicki opisywany jest w audycjach jako niezbędny środek do zbawienia człowieka i jako jedyny właściwy dostawca pomocy osobom biednym i chorym nie tylko w krajach misyjnych, ale i w Polsce. Również całkowicie pozytywnie opisywana jest postać papieża jako ukochanego przywódcę Kościoła, który podaje prawdy wiary nieomylnie.

Ostatnim dużym tematem poruszonym w audycjach jest budowanie wizerunku dumnego Polaka. pojawia się głównie w specjalnym cyklu poświęconym wielkim Polakom i patriotom. Tego rodzaju audycje powstały na podstawie książki *Poczet wielkich Polaków na 1050-lecie Chrztu Polski* autorstwa Joanny Szarek i Jarosława Szarek. Są w nich przedstawione właściwe polskie postacie z historii, kultury oraz Kościoła katolickiego. Patriotyzm budowany jest przede wszystkim poprzez nacisk na dobre czyny konkretnych osób oraz cytaty ich wypowiedzi, w których często podkreślają swoją polskość, bohaterstwo i katolicyzm Polaków. W niektórych przypadkach taka prezentacja graniczy z nacjonalizmem.

Oprócz powyżej wymienionych tematów praca zajmuje się również tematem śmierci, który jest w audycjach dla dzieci bardzo dziwny. Śmierć jest opisywana jako coś, czego trzeba się bać, ponieważ przychodzi nieoczekiwanie. Nikt nie wie, kiedy i gdzie umrze, a jeżeli człowiek w ciągu swojego życia nie poprawi się, skończy w piekle, dlatego trzeba się bać śmierci. Opisana jest ona także jako naturalny element ludzkiego życia, które musi się gdzieś zakończyć. Równocześnie nie jest także opisana jako radosne przejście do życia wiecznego, jeżeli by człowiek dobry. Uwagę zwraca sposób, w jaki prezentowane jest umieranie. Nacisk położony jest na fakt, że dzieci w wieku radiosłuchaczy także umierają, z tego powodu opisane są fikcyjne historie dzieci, które w różny sposób umarły. Taka prezentacja śmierci ewidentnie robi wrażenie ponurości i strachu.

Celem niniejszej pracy jest także analiza języka i jego środków pojawiających się w badanym materiale. Pod względem fonetycznym i prosodycznym są wypowiedzi wykonawców często bardzo niezrozumiałe. Powodem jest niepoprawna wymowa, a także niezwracanie uwagi na segmentację poszczególnych części wypowiedzi. Dlatego cały tekst jest niekoherentny. Język w audycjach w większości przypadków wykazuje elementy archaizacji, a to zarówno ze względu na użyte jednostki leksykalne, niektóre archaiczne

formy gramatyczne, jak i na elementy syntaktyczne. Z tego powodu wypowiedzi są dla użytkowników języka polskiego nienaturalne. Archaizacji dokonano celowo. Jest ona stosowana sztucznie na wzór cytatów z Biblii, które są zawarte niemal w każdej audycji. Nowych jednostek leksykalnych oraz zapożyczeń zastosowano mniej, i w sposób ewidentny sprawia problem ich odmiana. Składnia tekstów jest dla komunikatów radiowych bardzo skomplikowana. Ogólnie sposób użycia języka sprawia, że treści wypowiedzi w wielu przypadkach nie mogą być zrozumiane. To jest dla audycji dla dzieci w rozgłoszeniu radiowej wielkim problemem.

Na podstawie powyżej opisanych badań można podważyć twierdzenie, czy audycje poruszane w Radiu Maryja są naprawdę przeznaczone dla dzieci. Nie odpowiadają bowiem standardom, które są typowe dla radiowych audycji dla dzieci. Sposób, w jaki prezentowane są poszczególne tematy jest dość intelektualny i zupełnie nieodpowiedni dla małych dzieci. Również prezentacja tematów jest mocno dostosowana do dogmatów Kościoła katolickiego. Oprócz tego sztucznie archaizowany, w wielu przypadkach niezrozumiały i bardzo skomplikowany język również nie nadaje się do programu dla dzieci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BARTMI SKI, J., NOWOSAD-BAKALARCZYK, M. A KOL. *Prozodia, fonetyka, fonologia*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. 2011. 339 s. ISBN 9788322732496
2. BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*, Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6
3. DZIOMDZIORA K. *Teoria i praktyka propagandy na przykładzie audycji Radia Maryja*, magisterská práce, Var-ava: Uniwersytet Warszawski, Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, 2008. 112 s.
4. JÍLEK, V. *Lexikologie a stylistika nejen pro fernalisty*, Olomouc: Nakladatelství UP, 2006. 150 s. ISBN 80-244-1246-2
5. KITA, M., LOEWE, I. A KOL. *J zyk w radiu : antologia*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu lskiego. 2018. 284 s. ISBN 9788322633205
6. MARKOWSKI A. A KOL. *Nowy sownik poprawnej polszczyzny*, Var-ava: Wydawnictwo Naukowe PWN. 1999, 1786 s. ISBN 83-01-12660-4
7. MARTYK, J. *Úvod do teorie rozhlasového programu*, Praha: Karolinum, 1995. 106 s. ISBN 80-7184-013-0
8. MARTYK, J. *Výb rový slovní ek termín slovesné rozhlasové tvorby*, Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. 60 s.
9. MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*, Praha: Portál, 2009. 640 s. ISBN 978-80-7367-574-5
10. OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. A KOL. *Praktická encyklopedie fernalistiky a marketingové komunikace*, Praha: Libri, 2007. 264 s. ISBN 978-80-7277-266-7
11. REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*, Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7
12. STOWAL, J. G. *Pí-eme pro rozhlas a televizi: p enos v éteru*, in. Mallette, M. F. *P íru ka pro noviná e st ední a východní Evropy*, Syndikát noviná eské republiky, Praha: Lidové noviny, 1991. s. 121 - 128 ISBN 80-7106-045-3
13. STRAHL, V. *Noviná p ed mikrofonem (O mluveném slovu)*, Praha: Karolinum, 1993. 120 s. ISBN 80-7066-800-8

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJ

1. CZACZKOWSKA E. K. *Radio Maryja i jego inteligency sluchacze*, Rzeczpospolita [online] 3. 12. 2011 [Cit. 20. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.rp.pl/arttykul/763785-Radio-Maryja-i-jego-inteligency-sluchacze.html>
2. *Dzwoneczki Kaszubske z Gdyni* [online] © 2019 [Cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <http://dzwoneczkikasubskie.com/wst-p.html>
3. Radio Maryja. *Archiwa: Audycje dla dzieci* [online] RadioMaryja.pl © 2019 [Cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.radiomaryja.pl/multimedia/audio/audycje-dla-dzieci/>
4. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. *Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji w 2007 roku* [online], Var-ava, 2008 [Cit. 20. 3. 2019]. Dostupné z: http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2008/inf2008.pdf
5. Radio Track, SMG/KRC Millward Brown Co. [online] *AKTUALNY RANKING stacji ogólnopolskich i ponadregionalnych* © 2019 RADIOTRACK [Cit. 20. 3. 2019]. Dostupné z: <https://radiotrack.pl/wyniki-sluchalnosci/>

P ÍLOHA - SEZNAM NAHRÁVEK

1. 2016.09.11.dzk_mesta
2. 2016.09.16.ddm_hlasani_evangelia
3. 2016.09.23.as_jidlo
4. 2016.09.28.ddm_spravny_misionar
5. 2016.10.07.as_sluzebna
6. 2016.10.14.ddm_Bolivie_I
7. 2016.10.21.as_modlitba_o_zazraky
8. 2016.10.28.ddm_Bolivie_II
9. 2017.01.05.as_novorocni_zazrak
10. 2017.01.20.ddm_rekapitulace_misijnihoru_Zulu
11. 2017.02.21.kp_hrisnici
12. 2017.03.03.ddm_Cesko
13. 2017.03.17.ddm_deti_z_Jozefowa

14. 2017.03.26.dzk_ciste_srdce_a_oci
15. 2017.03.28.ddm_Cesko_II
16. 2017.04.02.dzk_zmrtvychvstani
17. 2017.04.09.dzk_pasijovy_tyden
18. 2017.05.12.ddm_Velikonoce
19. 2017.05.23.ddm_Velikonoce_II
20. 2017.06.09.ddm_Thajsko
21. 2017.07.02.kp_zdravi
22. 2017.07.06.as_proroci
23. 2017.08.04.ddm_misie_v_Kamerunu
24. 2017.08.17.as_vira_a_duvera
25. 2017.08.18.ddm_misie_v_Kamerunu_II
26. 2017.08.24.vypraveni_o_zazracnem_zvonu
27. 2017.08.25.povidani_o_vzniku_radu_klarisek
28. 2017.08.29.kp_Panna_Maria
29. 2017.08.31.povidani_o_bilych_myskach
30. 2017.09.01.ddm_Zambie
31. 2017.09.15.ddm_Zambie_II
32. 2017.09.22.as_odpusteni
33. 2017.10.08.dzk_laska_JK
34. 2017.10.10.kp_ruzenec
35. 2017.10.13.ddm_Kurdove_Miriam_mala_Arabka
36. 2017.10.20.povidani_o_fialce_a_motylech
37. 2017.10.24.kp_svaty_otec
38. 2017.10.27.ddm_cas_formace
39. 2017.10.29.dzk_laska_k_bliznimu
40. 2017.10.31.kp_blahoslavenstvi
41. 2017.11.05.dzk_pokritectvi
42. 2017.11.07.kp_smrt_a_odpusteni
43. 2017.11.09.as_svetlo

44. 2017.11.21.kp_skola
45. 2017.11.23.as_carodejove
46. 2017.11.24.ddm_Nova_Guinea
47. 2017.11.26.dzk_posledni_soud
48. 2017.11.28.kp_smrt
49. 2017.12.01.pohadka_o_trech_prasatkach
50. 2017.12.04.kp_advent_a_Mikulas
51. 2017.12.14.velci_Polaci_Bathory_Zamojski
52. 2017.12.21.velci_Polaci_Chopin_Paderewski
53. 2017.12.28.as_andel_se_svici
54. 2018.01.04.as_stesk_po_Bohu
55. 2018.01.05.ddm_papezske_misijni_dilo_deti
56. 2018.01.09.kp_krest
57. 2018.01.12.pohadka_o_pastyri_Wojtusiowi
58. 2018.01.14.dzk_ucen_Jezise_Krista
59. 2018.01.16.kp_jina_vyznani
60. 2018.01.19.ddm_Nova_Guinea_II
61. 2018.01.23.kp_jmeno_Jezis
62. 2018.01.28.dzk_Mojzis_a_Jezis
63. 2018.01.30.kp_liturgicky_rok_barvy
64. 2018.02.02.ddm_host_nevidoma_hudebnice
65. 2018.02.04.dzk_zazraky
66. 2018.02.05.kp_zjeveni_Panny_Marie
67. 2018.02.11.dzk_Jezis_potreby
68. 2018.02.12.Maly_princ
69. 2018.02.15.ddm_host_nevidoma_hudebnice_II
70. 2018.02.18.dzk_pokuseni
71. 2018.02.20.kp_postni_obdobi
72. 2018.03.01.velci_Polaci_Zawisza_Czarny_Pilecki
73. 2018.03.08.velci_Polaci_Kordecki_Dobrzanski

74. 2018.03.16.ddm_Nova_Guinea_III
75. 2018.03.22.velci_Polaci_Felinski_Papczynski_Kalinowski
76. 2018.04.05.velci_Polaci_Ledóchowska_Bliczewski_Pelczar
77. 2018.04.12.velci_Polaci_Mieszko_I_Boleslaw_Chrobry
78. 2018.04.19.velci_Polaci_Przemysl_II_Wladislaw_Lokietek_Kazimierz_Wielki
79. 2018.05.11.ddm_prvni_prijimani
80. 2018.05.25.ddm_o_velkem_pokladu
81. 2018.06.22.ddm_host_nevidoma_hudebnice_III
82. 2018.09.14.ddm_Mexiko
83. 2018.10.04.as_obr_a_Jezis
84. 2018.10.12.ddm_Cesko_III
85. 2018.10.26.ddm_formacni_program_na_2019
86. 2018.10.30.povidani_Grzegorz_a_prevleceeny_Kristus
87. 2018.11.09.ddm_misijni_ruzenec
88. 2018.11.23.ddm_Stredni_Amerika
89. 2018.12.21.ddm_Vanoce
90. 2018.12.27.as_spech
91. 2019.01.10.psdd_krest_a_zlo
92. 2019.01.11.as_jmeno_a_znameni
93. 2019.02.01.ddm_Stredni_Amerika_II
94. 2019.02.15.ddm_Tunisko
95. 2019.03.01.ddm_Tunisko_II
96. 2019.03.14.as_dovadeni
97. 2019.03.15.ddm_mucednicka_smrt_misionaru
98. 2019.03.21.as_jasna_tvar
99. 2019.03.28.as_fik
100. 2019.03.29.ddm_Bolivie_III